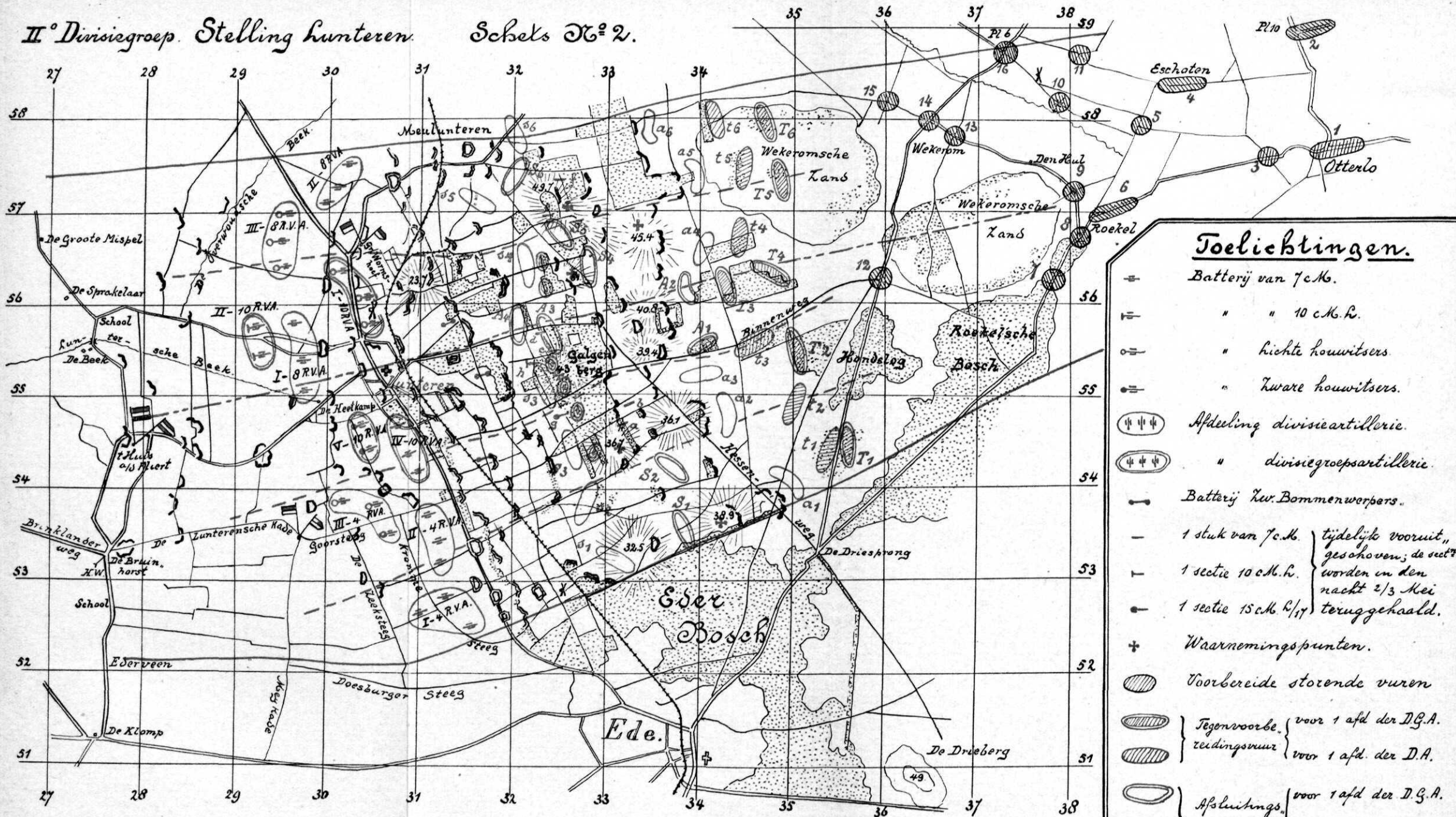

II° Divisiegroep. Stelling Lunteren. Schets N° 2.

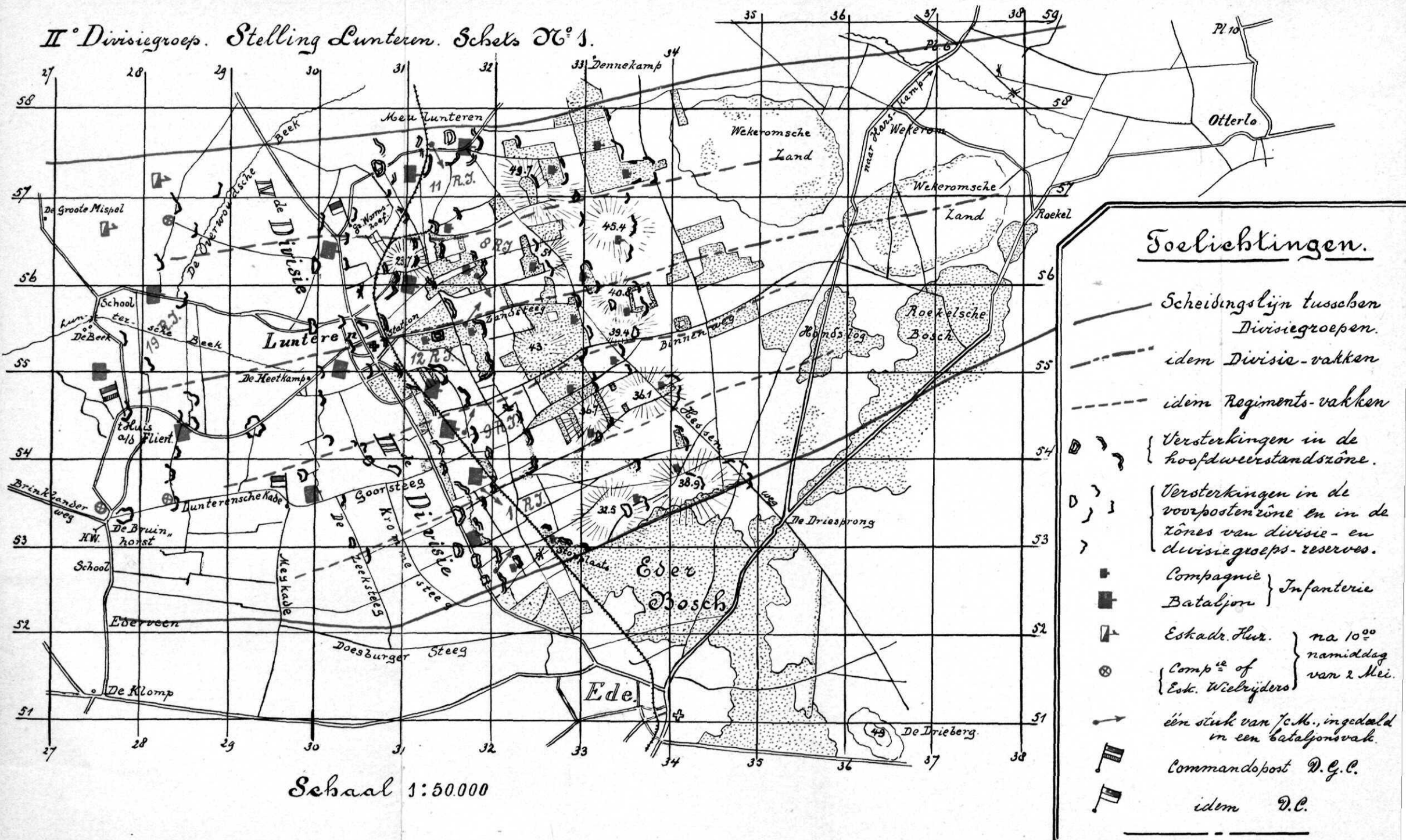

Schaal 1:50000

Toelichtingen.

- ⊕ Batterij van 7 c.M.
- ⊖ " " 10 c.M. R.
- " lichte howitzers
- ⊖ " zware howitzers.
- ⊕⊕⊕ Afdeling divisieartillerie.
- ⊕⊕⊕ " divisiegroepsartillerie.
- ⊖ Batterij Zw. Bommenwerpers.
- 1 stuk van 7 c.M. } tijdelijk vooruit,
geschoven; de sect?
- 1 sectie 10 c.M. R. } worden in den
nacht 2/3 Mei
- 1 sectie 15 c.M. R./17 } teruggehaald.
- + Waarnemingspunten.
- ⊖ Voorbereide storende vuren
- ⊖ } Tegenvoorbe- } voor 1 afd. der D.G.A.
- ⊖ } zedingsvuren } voor 1 afd. der D.A.
- ⊖ } Afsluitings- } voor 1 afd. der D.G.A.
- } vuren } voor 1 afd. der D.A.
- ⊖ } } voor 1 batt. Zw. Bow.

II° Divisiegroep. Stelling Lunteren. Schets N° 1.

Schaal 1:50000

Toelichtingen.

- Scheidingslijn tusschen Divisiegroepen.
- - - idem Divisie-vakken
- - - idem Regiments-vakken
- ☀ } Versterkingen in de hoofdeverstandszone.
- ☀ } Versterkingen in de voorpostenzone en in de zones van divisie- en divisiegroeps-reserves.
- } Compagnie } Infanterie
- } Bataljon }
- ☀ } Eskadr. Flux. } na 10⁰⁰ namiddag van 2 Mei.
- ☀ } Comp^{te} of } Esk. Wielrijders }
- ☀ } één stuk van 7c.M., ingedald in een bataljonsvak.
- ☀ } Commandopost D.C.P.
- ☀ } idem D.C.

Juli

Toegepaste studie over het gebruik van de artillerie in de verdediging.

DOOR

H. A. SEYFFARDT,
Majoor van den Generalen Staf.
(Vervolg en slot van blz. 343).

Te 10.00 nam. wordt het „Verdedigingsbevel voor de IIe Divisie-groep” uitgegeven (niet opgemaakt), waarin omtrent de artillerie slechts de hoofdlijnen voor het gebruik zijn aangegeven. De bevelen voor de artillerie zijn neergelegd in het tegelijkertijd uitgegeven artillerie-bevel (pt. 57), dat hier in zijn geheel volgt.

Commandant IIe Divisiegroep. Divisiegroepsstafkwartier, 1 Mei 1922.
(Artillerie-Commandant). 10.00 nam.

ALGEMEEN ARTILLERIEBEVEL No. 1.

1. *Stelling nemen der artillerie* op 2 Mei tusschen 3.00 en 5.00 voorm. in de reeds voorbereide stellingen (zie schets 2). Overleg tusschen 8 en 10 R. V. A. over uren van afmarsch om kruising van colonnes te voorkomen.

2. *Taak der artillerie.*

Divisiegroepsartillerie: *a.* storende vuren; *b.* vernietigingsvuren op grooten afstand; *c.* artilleriebestrijding; *d.* tegenvoorbereidingsvuren; *e.* afsluitingsvuren.

Divisieartillerie: *d.* tegenvoorbereidingsvuren; *e.* afsluitingsvuren; *f.* vernietigingsvuren tegen de door de voorpostenzône doorgedrongen vijand; *g.* ondersteuning van tegenaanvallen.

3. *Vooruitgeschoven artillerie.*

Een artilleriegroep X onder C—10 R. V. A., ter uitvoering van opdrachten ad *a* en *b* van punt 2 op de grootste afstanden, zal bestaan uit: van 4 en van 8 R. V. A. elk 2 stukken van 7 c.M.; van 10 R. V. A.: 2 stukken van 7 c.M., 1 sectie van 10 c.M. L. en 1 sectie van 15 c.M. Hw. L/17.

Voor de rechtstreeksche bevelvoering over deze groep beschikt C—10 R. V. A. over Commandant III—10 R. V. A. met diens staf.

Voor het tijdig terugtrekken dezer artillerie zullen bevelen volgen. Alsdan treden de sectiën van 10 c.M. L. en van 15 c.M. H.w. L/17 weder in het verband der D. G. A. De 2 stukken van 7 c.M. der D. G. A. komen — ingevolge aanvraag C.-III D. — ter beschikking in diens divisievak. De stukken van 7 c.M. der D. A. weder ter beschikking van de D. A. C.

4. *Voorbereide vuren.*

a. storende vuren op grooten afstand. Zie bijlage 1 en schets 2. Het vuurplan zal later worden uitgegeven (niet opgemaakt).

b. tegenvoorbereidingsvuren en afsluitingsvuren. Zie regeling, bijlage 2 en vuurplan, bijlage 3; voorts schets 2.

5. *Niet voorbereide vuren.*

a. vernietigingsvuren op grooten afstand.

Tijdens 's vijands nadering uitsluitend door artilleriegroep X. Machtiging tot vuuropening aan C. van afzonderlijke stukken en sectiën.

Na het terugtrekken van groep X deze vuren uit te voeren door batterijen der D. G. A., daarvoor door C.-D. G. A. aan te wijzen. Machtiging tot vuuropening aan A. C.

b. artilleriebestrijding, uitsluitend door de D. G. A. in vuurconcentraties van batterijgroepen.

Groep A	}	één batterij van 12 c.M. Hw.	
		één " " 10 c.M. L.	
		één " " 7 c.M.	
		één " " 15 c.M. Hw.	
Groep B	}	twee batterijen van 12 c.M. Hw.	
		één batterij " 7 c.M.	
		één " " 15 c.M. Hw.	
Groep C	}	één batterij van 7 c.M.	} voor onderdrukkingvuren, zoo noodig voor vuurconcentraties.
		één " " 10 c.M.	

6. *Munitie.*

Batterijgroep X: $\pm \frac{1}{2}$ rantsoen.

7 c.M. :	144 schoten per stuk	} in voorwagens en caissons.
10 c.M. L.:	100 schoten " "	
15 c.M. Hw.:	75 schoten " "	

Tegen loonende doelen geen beperking van munitieverbruik.

Aanvulling, tijdig aan te vragen aan C.-D.G.A.

Overige artillerie: 1 rantsoen van de batterijen en de gevechtstreinen ontladen in de batterijmunitiedepots. *Geen caissons* in de stellingen.

Hedennacht worden door de twee autotreincompagniën, door C. V. beschikbaar gesteld, drie rantsoenen uit eindstation Amersfoort aangevoerd. Daarvan wordt één rantsoen bestemd voor opvoering van den munitievoorraad in de batterijen, één rantsoen voor vulling van de gevechtstreinen en één rantsoen voor het *hoofdmunitiedepôt* te Renswoude. Eerstbedoelde twee rantsoenen worden onmiddellijk doorgevoerd: voor 8 en voor 10 R. V. A. naar de aanvullingsplaatsen der afdelingen, alle gelegen aan den kunstweg Huis a. d. Fliert—De Groote Mispel (26—56); voor 4 R. V. A. naar de regimentsaanvullingsplaats bij De Bruinhorst (27—53). Zij zullen daar vóór 2.30 voorm. van 2 Mei uitgeladen zijn.

In den nacht 2/3 Mei wordt één rantsoen uit de aanvullingsplaatsen door de voertuigen der gevechtstreinen doorgevoerd naar de batterijen, waarna de gevechtstreinen het tweede rantsoen uit de aanvullingsplaatsen opladen.

Voor de detailregeling der aanvulling, zie Munitiebevel no. 1 (niet opgemaakt).

De A. M. T. blijft geladen, opgesteld: $\frac{1}{2}$ A. M. T. zuidelijk van het westelijk deel van den Brinklanderweg (26—53); $\frac{1}{2}$ A. M. T. bij De Sprakelaar (27—56).

7. *Gevechtstreinen.*

Opstelling der gevechtstreinen, waarbij de caissons en de voorwagens, te regelen in elke divisie door den D. A. C., ook voor de in zijn vak opgestelde afdeelingen der D. G. A.

8. *Vliegtuigen voor de artillerie.*

II A. V. A. te Soesterberg; hulplandingsterrein wordt door 4 C. Vp. gemaakt op heidepreecel bij Gooswilligen, 2500 M. ten N. N. W. van Renswoude (24—56).

Op 2 Mei vanaf 8.00 voorm. voor artilleriegroep X twee vliegtuigen beschikbaar op het hulplandingsterrein.

De beschikbaarstelling van vliegtuigen voor andere commandanten zal naar omstandigheden geregeld en nader bevolen worden.

9. *Verbindingen.*

Telefonische verbindingen aan te leggen volgens bijgaand schema, bijlage 4 (alleen gemaakt voor IIIe Divisie)¹⁾.

Verbindingsafdeeling der D. G. verbindt bovendien landingsterrein Gooswilligen met commandopost D. G. A. C.

Eén R.T. station, ter beschikking van C.-D.G.A., wordt ingericht bij De Heetkamp. Eén R.T. station bij Gooswilligen.

10. *Waarnemingsposten* op hoogten 43 (32—55) en 51 (32—56) en op den toren van Lunteren uitsluitend bestemd voor de D. G. A. Voorts hoogte 45.4 (33—56) in de eerste plaats bestemd voor de D. G. A.; biedt bovendien gemaskeerde opstellingen voor artilleriewaarnemers der IVe Divisie.

11. *Reservestellingen* voor te bereiden voor alle batterijen, ook voor de artilleriegroep X. In elke reservestelling $\frac{1}{2}$ rantsoen munitie.

12. *Brigadeweerstation* zal de weergegevens uitgeven dagelijks te 4⁰⁰, 7⁰⁰ en 10⁰⁰ voorm., 12⁰⁰ middag, 2⁰⁰, 6⁰⁰ en 10⁰⁰ nam.

13. *Commandoposten.*

D. G. C. en D. G. A. C.: 't Huis aan de Fliert (27—54).

C.-III D. en D. A. C. III: Meykade bij samenkomst Goorsteeg (29-53).

C.-IV D. en D. A. C. IV: Gr.Wormshoef (30—56).

C.-D. G. A. : De Heetkamp (29—54).

Voor den Div. Groeps C.

De Commandant IIe Art. Brigade,

N.

1) Op bijlage 4 zijn behalve de art. verbindingen, door den D. G. A. C. gelast, ook de lagere art. verbindingen, benevens de infanterieverbindingen geschetst, om den lezers een beeld te geven van het telefoonnet, dat noodig is voor een goede samenwerking van de artillerie met de infanterie.

Toelichtingen bij het Algemeen artilleriebevel No. 1.

Ad. 1. Het in dit punt genoemde overleg is niet noodig tusschen 4 en 10 R. V. A., omdat de plaats der afwachtingsopstellingen en der batterijstellingen kruising tusschen colonnes dier regimenten uitsluit.

Ad. 2. Voor de vuren *a* en *b* zie pt 61 mijner studie Juli-Aug. '22. Voor de divisieartillerie zit het beginsel voor, dat het vuur niet geopend wordt, vóórdat zij de infanterie *rechtstreeks* moet steunen (pt 65). Dit wordt in het artilleriebevel niet speciaal vermeld, omdat het volgt uit de opsomming der door de D. A. uit te voeren vuren *d*, *e*, *f* en *g*.

Ad. 3. Zie ptn. 63 en 66.

Door de omstandigheid, dat de afdeeling Midd. Bow. opgelost is, èn daar het in de bedoeling ligt die vuurmonden in de regimentsvakken hoogstens in batterijverband te gebruiken, heeft de C.-D. G. A. de beschikking gekregen over een afdeulingsstaf met zijne bevelsmiddelen, hetgeen in dit geval zeer nuttig blijkt te zijn voor de bevelvoering der vooruitgeschoven artillerie. Hoewel toch de kleine batterijen (zie pt. 66, laatste zinsnede) dezer groep een groote mate van zelfstandigheid zullen hebben en bij eigen waarneming van loonende doelen daarop eigenmachtig het vuur moeten openen, zal voor de uitvoering van vernietigingsvuren op grooten afstand meestal medewerking van luchtwaarneming noodig zijn, waarvoor dus centrale leiding noodig is, omdat men niet per kleine batterij een l.w. station beschikbaar kan stellen.

De stukken van 7 c.M., die na het ontruimen der vooruitgeschoven stelling, weder ter beschikking van de D. A. C. komen, zijn bestemd om in de h.w.z. te worden gebruikt (ptn. 67 en 80). Zulks is niet in het Algemeen artilleriebevel vermeld, omdat dit de zaak is der D. C. en dus in *hunne* bevelen opgenomen wordt.

Voor het tijdig terughalen dezer artillerie zie laatste helft van pt. 63.

Ad. 4. a. Voor de stelselmatige storende vuren kan het vuurplan ten tijde van uitgifte van het artilleriebevel nog niet gemaakt zijn. Eerst wanneer de vijand meer genaderd is en de verkenning vershillende gegevens omtrent hem verschaft zal hebben, zal de voor deze doelen beschikbare munitie doelmatig over tijd en ruimte verdeeld kunnen worden. (pt. 61, 2°, 3° en 4° zinsnede);

b. Zie hiervoor ptn. 73 en 74.

Ad 5. a. Zie hiervoor pt. 61, 1e zinsnede.

Voor de uitvoering van deze vuren met vliegerwaarneming zal een groot aantal merkpunten noodig zijn. Aanvankelijk kunnen daarvoor reeds dienen de 16 punten, uitgezocht voor de storende vuren (schets 2), doch dit aantal zal geleidelijk uitgebreid worden. Bevelen voor het verzamelen van schietgegevens ten opzichte dier merkpunten worden niet gegeven. Ik acht zulks in deze phase van de operatie practisch onuitvoerbaar, hoewel ik meerdere malen bij besprekingen en bij oefeningen op de kaart de wenschelijkheid of noodzakelijkheid voor dezen maatregel heb hooren betoogen. Daarbij werden dan bevelen gegeven in den trant van: „van 3.00—6.00 nam. gelegenheid voor inschietvuren

ten opzichte van de merkpunten x , y en z'' . Er werden dan waarnemers in de nabijheid dier merkpunten opgesteld, terwijl voorposten en andere beveiligende afdeelingen de beschoten terreingedeelten tijdelijk moesten ontruimen. Dit laatste vooral acht ik niet mogelijk, want niet alleen *die* afdeelingen, doch ook ordonnansen en patrouilles, bijv. van de Lichte Brigade, zullen zich door deze terreinen bewegen; burgerbevolking zal nog bezig zijn het bedreigde terrein te verlaten; de artillerie-verkenning en de meetdienst hebben — juist in het vóórterrein — den beperkten voorbereidingstijd hard noodig en kunnen het werk daar geen uren stop zetten. En ten slotte — al zal de vijandelijke luchtverkenning wel vrij spoedig een indruk krijgen, dat en wàar een stelling wordt ingericht — als men daarin *reeds nu* artillerievuur gaat afgeven, is het alsof men den vijandelijken luchtverkenner toeroept: „zoek maar niet langer, hier blijven we staan”.

In den positieoorlog wordt de zaak geheel anders; dan weet men wederzijds wàar de vijandelijke stelling is, en — de projectielen komen in door den vijand bezet terrein terecht. Het is dan zeker een onmiskenbaar voordeel, als men de berekende schietgegevens door controlevuren getoetst en zoo noodig verbeterd heeft. Om de eigen batterijstellingen niet ontijdig te demaskeeren, zal het dan noodig zijn, dat elke voor die vuren bestemde batterij, deze doet uitvoeren door één vuurmond, die eenige honderden meters buiten de batterij wordt opgesteld.

Na het terugtrekken van de artilleriegroep X zullen deelen der D. G. A. voor de vernietigingsvuren op grooten afstand bestemd worden. (pt. 68). Zoodra echter de artilleriestrijd aanvangt (pt. 69—71) zal de verdediger daarvoor nagenoeg zijn geheele D. G. A. noodig hebben, zoodat dan voor vuren op oogenblikdoelen hoogstens enkele batterijen beschikbaar zullen zijn. C.-10 R. V. A. zal daarvoor de batterijen van groep C (pt. 5 artilleriebevel) kunnen bestemmen. Elk dier batterijen krijgt dan een bewakingsstrook en een bewakingsvlieger, die in verbinding is met den betrokken *afdeelings*commandant. *Deze* heeft dus machtiging tot vuuropening, niet de Bt. C. Door den Leider van de artilleriebestrijding (C.-10 R. V. A.) zal ingegrepen kunnen worden, om deze machtiging tijdelijk in te trekken, wanneer hij deze batterijen voor den artilleriestrijd onmisbaar acht.

b. Zie voor de artilleriebestrijding door batterijgroepen: ptn. 21 t/m. 24, 62, 69 en 71.

Ad 6. Door art. groep X wordt $\pm \frac{1}{2}$ rantsoen munitie naar de vooruitgeschoven stellingen medegevoerd. Daartoe worden bij 10 c.M. L. en 15 c.M. Hw. enige caissons extra uit de gevechtstreinen medegegeven. Naar gelang van omstandigheden wordt bij deze groep naast den vuurmond al of niet een caissonachterwagen geplaatst. Alleen voor deze groep is iets omtrent munitieverbruik voorgeschreven. Voor de hoofdmacht der artillerie kunnen daaromtrent eerst later bevelen gegeven worden. Wanneer genoeg tijd voorhanden zal zijn om een voldoende munitievoorraad aan te voeren, zal ook voor haar geen be-

langrijke beperking aan het verbruik gesteld worden, omdat alleen door *veel* munitie het nadeel van *weinig* kanonnen eenigszins vergoed kan worden.

Bij het hier aangegeven stelsel van munitieaanvulling is uitgegaan van de overweging, dat de A. M. T. alleen munitie van 7 c.M. bevat, zoodat voor de overige artillerie de aanvoer dus toch rechtstreeks van het eindstation (of later uit het hoofdmunitiedepot) naar de gevechtstreinen moet geschieden. Ditzelfde stelsel is daarom ook voor 7 c.M. gevolgd, terwijl het $\frac{2}{5}$ rantsoen in den A. M. T. beschouwd wordt als een onmiddellijk door alle terreinen verplaatsbaar noodrantsoen. Bijlage 5 geeft een schematisch overzicht van de verdeeling der munitie in de verschillende echelons, na de aanvulling tot 4 à $4\frac{1}{2}$ rantsoen.

Ad 7. In het vak der IIIe Divisie wijst de D. A. C. de afwachtingsopstellingen der batterijen (zie blz. 8) aan voor opstelling der gevechtstreinen. In het vak der IVe Divisie worden deze opgesteld in het terrein westelijk van lijn 28.

Ad 10. Bevelen voor waarnemingsposten der D. A. worden niet gegeven; de regeling daarvan behoort tot de taak van den D. A. C. In pt. 10 vindt deze de aanwijzingen omtrent waarnemingspunten, in zijn gebied, die *niet* of slechts beperkt te zijner beschikking zijn.

Op grond van het „Verdedigingsbevel” en het „Algemeen Artilleriebevel” van de divisiegroep, worden door de divisieën en door C.-D. G. A. overeenkomstige bevelen uitgegeven (niet opgemaakt).

D. Kort overzicht van het verloop der handeling van 1 Mei 10.00 nam. tot en met 3 Mei.

(Zeer vluchtig geschetst, met het doel enkele momenten van optreden der artillerie aan te geven).

De Lichte Brigade heeft zich op 1 Mei tot den avond achter het IJsselvak Arnhem=Dieren en achter het Apeldoornsche Kanaal kunnen handhaven. Daar — vooral door de luchtverkenning — gebleken is dat Rood aanzienlijke krachten gereedstelt om den overgang op vele punten te forceeren, onttrekt de Lichte Brigade zich op grond van hare opdracht na het invallen van de duistennis geleidelijk aan de gevechtsaanraking met den vijand en houdt zij gedurende den nacht $\frac{1}{2}$ Mei de lijn Oostrand van Arnhem=Terlet=De Woeste Hoeve=Spelder Holt = Ugehelen bezet, met patrouillegang tot aan het kanaal.

De wielrijders en huzaren van de IIe Div. Groep beveiligen gedurende dien nacht het front van de divisiegroep ter hoogte van den kunstweg Ede=Otterlo=Legerplaats bij Harskamp tusschen de lijnen 54 en 59. Zij hebben verband met wielrijders van de nevendivisiën; hunne patrouilles zijn in voeling met de Lichte Brigade.

De artillerie wordt 2 Mei tusschen 3.00 en 5.00 voorm. overeenkomstig

de aanwijzingen van het artilleriebevel in stelling gebracht. Aan het personeel wordt daarna rust gegeven tot 8.00 voorm. waarna de werkzaamheden voor het verbeteren der stellingen en voor het aanleggen en ingraven van de telefonische verbindingen, en de vuurvoorbereidingen, voortgezet worden. Door overleg met de Art. Commandanten van Ie Divisiegroep en VIIe Divisie komt ook het vuurplan voor de wederzijdsche ondersteuning bij tegenvoorbereidings- en afsluitingsvuren tot stand.

Bij het aanbreken van den dag op 2 Mei heeft Rood met aanzienlijke krachten Den IJssel en Het Apeldoornsche Kanaal in het front Rheden = Eerbeek overschreden en heeft de gevechtsaanraking met de Lichte Brigade hernomen. Deze gaat onder sterken druk, vooral uit de richting Loenen, in westelijke richting terug. Zij bevindt zich te \pm 10.00 voorm. in de lijn Schaarsbergen = Hoenderloo, te \pm 4.30 nam. in de lijn Nieuw-Reerst = Otterlo en wijkt daarna naar de vleugels der blauwe stelling uit, grootendeels in N. W. richting.

Te 4.45 nam. telefoneert C.-2 C. W. uit Otterlo dat zijne troepen aanraking hebben gekregen met roode cavalerie in het Otterlosche Bosch en het westelijk gedeelte van het Otterlosche Zand. Te 5.00 nam. seint C.-2 C. W. dat hij onder den druk van roode infanterie Otterlo ontrent en in westelijke richting terugwijkt.

5.15 nam. Eerste storende vuren der vooruitgeschoven artillerie op strooken 1, 2 en 3. Zie bijlage 1 en schets 2.

6.30 nam. Storende vuren 4, 6, 8, 9 en 11.

6.40 nam. Vernietigingsvuur op strook 4 door stukken *e* en *f* na vliegerbericht: Roode infanterie nadert merkpunt 4.

6.45 nam. Vernietigingsvuur op strook 6 door stukken *c* en *d* en sectie van 10 c.M. L. *h*. na vliegerbericht: Roode artillerie nadert merkpunt 6.

7.00—8.00 nam. Wielrijders en huzaren in de lijn Hondslag = Wekerom = Pl. 6 in gevecht met opdringende roode infanterie.

7.30 nam. Roode batterij, zuidoost van Den Hul (37—57) opent vuur op blauwe wielrijders bij Pl. 6. Wordt 7.32 nam. door blauwe vlieger gemeld: 200 Meter west van merkpunt 9 (37—57—90—15).

7.40—7.50. Vuurconcentratie van sectiën *g* en *h* en stukken *a*, *b*, *c* en *d* op vijandelijke batterij bij merkpunt 9..

(N.B. Alle kleine batterijen hebben nu gevuurd en veranderen achtereenvolgens — te regelen door Commandant X — van stelling naar een reserveëmplacement).

8.15 nam. Vijandelijk artillerievuur op Lunteren, op de uit het westen daarheen voerende kunstwegen en op de Goorsteeg. Deze storende vuren duren den geheelen nacht, in vuurstooten met onregelmatige rustpoozen.

8.20—8.25 nam. Vijandelijk artillerievuur op verlaten emplacements *a* en *b*.

8.30—8.35 nam. Vijandelijk artillerievuur op sectie *g* van 15 c.M. Hw. Ligt te ver en veroorzaakt geringe verliezen en geen schade.

8.30 nam. Wielrijders en huzaren wijken terug binnen de voorpostenzône, zij worden verzameld bij de Divisiegroepsreserve (zie schets 1).

Gedurende den nacht 2/3 Mei voortdurende patrouilleaanraking vóór de voorpostenzône en eenige plaatselijke stooten van Rood tegen verschillende gedeelten van die zône; zij worden afgewezen zonder steun van artillerie. Door den lichtmeetdienst worden een tweetal vijandelijke batterijen gepeild in 39—57, noord en zuid van Pl. 8 kunstweg naar Otterlo. Die doelen worden in den loop van den nacht elk tweemaal onder een vuurconcentratie gebracht van de geheele artilleriegroep X. Voorts in den loop van den nacht de storende vuren 1, 2, 3, 6, 7, 8, 12, 13, 14 en 16 in vuurstooten van 20 schoten volgens het vuurplan pt. 4a Alg. Art. Bevel (niet opgemaakt). Zie schets 2 en Bijlage 1.

De sectiën *g* en *h* van de artilleriegroep X worden te \pm 2.00 voorm. teruggehaald en zijn vóór dag worden weder in stelling bij de eigen batterijen. De stukken van 7 c.M. blijven in de vooruitgeschoven stelling; artilleriegroep X bestaat dus nu uit 6 afzonderlijke stukken van 7 c.M.

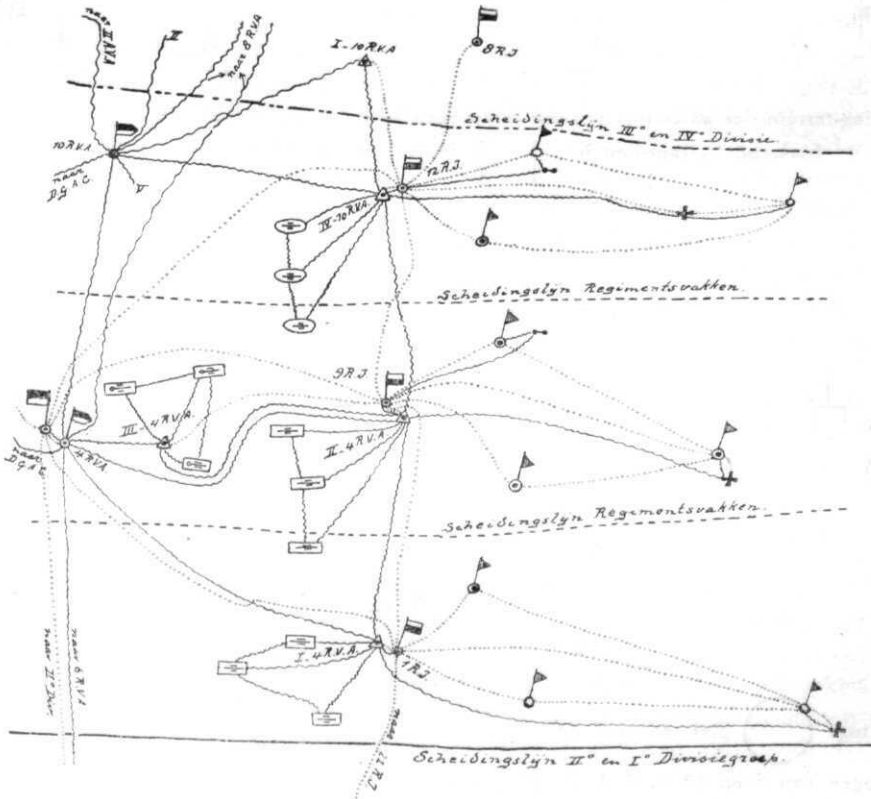
In den loop van 3 Mei neemt Rood over het geheele front der voorpostenzône de gevechtsaanraking op; de stukken van artilleriegroep X komen verschillende malen in actie tegen plaatselijke infanterieaanvallen, die door vrij krachtig artillerievuur gesteund worden; grootere infanterieaanvallen hebben niet plaats. Blauw behoudt de geheele voorste lijn van de voorpostenzône. Hoewel Rood zijne gereedstelling met groote omzichtigheid uitvoert, blijkt uit de vliegerberichten, dat belangrijke krachten verzameld zijn in de bedekte terreinen oost van den kunstweg Ede=Wekerom, bij Otterlo, in het Otterlosehe Bosch en bij De Pampelt. Op de h.w.z. wordt geen krachtig artillerievuur ontvangen; wèl duren storende vuren op verschillende daarin en daarachter gelegen wegkruisingen den geheelen dag met onregelmatige tusschenpoozen voort, blijkbaar uit 3 of 4 batterijen van 10 c.M. L. in stelling nabij Roekel. Eén dier batterijen wordt met zekerheid verkend (37—56—85—25) en daarna door art. groep C (zie pt. 5b Alg. Art. Bevel) onder vuur genomen (de batterij van 7 c.M. op de grens van zijn dracht). Op de voorpostenzône vuren een tiental roode batterijen van licht kaliber uit het terrein gelegen tusschen de lijnen 36 en 37. De plaats van een viertal daarvan wordt nauwkeurig bepaald, waarna die doelen achtereenvolgens door art. groep A. beschoten worden. Den geheelen dag luchtgevechten; Rood heeft het meesterschap in de lucht niet verkregen. Alle waarnemingen en eenige mededeelingen van gevangenen wijzen er op, dat de gereedstelling van de Roode hoofdmacht en het in stelling komen zijner artillerie in den nacht 3/4 Mei voltooid zullen worden, en dat op 4 Mei vanaf het aanbreken van den dag de aanval te verwachten is.

In den nacht van 3/4 Mei wordt artilleriegroep X ontbonden; de stukken van 7 c.M. worden uit de voorpostenzône teruggetrokken en komen in de op schets 1 aangegeven stellingen in de bataljonsvakken.

BIJLAGE 4

(van het Algemeen Artilleriebevel No. 1
der IIe Div. Groep.)

Schema van de telefoonverbindingen in het vak
der IIIe Divisie.

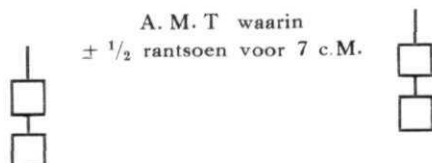
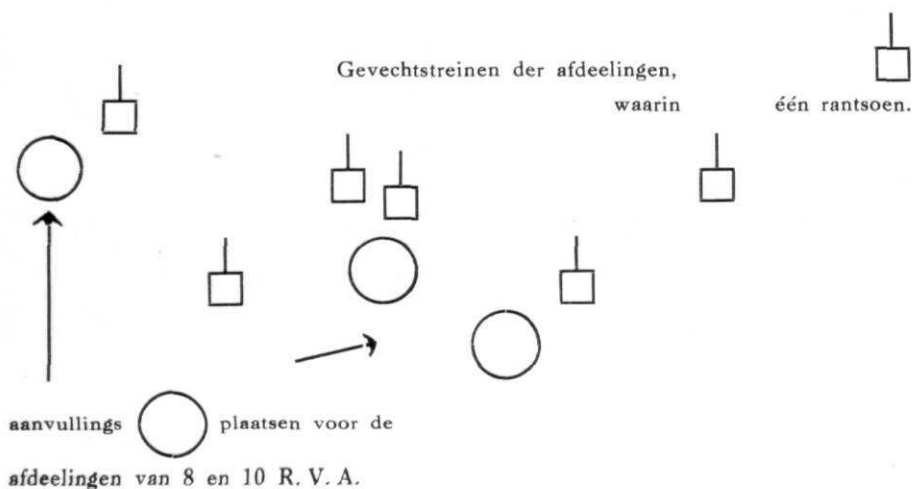

TOELICHTINGEN.

	Commandopost C. Div.		Commandopost Reg. C. Art.
	Idem Reg. C. Inf.		Idem Afd. C. Art.
	Idem Bataljon.		Idem Bt. divisie art.
	Idem Half Bataljon.		Idem Bt. div. groepsart.
	Idem Bt. Midd. Bow.		Waarnemingspost.
	Telefoonverbinding der Inf.
of van Verbind. Afd.		Telefoonverbinding Art.

Schema van de verdeling der artillerie-munitie in echelons, nadat de voorraad tot $\pm 4\frac{1}{2}$ rantsoen opgevoerd zal zijn.

(Zie pt. 6 Algem. Art. Bevel).

Hoofdmunitiedepôt der divisiegroep waarin één rantsoen.

V. De voorziening van munitie en artilleriematerieel.

DOOR

R. J. HOFFMANN,

Kapitein der Infanterie.

De aanvoer van munitie is bij de verschillende partijen, die aan den wereldoorlog hebben deelgenomen, een van de cardinale, maar ook een van de zwakke punten geweest. De tallooze vuurmonden van allerlei soort en kaliber met hun verscheidenheid van munitie, maakte de oplossing van dit vraagstuk dan ook uiterst moeilijk. Vooral bij het Amerikaansche leger — en ik vrees dat het bij het onze niet veel beter zou zijn gegaan — heeft men op dit gebied meermalen voor minder aangename verrassingen gestaan. Zonder mij te begeven in een beoordeeling van wat de artillerie al of niet noodig heeft aan *projectielsoorten* voor het vervullen van haar moeilijke taak, wil ik er toch de aandacht op vestigen, dat dit aantal voor eenzelfde vuurmond, uit een oogpunt van aanvoer, zoo gering mogelijk moet zijn. Dit geldt vooral voor den bewegingsoorlog, waarmede de operatiën toch zullen beginnen en waarop onze eerste voorbereiding gericht zal moeten zijn.

De *aanmaak* van munitie vormt een afzonderlijk vraagstuk; er is gebleken, dat de fabrieken onder Rijksbeheer, die in vreedstijd voor het vervaardigen van munitie zijn ingericht, in geenen deele in staat zijn om de enorme hoeveelheden te verwerken, die in oorlogstijd voor het voeren van den strijd benoodigd zijn. Bij mobilisatie zullen er dus particuliere fabrieken en werkplaatsen voor dit doel in bedrijf moeten worden gesteld, hetgeen in vreedstijd moet worden voorbereid.

Eenzelfde fabriek is in den regel niet in staat om een compleet schot of, zooals de term hier te lande luidt, een complete „lading” te leveren. De onderdeelen zullen dus meermalen van verschillende fabrieken moeten komen, om ten slotte tot complete ladingen vereenigd of samengevoegd te worden. In dien toestand worden zij aan den etappendienst overgegeven. Dit kan op drie wijzen geschieden:

1°. de etappendienst krijgt de beschikking over bepaalde voorraden, die in de Rijksmagazijnen zijn opgeslagen;

2°. de etappendienst richt eigen magazijnen op en vanwege den Minister van Oorlog wordt gezorgd, dat deze steeds van het noodige zijn voorzien; de Etappenartillerieofficier is dan belast met de inrichting en het beheer dier magazijnen;

3°. vanwege den Minister van Oorlog wordt, op aanvraag van den Etappenartillerieofficier, de munitie in de vervoermiddelen (spoorwagenaars, vaartuigen enz.) ter beschikking gesteld van den etappendienst, die voor den verderen aanvoer naar de eindstations zorgt.

Hoewel laatstgenoemde wijze voor goederen als kleeding, ander artilleriematerieel e. d., waarvan de aanvoer in den regel van niet zoo

urgenten aard is, zelfs voordeelen biedt, is zij voor munitie, waarbij het meermalen aankomt op spoedig en snel werken, niet aan te bevelen. De Etappenartillerieofficier zou daardoor de noodige vrijheid van handelen missen en in zekere mate afhankelijk zijn van organen, die uitsluitend leveranciers zijn, geenerlei verantwoordelijkheid voor den aanvoer bezitten en het vereischte inzicht missen.

De Etappenartillerieofficier moet de munitie in complete ladingen verzenden naar de plaatsen, waar zij ter beschikking komt van den A. B. (eindstations enz.). Er heeft nu een voortdurend contact plaats tusschen dien officier en het „bureau aan- en afvoer” van den A. B.; vooral bij de munitievoorziening is het naar elkander toe werken van het hoogste belang, omdat munitie, die op het oogenblik, waarop de behoefte zich doet gevoelen, niet onder het bereik van den troep is, ongetwijfeld te laat komt. Zoo kunnen bijv. reservevoorraden in spoortreinen aan de eindstations of in de nabijheid daarvan, dan wel in vaartuigen in of nabij het operatiegebied worden gereedgesteld. (Zie pt. 98 Voorschr. E. en V.).

De munitie wordt door den etappendienst naar de eindstations (-havens) verzonden met afzonderlijke spoortreinen of vaartuigen. Het vervoer van ladingen, die één geheel vormen (zooals bijv. de patronen voor draagbare wapenen en mitrailleurs, de ladingen van 7 c.M. V. e. d.) zal weinig moeilijkheden opleveren. Geheel anders wordt dit met ladingen, die gescheiden worden verzonden. Als voorbeeld noem ik hier die van onzen houwitser van 15 c.M. L/17; de onderdeelen daarvan zijn als volgt verpakt:

- a. 8 messingen hulzen (ieder met 8 zakjes buskruit) in één houten kist, gevuld wegende ± 54.6 K.G.;
- b. 2 stalen brisantgranaten in één houten kist, gevuld wegende ± 100 K.G.;
- c. 12 gevulde kokers in één blikken trommel;
- d. 12 schokbuizen in één blikken trommel;
- e. 12 slagkwikpijppjes in één blikken trommel.

Van den beginne af zal dus moeten worden gezorgd, dat al deze onderdeelen in dezelfde hoeveelheden, tot complete schoten vereenigd, ten slotte bij de batterijen belanden.

De wijze van verpakking, waarbij de messingen hulzen met 8-tallen en de overige kleine onderdeelen (gepulde kokers enz.) met 12-tallen zijn samengevoegd, maakt de zaak niet eenvoudiger. Er zal moeten worden gestreefd naar een eenheidsverpakking, waarbij dus eenzelfde aantal onderdeelen (behalve projectielen) vereenigd zijn. De projectielen kunnen zonder bezwaar oningepakt worden vervoerd.

De buskruitladingen, schokbuizen e. d., welke aan bederf onderhevig zijn, moeten waterdicht verpakt zijn. Met het oog op de spaarzaamheid met de munitie, is het gewenscht dergelijke verpakkingen eerst vlak vóór het gebruik te verbreken; later zal worden besproken tot hoever dit practisch uitvoerbaar zal zijn.

De kisten en andere verpakkingsmiddelen moeten zoodanig worden gesloten, dat ze op snelle en gemakkelijke wijze geopend kunnen worden. Sluiting met schroeven schijnt in Frankrijk aanleiding gegeven te hebben tot heel wat circulaires tegen het openbreken der kisten met houweelen!

Voorts moet bij het bepalen van het aantal onderdeelen, dat in één kist wordt verpakt, rekening worden gehouden met het draagvermogen van den man en mag het gewicht van een tweemanslast niet worden overschreden. In sommige buitenlandsche opgaven trof ik als maximum een gewicht van 60 K.G. aan, terwijl in de „Revue d'artillerie” van 15 Augustus 1922 blz. 129 als eisch voor de bedieningsmanschappen van de 155 G. P. F. (grande puissance Filloux) staat aangegeven: „chaque servant doit pouvoir coopérer au chargement ou déchargement des camions à munition, c'est à dire transporter seul un obus de 43 K.G. ou avec un camarade des caisses à poudre pesant environ 100 K.G.” Of nu de 60 K.G. een tweemanslast is voor den doorsnee-soldaat en de 43 resp. 100 K.G. een bijzondere eisch vormt voor de „manneljes-putters” van de 155 G. P. F., kan ik niet beoordeelen. Het vraagstuk van de gewichten dient in ieder geval bij ons proefondervindelijk te worden opgelost.

De spoortreinen of schepen, waarmede de munitie wordt vervoerd, moeten zoodanig worden geladen, dat in elken wagon en in elk schip een aantal complete schoten aanwezig is; in elken wagon mag in beginsel slechts munitie van eenzelfde soort worden verpakt. De verzending kan geschieden in bepaalde spoortrein- (schepen-) typen, waarvan de samenstelling en belading eens voor al is vastgesteld, dan wel in spoortreinen (schepen), waarvan de inhoud voor elk geval wordt aangegeven door den betrokken A. B. Als een der vaste spoortreintypen zou bijv. kunnen dienen een spoortrein beladen met een (dag)rantsoen munitie voor een D. G. Uiteraard zal bij den bewegingsoorlog de aanvoer in den regel per spoortrein- (schepen) type moeten plaats hebben.

In den afgelopen oorlog heeft men, op grond van verschillende gegevens, voor elk vuurwapen een dagrantsoen munitie bij hevige gevechtsactie (een vaag begrip!) vastgesteld. Bij benadering bedraagt dit voor:

geweerdragenden:	40 patronen;	houwitsers van 10 cM.	150 schoten;
lichte mitrailleurs:	2000 patronen;	houwitsers van 12 cM.:	150 schoten;
zware mitrailleurs:	4000 patronen;	houwitsers van 15 cM.:	150 schoten;
kanonnen van 6 cM.:	150 schoten;	lichte bommenwerpers:	200 schoten;
kanonnen van 7 cM.:	300 schoten;	zware bommenwerpers:	80 schoten;
kanonnen van 10 cM.:	125 schoten;		

Over de juistheid van deze aantallen behoeft men niet lang te twisten, als men het „dagrantsoen” beschouwt als een maat; men zou even goed kunnen spreken van een „partij”. De schrijver van een artikel in de „Field Artillery Journal” van Juli/Augustus 1922, weergevende de

indrukken van een munitieofficier bij een Amerikaansch Legerkorps, spreekt als zijn meening uit, dat een „dagvoorraad” bepaald wordt door de vervoerscapaciteit van de gevechts- en munitietreinen onder normale omstandigheden in 24 uur. Ik voor mij geloof dat we het dichtst bij de waarheid zijn als we zeggen, dat een rantsoen (zonder „dag” a. u. b.) munitie een aangenomen aantal ladingen of patronen per vuurwapen uitdrukt, hetgeen echter niet beteekent, dat dit aantal in 24 uur verschoten noch vervoerd behoeft te worden en evenmin het maximum aantal projectielen behoeft weer te geven, dat in die tijdsruimte door een bepaald vuurwapen kan worden verschoten.

Vat men het begrip op als een maatsaf van het aantal projectielen, dat onder bepaalde omstandigheden per dag naar den vijand geslingerd wordt, dan moet men de consequentie doortrekken en dagrantsoenen (en dan wel met „dag”) gaan vaststellen voor den bewegings- en den stellingoorlog in al hun schakeeringen.

Het vraagstuk van de belading van een spoortrein- of schepentype is niet zoo gemakkelijk tot een oplossing te brengen; waar voor één soort vuurmond verschillende projectielen bestaan (B. G., G. K. T., gasgranaten, rookgranaten enz.), is het de groote moeilijkheid om de juiste verhouding, althans naar den smaak der vechtende troepen, te treffen; en die smaak is even verschillend als het aantal batterijen! De zaak wordt nog ingewikkelder als er voor één projectielsoort verschillende buizen noodig zijn of — zooals bijv. in Frankrijk het geval was — niet de grootste buskruitladingen worden meegezonden. Bij onzen houwtiser van 15 c.M. L/17 bijv. bevat iedere messingen huls 8 buskruitzakjes, te zamen vormende de grootste lading. Nu zal deze uiteraard slechts bij uitzondering gebruikt behoeven te worden en schieten verschillende zakjes buskruit over; deze kunnen dus als verloren worden beschouwd. Uit een economisch oogpunt zou het natuurlijk de voorkeur verdienen om een beperkt aantal ladingen uit te reiken, doch dit heeft weer groote bezwaren, omdat men nooit tevoren kan weten hoeveel bijladingen noodig zijn; in Frankrijk heeft men dan ook meermalen de nadelige gevolgen van een gebrek aan bijladingen ondervonden. M. i. is het dan ook gewenschthet bestaande systeem van het meezenden der maximum buskruitlading bij elk schot — althans voor den aanvang van den oorlog als allerlei moeilijkheden zich opstapelen — bij ons te lande te handhaven.

Als eindstations voor munitie zullen bij intensieven aanvoer in den regel de grootste stations moeten worden gekozen, terwijl de havens of kleinere stations moeten dienen voor den aanvoer van levensmiddelen e. d. (Zie ook pt. 23 Voorschr. E. en V.).

Bij aankomst der spoortreinen aan de eindstations kunnen bij de overgave van de munitie aan de organen van den A. B. drie wegen worden gevolgd:

1°. De inhoud van den spoortrein wordt rechtstreeks overgeladen op de automobieltreinen van den A. B. Deze wijze van handelen heeft

het nadeel, dat de spoortrein vrij lang aan het station moet blijven staan, omdat de ontlading, in verband met het beperkt aantal vervoermiddelen, waarover de A. B. beschikt, met kortere of langere tusschenpoozen zal moeten geschieden. Bij intensieven aanvoer is zij dus niet uitvoerbaar. Als voordeelen gelden echter, dat de munitie in den spoortrein goed bewaard is en er slechts één manipulatie vereischt wordt om den inhoud op de automobielen over te brengen.

2°. Om verschillende redenen (bijv. het vrij maken van de emplacementen der stations voor het oprijden van andere spoortreinen, de noodzakelijkheid om weer spoedig de beschikking over het spoorwegmaterieel te verkrijgen) zal het meermalen noodig zijn om de spoortreinen met munitie bij aankomst onmiddellijk te ontladen en den inhoud daarvan in depots nabij het station op te slaan, alwaar de munitie geleidelijk aan de voertuigen of automobielen, die ter beschikking staan van den A. B., worden overgegeven.

Voor ontlading van den spoortrein, de overbrenging naar en den dienst in die depots moet de administrateur van het eindstation (bij voorkeur een artillerie-officier) beschikken over eenig *deskundig* militair personeel, dat kan worden aangevuld met burgerwerkkrachten. De inrichting van het depot behoeft niet aan hooge eischen te voldoen; de munitie kan op een geschikte plaats in het terrein of langs den kant van den weg worden opgestapeld. De grootste kunst zal echter zijn om de munitie soortsgewijs en in complete ladingen bij elkander te houden; voor iedere soort en, bij groote hoeveelheden, voor een bepaalde partij daarvan, moeten afzonderlijke ter zake kundige personen met het toezicht, de verantwoording en de uitreiking worden belast.

De hierboven genoemde twee gevallen zullen zich voornamelijk bij den bewegingsoorlog voordoen.

3°. Bij den stellingoorlog wordt de munitie overgebracht naar hoofdmagazijnen; deze overbrenging geschiedt door de zorg van den etappendienst, die tevens belast is met de inrichting en het beheer dier magazijnen (zie pt. 25 en noot (2) bldz. 6 van het voorschr. E. en V.). Een deel van den voorraad aldaar kan ter beschikking worden gesteld van den A. B., die daaruit naar believen kan putten, dan wel de A. B. kan, naarmate van de behoefte, munitie aan deze magazijnen aanvragen.

De verdeling van de munitie over de D. G. is zaak van den A. B.; vele malen zal het van den tactischen toestand afhangen, welke D. G. het eerst en het meest van munitie moeten worden voorzien; een D. G. in reserve bijv. zal uiteraard geen aanvulling van munitie noodig hebben. Hoewel dus zoo mogelijk per D. G. één eindstation voor munitie zal worden vastgesteld, blijft het geheel aan de beslissing van den A. B. voor welke D. G. hij de munitie, die op een bepaald station aankomt, wil bestemmen. De munitieaanvulling is een zuiver tactisch spel. Het gaat daarmee als met de troepen, die men in reserve houdt, men gebruikt ze op de plaatsen, waar ze noodig zijn.

Met de algemeene regeling van de overbrenging van munitie van de plaatsen van beschikbaararstelling naar de aanvullingsplaatsen is belast het „bureau aan- en afvoer” van het hoofdkwartier van den A. B.

Hoewel vermoedelijk in hoofdstuk X van het algemeen Gevechtsvoorschrift zal worden bepaald, dat de D. G. C. in den regel en de A. B. bij uitzondering de ligging der aanvullingsplaatsen vaststelt, zal de practijk wel uitwijzen dat de regel uitzondering en de uitzondering regel zal zijn, omdat die ligging nauw verband moet houden met de algemeene verkeersregeling. De gedurende den oorlog in het Fransche leger verschenen „Instruction sur l'action offensive des grandes unités dans la bataille” bepaalt dan ook, dat de commandant van het Leger de aanvullingsplaatsen aanwijst. In ieder geval dienen deze tevoren te worden verkend.

Het „bureau aan- en afvoer” moet voor de hierboven genoemde gevallen 1 en 2 (bewegingsoorlog) aan de D. G. bekend maken, op welke wijze de overgave van de munitie aan de eindstations zal geschieden; het samenvallen van eindstation en aanvullingsplaats zal daarbij wel niet voorkomen. In het Amerikaansche leger haalde de legerartillerie (die over munitietreinen met motortractie beschikte) de munitie aanvankelijk rechtstreeks aan de eindstations af; dit stelsel heeft echter niet voldaan; later werd dan ook de munitie voor die artillerie, evenals dit geschiedde voor de legerkorpsen, door de zorg van het Hoofdkwartier van het leger in naar voren gelegen depots overgebracht.

Het vervoer van de munitie van de eindstations af zal dus in den regel moeten geschieden met de automobieltreinen van den A. B.

Hooger genoemd bureau ontwerpt nu, in overleg met sectie IV van het Hoofdkwartier en met den administrateur van het eindstation, de noodige bevelen voor het overnemen van de munitie door de D. G. C. Bij sectie IV van de Stafkwartieren der D. G. behoort ingedeeld te zijn een **munitieofficier**, die *uitsluitend* belast is met de zorg voor de aanvulling van munitie. In Amerika acht men het noodig, dat deze officier over een eigen automobiel beschikt. Aan welke hooge eischen een dergelijk officier moet voldoen, kan men lezen in het reeds genoemde artikel in de aflevering van Juli/Augustus van de „Field Artillery Journal”. Hij moet beschikken over geschoold militair personeel voor het overnemen, beheeren en uitgeven van de munitie op de aanvullingsplaatsen. Volgens Fransche gegevens moet in elk munitiedepot (aanvullingsplaats) ongeveer één werker zijn per ton munitie, die dagelijks in het depot aankomt, ongeacht het aantal personen, dat noodig is voor den dienst in het depot zelve. Bij een Amerikaansch leger waren noodig voor den dienst in de depots 500 artilleriewerkers (specialisten) en 360 handlangers en nog werd dit aantal niet groot genoeg geacht. Als men dus bij ons Veldleger *voor den dienst op de aanvullingsplaatsen* 4 compagnieën munitiewerkers indeelt, zal deze maatregel geen overbodige weelde blijken te zijn. Deze troepen behoeven niet aan be-

paalde D. G. gebonden te worden, doch kunnen door het „bureau aan- en afvoer” naar behoefte worden verdeeld.

De munitieofficier verneemt van den commandant der automobiel-treinen over hoeveel materieel hij kan beschikken en maakt tijdig een gedetailleerd plan op voor de overbrenging der munitie naar de aanvullingsplaatsen. Hiertoe begeeft hij zich naar den administrateur van het eindstation, die hem inlichtingen verschafft omtrent de samenstelling en belading van den spoortrein, e.g. de inrichting van het stationsdepot. In dit plan moet het verkeer van de auto's op en nabij het station worden geregeld en de juiste belading van elk voertuig worden bepaald. Men kan hierbij niet volstaan met algemeenheden; voor iedere kist met patronen en voor iedere lading moet als het ware tevoren een plaatsje zijn gereserveerd. In elke automobiel moet zoo mogelijk een aantal complete ladingen van eenzelfde soort worden geladen; door-eenmenging geeft moeilijkheden op de aanvullingsplaatsen, omdat dan éénzelfde voertuig naar verschillende deelen daarvan zou moeten gaan om af te laden en dan gevaar bestaat, dat een deel der munitie, hetzij door gemakzucht, hetzij bij vergissing in een verkeerden hoop terecht komt. Voor wat de te volgen routes betreft moet de munitieofficier zich houden aan de algemeene verkeersregeling. De taak van den munitieofficier ligt zoowel aan het eindstation als op de aanvullingsplaatsen; voor één persoon zou de uitvoering dier taak te veel eischen, zoodat hij moet worden bijgestaan door een of meer toegevoegden.

Bij den verderen aanvoer kan als volgt worden te werk gegaan:

1°. Als aanvullingsplaatsen worden aangegeven de standplaatsen van den A. M. T. en I. M. T., welke dan echter rekening moeten houden met den gang van het automobielverkeer. De ledige munitievoertuigen nemen de lading van de autotreinen over. Het zou echter een bijzonder toeval moeten zijn als al die voertuigen ledig waren en de autotreinen onmiddellijk daarop konden worden overgeladen. In den regel zal dus een deel der munitievoertuigen nog beladen zijn en zullen de autotreinen (of een deel daarvan) moeten wachten tot ze hun lading kwijt zijn, dan wel de rest van hun inhoud moet nabij de munitievoertuigen worden neergelegd. Het wachten der auto's is niet gewenscht, omdat deze voertuigen gedurende den wachttijd nutteloos zijn en bovendien kan de aanwezigheid van die logge lichamen oorzaak zijn tot verstopping van wegen in de nabijheid der strijdende troepen.

2°. De automobielen met munitie worden naar bepaalde punten gezonden, alwaar de voertuigen van den A. M. T. en I. M. T. komen aanvullen. Aan deze wijze van handelen kleven dezelfde nadeelen als die bij 1°. genoemd.

3°. Men kan de automobielen met munitie tot een bepaald punt vooruitzenden en daar ter beschikking stellen van den D. G. C. of D. C., die ze naar behoefte naar een door hem te bepalen plaats kan aantrekken. Hoewel ik deze wijze van handelen niet absoluut uitgesloten acht,

omdat ze door den drang der omstandigheden kan worden opgelegd, vormt ze echter een zoodanige bedreiging van het verkeer, dat ze alleen tot *noodgevallen* moet blijven beperkt. Ik verwijs in dit verband naar hetgeen is opgemerkt in een vorig artikel omtrent de ontmoetingspunten bij den aanvoer van levensmiddelen.

4°. Als aanvullingsplaatsen worden aangewezen geschikte terreingedeelten, alwaar de munitie, naarmate zij aankomt, wordt afgeladen en door de voertuigen van de treinen en troepen wordt afgehaald. *Dit geval zal regel zijn.* Wel zal de kans bestaan, dat bij een terugslag een deel der munitie verloren gaat, doch men kan voor de op te leggen voorraden rekening houden met den tactischen toestand en zich verder troosten met de gedachte, dat in dit geval de munitie het lot deelt met heel wat waardevoller materieel als: kanonnen en mitrailleurs, om van het personeel maar niet te spreken. Ik voor mij zou de andere wijzen van aanvulling onder die omstandigheden zelfs meestal ontraden, omdat het, juist bij de kans op een terugslag, uit een verkeersoogpunt dringend noodzakelijk is om het terrein achter de strijdende troepen zooveel mogelijk van vrachtauto's te zuiveren.

In de practijk zal de laatstgenoemde wijze van aanvoer zich langzamerhand uit de ad. 1°. bedoelde ontwikkelen; het zal dan ook in den regel aanbeveling verdienen om bij de opstelling van den A. M. T. en den I. M. T. met deze mogelijkheid rekening te houden.

Bij de keuze der aanvullingsplaatsen gelden als eischen, dat zij niet blootgesteld mogen zijn aan een bombardement, zoowel van den grond als uit de lucht (gezichtsdekking!), dat zij gelegen zijn aan goede wegen voor autoverkeer — doch buiten de hoofdverkeerswegen naar het front —, goede en afzonderlijke los- en laadgelegenheden bieden en zich zoo dicht mogelijk in de nabijheid der troepen en batterijen bevinden. De schrijver van het reeds eerder genoemde artikel in de „Field Artillery Journal” van Juli/Augustus 1922 hecht de meeste waarde aan goede los- en laadgelegenheden in en goede toegangen tot de aanvullingsplaatsen, zelfs al moet het treinpersoneel daarvoor 10 à 15 K.M. verder naar achteren marcheeren. Wat het beschieten der depots betreft, teekent hij aan, dat er veel directe treffers noodig zijn om groote schade aan te richten en hij haalt dan als voorbeeld aan het Legerkorpsdepot te Culsy; dit werd met onregelmatige tusschenpoozen, en zelfs meermalen met succes, gedurende 10 dagen beschoten met het poovere resultaat, dat 500 projectielen van 7.5 c.M. en 200 kardoezen van 15.5 c.M. werden vernield. Toch is het niet gewenscht munitiedepots aan te leggen op plaatsen, die van nature vuur tot zich trekken, zooals voorname kruispunten, gebouwencomplexen e. d.

Een aanvullingsplaats kan worden ingericht langs een weg van voldoende breedte en gelegen buiten het groote verkeer; „voldoende breedte” wil zeggen, dat zoowel het lossen der automobielen als het laden der voertuigen van de munitie- (gevechts-) treinen gelijktijdig moet

kunnen geschieden, zonder dat de eene handeling de andere belemmert. Somwijlen kan men voor het opladen gebruik maken van een spoor, dat, bij eenigszins harden bodem, naast den kunstweg wordt gemaakt.

Dekking tegen waarneming uit de lucht is steeds gewenscht. Vandaar dat het streven zal uitgaan naar het gebruik van bosschen als aanvullingsplaatsen voor munitie. De harde bodem, dien men veelal daarin aantreft, is met eenvoudige middelen (bijv. planken) voor automobielverkeer geschikt te maken.

Veel kleine depots (aanvullingsplaatsen) hebben het voordeel boven een gering aantal grootere, dat ze minder kwetsbaar zijn en minder opeenhooping van voertuigen zullen veroorzaken; zij eischen echter meer personeel en bemoeilijken het toezicht. Men zal meestal niet gaan boven een twee- of drietal per D. G. In Frankrijk beveelt men afzonderlijke depots aan voor de munitie van de lichte artillerie, van de zware artillerie, van de lichte artillerie met groot vermogen (bommenwerpers) en van de infanterie (handgranaten, infanteriegeschut enz.). In aanmerking nemende de aantallen vuurmonden, waarover wij in de naaste toekomst zullen beschikken, geloof ik niet, dat wij deze scheiding behoeven door te voeren; alleen is het zaak de verschillende soorten munitie in eenzelfde depot streng uit elkander te houden. Ook zal het in den bewegingsoorlog niet noodig en niet gewenscht zijn de depots in de diepte te echelonneren, zoodat we achtereenvolgens zouden krijgen: depots voor de D. G., voor de Divisiën enz. Bij den stellingoorlog zal men meer tot een verdeling in de diepte komen.

De aanvullingsplaatsen zijn in den bewegingsoorlog in den regel zeer primitief ingericht; de munitie wordt op stapels gelegd, die op voldoende afstand van elkander verwijderd moeten zijn met het oog op het localiseeren van explosies en om opeenhoopingen bij de aanvulling te voorkomen; als kleinste afstand geldt 15 M. De gescheiden ladingen moeten zorgvuldig bij elkander worden gehouden. Voor het onderbrengen van de munitie in gebouwen zal slechts bij hooge uitzondering gelegenheid bestaan, vooral omdat de uitgifte daaruit slechts zeer langzaam zal kunnen geschieden. Hooftzaken zal men vochtige plekken kunnen vermijden en de onderdeelen der munitie, die het meest van vocht te lijden hebben, met zeilen kunnen beschermen. Bij de compagnieën munitiewerkers zullen deze aanwezig moeten zijn.

Bij den stellingoorlog zal, wat het vervoer betreft, zooveel mogelijk gebruik moeten worden gemaakt van smalspoorbaantjes; deze vormen een zeer practisch vervoermiddel, vooral voor de zware munitie, en verdienen aanbeveling in ons polderland, waar men de rails op zeer eenvoudige wijze over de slooten kan leggen. De inrichting der aanvullingsplaatsen (hier „hulpmagazijnen” genoemd) kan beter zijn dan in den bewegingsoorlog. Men moet zich echter niet te veel voorstellen van deze „magazijnen”. Een groot gedeelte van de munitie (bijv. de projectielen) zal in de open lucht worden opgelegd, terwijl de buizen, de buskruit-

ladingen e. d. in eenvoudige loodsen (bijv. van gegolfd plaatijzer) zullen worden geborgen.

De projectielhoopen en loodsen kunnen, met het oog op explosies, door aarden wallen worden omgeven of door traversen gescheiden.

Voor het overbrengen van de munitie naar de troepen, afdeelingen of batterijen kan men de hierna genoemde systemen volgen:

1°. De A. M. T. en I. M. T. blijven opgepakt; de aanvulling geschiedt dan door de voertuigen der gevechtstreinen of batterijen rechtstreeks op de aanvullingsplaatsen. Het voordeel daarvan is, dat men de munitie in den A. M. T. en I. M. T. als reserve kan bewaren en er, althans voorwat betreft de artilleriemunitie, één overlading wordt uitgespaard.

2°. De inhoud van de caissons van den A. M. T. wordt overgegeven aan die van de gevechtstreinen of batterijen, dan wel wordt afgeladen bij de batterijen; de caissons van den I. M. T. worden ingewisseld tegen ledige caissons van de bataljons. A. M. T. en I. M. T. laden op de aanvullingsplaatsen.

3°. Alle vervoermiddelen, zoowel van den A. M. T. en I. M. T. als van de gevechtstreinen en batterijen, worden gecentraliseerd en brengen de munitie van de aanvullingsplaatsen (hulpmagazijnen) naar de batterijen en troepen, alwaar ze ontladen worden. Dit systeem zal alleen bij den stellingoorlog toepassing kunnen vinden.

4°. De automobielen, die de munitie op de aanvullingsplaatsen brengen, worden geladen doorgezonden naar de batterijen of troepen, een heel gevaarlijk experiment, omdat die loslopende, ongeorganiseerde transporten de grootste onheilen kunnen stichten in verband met het verkeer en bovendien zondigt men tegen het zooveelste gebod, luidende, dat niemand beslag mag leggen op automobielen, waarover hij niet de beschikking heeft. Het spreekt vanzelf, dat men alleen ingeval van hoogsten nood en dan nog met de noodige voorzorgsmaatregelen daartoe mag overgaan!

Intusschen kunnen zich gevallen voordoen, waarin de aanvoer van de eindstations rechtstreeks naar de batterijen door het bureau aan- en afvoer wordt georganiseerd.

5°. De munitie wordt met smalspoorbaantjes naar de troepen en batterijen overgebracht (stellingoorlog).

Welk van deze systemen, al dan niet gecombineerd, toepassing zullen vinden, zal van de omstandigheden moeten afhangen. Uiteraard zal het meermalen voorkomen, dat het vervoer over de laatste trajecten met handenarbeid moet geschieden. Bij de oorlogvoerende legers maakte men ook wel gebruik van draagdieren en tractors met rupsbeweging.

Ik wil in dit verband waarschuwen tegen het streven, dat zich langzamerhand openbaart, om een te grooten wissel te trekken op de vrachtautomobielen; het vervoer per automobiel loopt gevaar een gemeenplaats te worden. We mogen ons vooral niet laten verblinden door de schitterende eigenschappen dezer voertuigen en moeten wel bedenken,

dat ze ook onvolkomenheden hebben. Wie erop rekent, dat een automobiel alles kan, komt bedrogen uit.

In het algemeen gesproken moet tusschen de vrachtautomobiel en den troep een vervoermiddel staan, dat zich kan bewegen door terreinen en langs wegen, welke niet begaanbaar zijn voor automobielen. Waar deze schakel ontbreekt, zal men zich moeten voorbereiden op teleurstellingen.

Het verkeer in en nabij de aanvullingsplaatsen en van hier in voorwaartsche richting zal in de meeste omstandigheden eveneens moeten worden geregeld; in ieder geval moeten maatregelen worden getroffen, dat de aanvullingsplaatsen niet door te veel voertuigen tegelijk worden bestormd.

De batterijen mogen niet met munitie worden overladen. Bij de voorbereiding van het Amerikaansche offensief bij St. Mihiel in 1918 bijv. waren in het gebied van het aldaar opereerende leger 5 (dag)rantsoenen munitie aanwezig. Toen de troepen voorwaarts gingen lagen, overal in het terrein verspreid, nog heele stapels munitie, die moeilijk waren bijeen te halen en voor het gebruik in de eerste dagen vrijwel verloren gingen. Als eisch wordt gesteld, dat de munitiedepots der batterijen zooveel mogelijk moeten worden gekozen aan een weg, die toegankelijk is voor automobielen, opdat deze de munitie later z.n. gemakkelijk kunnen ophalen.

De vraag dient nog te worden overwogen, waar de verpakkingen zullen worden losgemaakt; in het algemeen gesproken, zal dit in den bewegingsoorlog op de aanvullingsplaatsen moeten geschieden, in den stellingoorlog zoo kort mogelijk vóór het gebruik. In Frankrijk legde men den eersten voorraad *projectielen* bij de batterijen op; de andere daarbij behorende onderdeelen van de ladingen (als kardoezen, buizen e. d.) waren voor een klein deel bij de batterijen aanwezig, terwijl het overige deel daarvan in loodsen van de achterwaarts gelegen depots werd bewaard; laatstgenoemde onderdeelen hebben weinig volume en konden, indien noodig, spoedig naar de batterijen worden overgebracht.

In het voorgaande is de aanvulling van munitie ten behoeve van de legerartillerie nog niet onder de oogen gezien. De munitie voor deze artillerie komt aan op een afzonderlijk station dan wel op de eindstations van de D. G. Dit laatste zal in het bijzonder het geval zijn als deelen van de legerartillerie voor langeren tijd bij bepaalde D. G. zijn ingedeeld (stellingoorlog).

Bij den staf van den algemeen A. C. moet een munitieofficier (met het noodige toegevoegde personeel) aanwezig zijn. Voor de deelen der legerartillerie, die bij de D. G. zijn ingedeeld, kan de munitie worden overgebracht naar de aanvullingsplaatsen van die D. G. Voor de overige onderdeelen kunnen afzonderlijke aanvullingsplaatsen worden aangewezen.

Er werd reeds vermeld, dat men bij het Amerikaansche leger in een later stadium van den oorlog het stelsel van aanvulling aan de eindstations door de organiek bij de legerartillerie ingedeelde munitieautomobielen heeft losgelaten. Het stelsel heeft echter veel aantrekkelijks; immers de munitie is aan de eindstations goed geborgen en zoodra een munitieautomobil leeg is, rijdt men *even* naar het eindstation en keert dan weer met gevuld voertuig bij zijn onderdeel terug. Maar in dat „even” zit juist de kneep. De eindstations zullen in den regel niet vlak bij de hand zijn. Bij een vooruitgaande beweging verhuist men de eindstations bij voorkeur zoo laat mogelijk, d. w. z. als men door middel van de automobielen den afstand tot de troepen niet meer behoorlijk kan overbruggen. Men stelle zich toch niet voor, dat de verplaatsing van een eindstation, vooral voor munitie, zoo 'n eenvoudige zaak is; op een volgend station moet alles eerst behoorlijk zijn voorbereid en dan volgt nog de verhuizing zelve met al den nasleep van dien. Bij een teruggaande beweging kiest men de eindstations uiteraard zoo ver mogelijk naar achteren.

Ik ben me volkomen bewust, dat over het gewichtige onderwerp van den aanvoer en de aanvulling van munitie het laatste woord nog niet is gesproken en vlei me volstrekt niet met de hoop, dat ik het in deze in alle opzichten bij het rechte eind heb. Integendeel de zaak is van genoeg belang om nog eens grondig en door een andermans bril te worden bekeken.

Ik eindig dit gedeelte van het onderwerp met de opsomming van eenige bezwaren, die zich bij het Amerikaansche leger gedurende den oorlog op dit gebied hebben voorgedaan. (Zie: „Field Artillery Journal”, Maart/April 1922, het artikel over munitieaanvulling bij de artillerie):

a. ongeoeffend of onvoldoende geoeffend personeel in de depots, waarvan het gevolg was, dat verkeerde dan wel geen buskruitladingen of buizen bij de projectielen werden gezonden;

b. convooien verdwaalden en kwamen nimmer op hun bestemming aan, hoewel zij in de meeste gevallen op bepaalde punten werden opgewacht door gidsen die bevelen hadden hen naar de plaats van ontlading te geleiden;

c. bijna hopelooze opstoppen werden veroorzaakt in de munitie-depots, doordat meer dan één munitie- of gevechtstrein tezelfder tijd aankwam;

d. vrachtauto's geraakten van den weg af, omdat 's nachts zonder eenig licht op de wagens moest worden gereden;

e. de wegen waren verstopt door vastgelopen automobielen (een liedje, dat nu reeds op verschillende wijzen is gezongen!).

Rest nog een kort woord over den aanvoer van ander artilleriematerieel en over den afvoer.

Het aan te voeren artilleriematerieel wordt door den etappendienst in den regel onmiddellijk na ontvangst uit de Rijksmagazijnen rechtstreeks naar de eindstations gezonden, zoodat deze dienst daarvoor geen eigen magazijnen behoeft in te richten.

Voor elk geval zal moeten worden bepaald, op welke wijze het aangevoerde materieel van de eindstations naar de troepen moet worden overgebracht. Vele malen kan het den weg volgen van de aan te voeren munitie, in andere gevallen zal het vervoer bij afzonderlijke bevelen geregeld moeten worden.

De afvoer van artilleriematerieel en van alles wat nog bruikbaar is (hulzen, pakmiddelen enz.) kan geschieden met de terugkeerende ledige automobieltreinen. De troepen leveren deze voorwerpen dus op de aanvullingsplaatsen in (afzonderlijk personeel voor de ontvangst en verzending). Alleen bij groote hoeveelheden (bijv. buitgemaakte wapenen enz.) mogen de aanvullingsplaatsen daarmede niet worden belast en wijst de A. B., in overleg met den D. E. V. voor dit doel bijzondere verzamelaarsplaatsen aan. Deze worden, evenals de eindstations, door den etappendienst ingericht en beheerd. (Zie pt. 22 en 25 Voorschr. E. en V.)

Proeven met 8 tonsbruggen gebouwd met het bestaande Nederlandsche pontonmaterieel.

DOOR

C. A. HARTMANS,
Kapitein der Pontonniers.

Evenals in andere landen moest ook in ons land het gebruik van zware lastauto's en de invoering van zware artillerie (de houwitser 15 L/15 heeft een grootsten raddruk van 2070 K.G.) tot verhooging van het draagvermogen van onze militaire bruggen leiden.

In Frankrijk onderscheidt men thans normale bruggen voor voertuigen van 3500 K.G., versterkte bruggen voor voertuigen van 8600 K.G. en zware bruggen voor voertuigen van 12000 K.G., 16000 K.G. enz. Men beoogt aldaar de invoering van drie soorten materieel n.l.:

1°. Materieel, waarmede zoowel normale bruggen voor voertuigen van 9000—13000 K.G. als versterkte bruggen voor voertuigen van 17000 K.G. (vechtwagens) kunnen worden gebouwd.

2°. Materieel, waarmede bruggen voor lasten tot 44000 K.G. kunnen worden gebouwd; voor deze bruggen stelt men zich voor pontons ter lengte van 12 M. en met een draagvermogen van 20—25 ton te bestemmen.

3°. Materieel voor het bouwen van lichte bruggen voor de veldvuurmonden en de voertuigen van de gevechtstreinen; voorloopig zal men hiervoor het bestaande Fransche pontonmaterieel bestemmen. Met opzet wordt het lichte materieel in de laatste plaats genoemd.

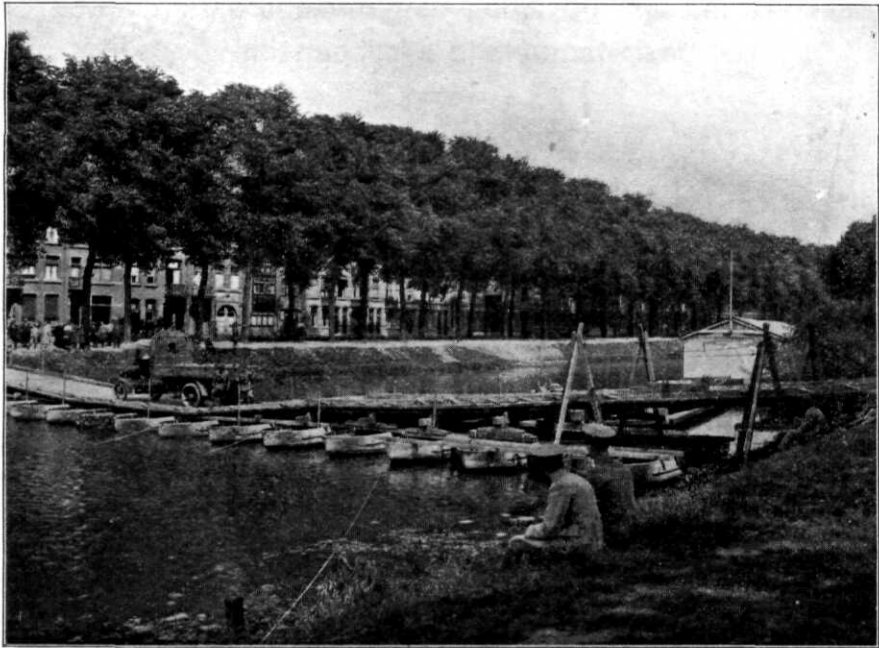
Proeven met het onder 1°. genoemde materieel hebben reeds plaats gehad; de verkregen resultaten zijn nog niet bekend gemaakt.

In Duitschland, waar volgens het laatste Pontonniervoorschrift een lastauto van ± 10000 K.G. (grootste druk van een achterradd 3300 K.G.) op zware pontonbruggen kon worden toegelaten, schijnt men thans voor het ontwerpen van nieuw pontonmaterieel een marschvaardig voertuig van 15000—20000 K.G. als grondslag te willen nemen. Ook de zware Oostenrijksche pontonbruggen waren in het algemeen voor geen zwaardere voertuigen dan ± 10000 K.G. bestemd.

De Engelsche Pontonniers bouwden pontonbruggen voor elken militairen last, de zware belegeringsartillerie inbegrepen; het begrip „pontonbrug” was daar echter ver te zoeken, daar bij deze bruggen een ruim gebruik van I balken en andere zwaar materieel werd gemaakt.

In Zwitserland mogen volgens de bestaande voorschriften geen zwaardere voertuigen dan van 6000 K.G. over zware pontonbruggen trekken; echter is daar een pontonstelsel in studie, waarbij lastauto's tot een totaal gewicht van 9500 K.G. kunnen worden toegelaten.

Ook Amerika zit niet stil en heeft uitgebreide proeven genomen ter bepaling van het draagvermogen van zware pontonbruggen. Als eisch werd de toelating van den vrachtwagen „Mack” met een totaal gewicht

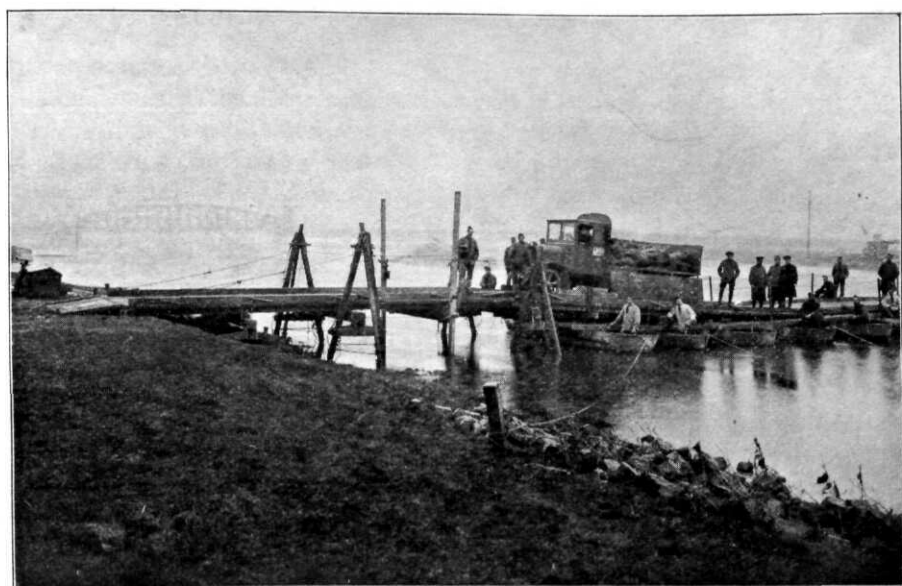
Afb. 1.

Foto: A. Schreurs, Breda.

Afb. 2.

Foto: A. Schreurs, Breda.

Afb. 3.

Foto: E. van Karnenbeek, Arnhem.

van 9670 K.G. gesteld; overwogen wordt voorts de invoering van versterkte pontonbruggen, die den vechtwagen „Christie”, wegende 18300 K.G., zouden kunnen toelaten.

Toch is men daar van meening, dat een *gemakkelijk verplaatsbare* materieelsoort (Rijdende Pontonafdeeling) zich niet leent voor zwaardere voertuigen dan van \pm 9000 K.G.

De vraag, aan welke eischen, het draagvermogen betreffende, onze militaire bruggen moeten voldoen, is niet eenvoudig te beantwoorden. Is eenmaal het antwoord gegeven, zouden dan niet spoedig hogere eischen moeten worden gesteld?

In nauw verband met de beantwoording van deze vraag staat de algemeene toestand van onze wegen. Op het wegencongres meende men voor normaal verkeer in géén geval zwaardere lastauto's dan van 7000 K.G. (z.g. $3\frac{1}{2}$ tonners) van onze wegen gebruik te moeten laten maken; voor lastauto's van 3000 K.G. (z.g. $1\frac{1}{2}$ tonners) kon men alle wegen vrij laten. De praktijk leert anders; het totaal gewicht der lastauto's overschrijdt in verschillende streken van ons land de 7000 K.G. belangrijk.

Invoering van nieuw materieel, uitsluitend voor zware pontonbruggen, zou onze financiëele draagkracht te boven gaan en trouwens ook bezwaren bij de opleiding tot Pontonnier geven.

M.i. terecht zegt de Zwitsersche kolonel Le Comte in een artikel: „Note sur les ponts militaires” in de Revue Militaire Suisse 1921 blz. 372 e. v.: „En un mot, l'idéal est de pouvoir avec le même matériel, construire des ponts légers, mi-lourds ou lourds selon les circonstances”.

Ook het Nederlandsche pontonmaterieel moet gelijktijdig aan verschillende eischen kunnen voldoen, die als volgt kunnen worden geformuleerd:

1°. Geschikt zijn voor het bouwen van zware pontonbruggen voor voertuigen van minstens 8000 K.G.

2°. Geschikt zijn voor het bouwen van versterkte bruggen voor voertuigen van \pm 5000 K.G.

3°. Geschikt zijn voor het bouwen van gewone bruggen voor voertuigen van \pm 3000 K.G.

4°. Geschikt zijn voor het bouwen van loopbruggen.

5°. Geschikt zijn voor het samenstellen van overzetlichamen van verschillend laadvermogen.

6°. De ponton moet zoowel een goed vaarlichaam als drijvend ondersteuningslichaam zijn en gemakkelijk over land kunnen worden vervoerd (2 deelige pontons).

7°. Het moet o.m. zoowel voor het gebruik op de bovenrivieren als op de benedenrivieren (eb en vloed) geschikt zijn.

De gestelde eisch van 8000 K.G. *lijkt* voor ons land vrij hoog; aanvankelijk had men zich dan ook met 6000 K.G. tevreden willen stellen. Het gebruik van zwaardere voertuigen is sedert belangrijk toegenomen, zoodat het ongetwijfeld zeer goed is gezien, het draagvermogen van onze militaire bruggen niet te veel te beperken; in de praktijk zal

trouwens, ondanks alle voorzorgen, het overbelasten van vrachtauto's veel voorkomen.

Ook met het oog op paniekbelasting (minstens 400 K.G. per M². brugoppervlak) komen onze pontonbruggen daardoor in betere condities.

Voor nieuw te ontwerpen pontonmaterieel kon met de gestelde eischen rekening worden gehouden; hoe zou zich echter het bestaande, verouderde, doch nog niet onbruikbare pontonmaterieel onder lasten van 8 ton gedragen?

De pontons no. 2 van de Rijdende Pontonafdeelingen hebben slechts een draagvermogen van 4000 K.G., de pontons no. 1 van de Varende Pontonafdeeling van 7000 K.G., terwijl de schragen no. 1 feitelijk voor voertuigen van slechts 2700 K.G. bestemd zijn; ook de ribben en brugplanken zijn oorspronkelijk niet voor dergelijke zware lasten berekend. Hieruit blijkt, dat het materieel op een bepaalde wijze in een brug gegroepeerd moet worden om het noodige draagvermogen voor voertuigen van 8000 K.G. te krijgen; ingrijpende wijzigingen aan het materieel hebben niet plaats gehad, wel is enig kleiner materieel bijgevoegd geworden. Van dit laatste materieel kan genoemd worden: de z.g. verdeelingsrib met bijbehorende beugels en wiggen, de schraag naar Duitsch of Engelsch model voor tusschensteunpunt, hulpmiddelen voor een betere verdeling van den druk op de schraagbeenen en slijkplaten voor de schragen, die zich naar elke helling van de oevers kunnen voegen.

Enkele ontwerpen van zware bruggen werden in teekening gebracht en machtiging voor het bouwen en beproeven van deze bruggen werd verkregen.

De eerste zware brug (afbeelding I) ter lengte van 51 M. werd in Juli 1922 over de Academiesingel te Breda gebouwd. Voor deze brug werd het materieel van de Rijdende Pontonafdeelingen gebezigd. De constructie van het drijvende gedeelte was zoodanig, dat, waar de lastauto zich ook bevond, het gewicht steeds door minstens 3 pontons no. 2, gevende een draagvermogen van 12000 K.G., werd gedragen. De bij de beproeving gebezigde lastauto werd tot zelfs 9000 K.G. opgeladen.

De volgende beproeving (afbeelding II) had in Augustus 1922 op hetzelfde punt plaats. Deze brug was, evenals de vorige, zonder doorlaat; ze was gebouwd van het materieel van de Varende Pontonafdeeling. De constructie was zoodanig, dat de auto steeds door minstens 2 pontons no. 1, gevende een draagvermogen van 14000 K.G., werd gedragen. Inplaats van ribben L. 10.30 M. waren ribben L. 8.40 M. gebruikt; de lange ribben van 10.30 M. zijn onhandelbaar, trekken gemakkelijk krom en zijn bovendien naar verhouding veel duurder in aanschaffing.

Eene aandachtige beschouwing der beide afbeeldingen doet het groote verschil in pontons no. 1 en 2 duidelijk in het oog springen.

Daarna werden de proeven voortgezet met een 8 tonsbrug op stroomend water. Deze beproeving (afbeelding III) had in Februari j.l. op den IJssel bij Westervoort plaats.

De brug was gebouwd van het materieel van de Rijdende Pontonafdeelingen, had een lengte van 112 M. en was, met het oog op de scheepvaart, voorzien van 2 doorlaatvakken, elk van ± 16 M. De stroomsnelheid bedroeg 1,25 M. per seconde, terwijl de doorstroombingsruimte tussehen de pontons niet grooter dan ± 90 c.M. was.

De brug werd zonder bezwaren eenige malen door een vrachtauto van ruim 8000 K.G. gepasseerd; de diepst ingezonken ponton had nog 35 c.M. boord boven water. De constructie van deze brug week eenigszins af van die te Breda (afbeelding I) toegepast; te Breda waren het hooge, bij Westervoort lage oevers. De foto's van deze verschillende bouwwijzen geven daarvan een duidelijk beeld.

De proeven kunnen uitstekend geslaagd worden genoemd en hebben er ongetwijfeld toe bijgedragen het vertrouwen in ons oude pontonmaterieel, mits oordeelkundig gebruikt, te doen toenemen.

Het opgeven van tijden, voor het slaan van deze zware bruggen benodigd, heeft nog geen zin, daar o.a. de 112 M. lange brug bij Westervoort door slechts 30 Pontonniers onder zéér ongunstige omstandigheden (hoogen rivierstand, vorst en sneeuw) werd gebouwd.

Voorloopig is het van meer belang te weten, dat zware pontonbruggen zéér veel materieel vorderen; voor de brug bij Westervoort was het materieel van 3 R. P. A. D. noodig, voor de 51 M. lange brug te Breda het materieel van 2 R. P. A. D., aangevuld met enkele schraagribben.

Dezen zomer zal nog een zware pontonbrug op een getijrivier worden gebouwd.

Slechts bij ruw weder zouden zich dan bezwaren kunnen voordoen, daar onze pontons no. 1 en 2 in een zware brug eerder gevaar van volslaan loopen dan de pontons in een gewone of versterkte brug; de pontons liggen daarvoor in een zware brug te dicht bij elkaar.

Vergrooting van dezen afstand brengt echter weer vermindering van draagvermogen mede.

Met het oog op ruw weder zou men de spanningen moeten vergrooten met behoud van hetzelfde draagvermogen; hiervoor zijn grootere pontons (zandaken) en zwaardere ribben (balken) noodig, zoodat men dan in het schipbrugmaterieel vervalt, waarmede reeds 8 tonsbruggen kunnen worden gebouwd.

De nieuw ontworpen pontons zijn meer geschikt voor het gebruik bij ruw weder dan de bestaande, zoodat het genoemde bezwaar voor een groot deel zal worden ondervangen; deze pontons zijn 2 deelig.

Het B.G.T. vuur van 12 c.M. Hw.

DOOR

J. RIETSEMA,

1e Luitenant der Artillerie.

De vraag, of het B.G.T. vuur voor 12 c.M. Hw. moet worden behouden, is niet te beantwoorden zonder tevens te overwegen, hoe men andere projectielsoorten en kalibers denkt te gebruiken. Daarna kunnen we nagaan of B.G.T. vuur in het algemeen aanbevelenswaardig is en voor 12 c.M. Hw. in het bijzonder. We beschouwen de vraag uitsluitend met het oog op het bevuren van min of meer ongedekte levende doelen, waaronder mede worden begrepen doelen achter dekkingen.

Tegen ongedekte levende doelen werden vroeger de G.K.T. (B.G.K.T. — die we verder met G.K.T. gelijk stellen) en speciale G. constructies (bijv. ringgranaten) aanbevolen. Voornamelijk in den grooten Europeeschen oorlog moest echter de G.K.T. veelal plaats maken voor den modernen B.G., aan welk verschijnsel voornamelijk 3 oorzaken ten grondslag lagen, en wel: constructieve en materiaal-bezwaren; moeilijker vuurleiding; de meerdere dekking der doelen.

De eerste oorzaak zou hoogstens een prikkel mogen zijn om den aanmaak van G.K.T. in vreedstijd hoog op te voeren, teneinde bij mobilisatie over een flinken voorraad te beschikken. De moeilijkheden aan de vuurleiding met T.proj. verbonden, zijn niet te ontkennen, al worden zij wel eens overschat. Maar zij stellen feitelijk een ander probleem aan de orde: de opleiding der vuurleiders. Het zou dus in beginsel onjuist zijn die moeilijkheden te ontwijken ten behoeve der opleiding, indien althans principieel tot de wenschelijkheid van T. vuur wordt besloten. En zoolang in de L. b. O. meer vuren worden geleid door beroeps-officieren dan door reserve-officieren, terwijl veelal G. K. T. S. de B. G. moeten vervangen, meen ik over de bezwaren in dezen te mogen heen stappen.

Als 3e oorzaak voor het verminderd aanzien der G. K. T. werd genoemd het meer dekking zoeken. Met het oog op ingraven is de bodemgesteldheid ten onzent dikwijls gunstig voor G.K.T. Maar zelfs in hooge terreinen zijn de doelen op critieke oogenblikken altijd meer ongedekt. Anders zou ook mitrailleur- en geweervuur uit den tijd zijn. Met dit vuur correspondeert qua soort het G.K.T. vuur, dat dus voor directe samenwerking met het infanterievuur aangewezen is.

Doelen op grooteren afstand van de infanterie verwijderd kunnen met het infanterievuur niet of moeilijk worden bereikt, zijn ook veelal van minder direct gevaar en vormen dus, mede in verband met de wenschelijkheid en mogelijkheid van inschieten, in den regel artilleriedoelen. Nu is er een reden voor deze doelen om meer dan de dichterbij gelegene dekking te vinden: zij kunnen dikwijls — maar niet altijd! — hun taak gedekt volbrengen. Daarentegen zijn de tot dekking dwin-

gende factoren, het gevaar en de zichtbaarheid, in de betrekkelijke zônes minder imperatief. Bovendien zal, ook in verband met den vliegdiens, het streven naar onzichtbare — dus nachtelijke — handelingen het optreden van meer ongedekte doelen in de toekomst in de hand werken.

Resumeerende moet, met het oog op de doelen, het voor-oorlogsche aanzien van het G.K.T. vuur geenszins worden geacht door de oorlogservaring te zijn te niet gedaan. Een andere vraag is echter of het B.G. (S. of T.) vuur in de plaats kan treden van het G.K.T. vuur, welke vraag bepaald wordt door de uitwerking der projectielen. Op de uitwerking der B. G. heeft de oorlog wel geen nieuw, maar toch een zeer scherp licht geworpen.

Een B.G. heeft in het algemeen groote breedte- doch zeer geringe dieptewerking; een G.K.T. heeft een vrij groote breedte- en een groote dieptewerking. Met weinig verandering in de formulering geldt dit ook voor een B.G. vuur resp. G.K.T. vuur. De richtmiddelen en het spreidingsverschijnsel maken het mogelijk een schot zijdelingsch wel, doch voor de lengte in het algemeen niet, op de nagenoeg juiste plaats te brengen. In deze redeneering blijkt duidelijk het groote voordeel der G.K.T., hetwelk nog toeneemt als we tevens letten op de formatie en de kwetsbaarheid der doelen. Tegen ongedekte doelen is de G.K.T. het *effectieve* projectiel bij uitnemendheid. De techniek heeft hieraan nog niets kunnen veranderen.

Dat in den afgelopen oorlog n. ton projectielgewicht noodig waren om één vijand te dooden, moet dan ook, behalve aan de versterkingen, etc., worden toegeschreven aan het groote gebruik van B.G. Zelfs zijn meermalen beschietingen uitgevoerd, die honderden, ja, duizenden tonnen munitie kostten, waarbij nagenoeg geen vijanden werden gedood, en die toch... den vijand buiten gevecht stelden. De uitwerking der B.G. is dan ook veel meer van moreelen aard dan reëel.

Verliezen aan personeel, door mitrailleurvuur enz., gaan gepaard met grootere moreele verliezen. Stellen we, om de gedachte te bepalen, dat bij een verlies van 30 % der personeelsterkte, een troep „gedemoraliseerd” is, dan is daarmee het verlies tijdelijk absoluut. Daar echter ook zonder eenige verliezen aan personeel een absoluut verlies aan gevechtskracht kan optreden, mogen we vooral den moreelen, den secundairen invloed van 30 % verliezen niet te hoog aanslaan. Demoralisatie is een psychisch proces, dat wordt voltrokken onder den invloed van de vermeende of wezenlijke aanwezigheid van gevaar en waarvan we het verloop vinden aangeduid in de frequentie-kromme van Galton. Het hangt van den toestand der troepen en van allerlei ervaringen af, wanneer de massa rijp is voor demoralisatie. Zoodra die rijpheid eenmaal is ingetreden, kan echter een nietigheid volstaan om het proces geheel te doen verloop en in zeer korten tijd. Is tegen moreel krachtige troepen dus steeds een effectief projectiel aan te bevelen, tegen moreel zwakkere kan dit minder noodig worden geacht.

Doch zelfs de krachtigste troepen kunnen met zuiver moreele middelen buiten gevecht worden gesteld, omdat de menschelijke geest gevoelig is voor elke uitbeelding van gevaar en zulks blijft, ook al is hij met den vorm der uitbeelding min of meer vertrouwd. De duur en vooral de intensiteit dier uitbeelding doen het werk. Verliezen aan personeel spreken dáárom weinig mee, wijl 's menschen gevoeligheid zich nage-noeg niet verder uitstrekt dan het eigen ikje, terwijl het bewust zien van personeele verliezen altijd beperkt blijft tot enkele gevallen in de onmiddellijke omgeving. Daarentegen betreft de man elke detonatie binnen zekeren gevaarlijken afstand en elke fluitende of suizende kogel of scherf dadelijk op zichzelf. En deze betrekking is des te sterker, naarmate de geluiden heviger, de rook- en aardmassa grooter, dus de kalibers grooter zijn. De invloed van den duur der gevaar-uitbeelding is van continueerenden en tevens van afmattenden aard. Ten slotte werkt duister altijd demoralisatie in de hand, omdat duister het onderscheidingsvermogen vermindert.

Concludeerende is de B.G. het projectiel bij uitnemendheid voor moreel effect en treedt de G.K.T. daarbij op den achtergrond.

In het algemeen kunnen we ook deze gevolgtrekking nog maken, dat de lichtere kalibers, die tot directe samenwerking met infanterievuur aangewezen zijn, daarvoor in de eerste plaats G.K.T. behoeven, terwijl de B.G. van zeer lichte kalibers (infanterie kanonnen) wegens de geringe mate van gevaar-uitbeelding tegen moreel niet zeer zwakke troepen weinig doeltreffend (speciaal figuurlijk bedoeld) zijn; de grootere vuursnelheid kan dit gebrek niet verhelpen, omdat een niet bestaand effect niet gecontinueerd behoeft te worden.

Beschouwen we nu het B.G. schot nader.

Bij een in den grond springenden B.G. gaan de meeste scherven, zoo niet alle, voor de uitwerking verloren, terwijl de knal minder hevig is dan die van een boven den grond springenden B.G. Het B.G.S. schot met vertraagde buiswerking (2e boog S.P.) is slechts aan te bevelen bij het vuren onder geringe invalshoeken. Met het oog op 12 c.M. Hw. zullen we ook deze vuurwijze buiten beschouwing laten, al is daarmee niet gezegd, dat bij 12 c.M. Hw. geen S.P. 2e boog kunnen worden verkregen. We vergelijken dus nu een B.G.S. *met versnelde buiswerking* met den boven den grond springenden B.G.T. (met T.S.B.) en we nemen aan, dat de B.G.S. kan werken vóór hij is ingedrongen, hetgeen, vooral op slappen grond, een zeer gevoelige buiswerking vereischt.

Bij deze vergelijking stellen we nu vast, dat:

1. bij B.G.T. vuur een deel der S.P. wegens te groote hoogte practisch verloren gaat (de scherven verliezen spoedig hun snelheid); een ander deel springt in of na den aanslag, afhankelijk van de gevoeligheid der S. inrichting van de T.S.B.;

2. bij B.G.T. vuur de L.S.₅₀ der S.P. grooter is dan bij B.G.S. vuur, zoodat met dit laatste de trefkans der S.P. op een ondiep doel het

grootst is, indien bij beide projectielen met gelijke nauwkeurigheid wordt ingeschoten;

3. de dieptewerking van een op den juisten afstand springenden B.G.T. gering is; als de S.H. niet zeer laag is, zijn alleen de groote scherven nuttig; ook van den B.G.S. is de dieptewerking gering, doch de kans om op den juisten afstand te springen is grooter, terwijl dan ook de kleinere scherven en de gasdruk nuttig effect kunnen opleveren wegens den kleinen afstand van het S.P. boven het doel;

4. indien zijwaarts vliegende scherven niet door traversen of andere belemmeringen worden gestuit, de breedte werking der scherven kleiner is naarmate het S.P. hooger boven den grond ligt; bij een laag S.P. hebben echter weinige werkzame scherven een breedte werking van eenig belang. Aangezien in den regel traversen e.d. wel aanwezig zijn zal de breedte werking van een op goede hoogte springenden B.G.T. gunstiger zijn dan die van den B.G.S. Men is gewoon deze gunstige omstandigheid te benutten tot het onder vuur nemen van een grootere frontbreedte per batterij;

5. wanneer de horizontale springafstand tot het doel gelijk en gunstig is, het moreel effect van een B.G.S. gunstiger is dan dat van een B.G.T. (de reële uitwerking uitschakelende) omdat het B.G.T.-S.P. hooger boven het doel ligt. De physische sterkte van het geluid is omgekeerd evenredig met het vierkant van den afstand. Bovendien zet een B.G.S. de omgeving in een rook- en aard-massa.

De genoemde redenen spreken in het algemeen ten gunste van B.G.S. vuur. Slechts punt 4 dwingt ons, met het oog op de doelen, tot nadere beschouwing.

Inderdaad zal 12 c.M. Hw. meermalen moeten vuren tegen van traversen voorziene loopgravenstelsels, batterijopstellingen e. d.

De bedoeling van een B.G.T. vuur op een dergelijk doel moet dan uitdrukkelijk zijn: personeele verliezen toebrengen. Is de bedoeling te „storen”, dan zal een gasprojectiel raadzaam zijn, of, en in het algemeen als we zuiver moreele verliezen zouden willen toebrengen, een B.G. vuur van zoo klein mogelijke spreiding, met S.P. zoo dicht mogelijk op het doel, dus ook zoo laag mogelijk (dus B.G.S.). De trefkans op een ondiep doel achter dekking van het B.G.T. vuur is zóó gering, dat we slechts op een klein percentage verliezen mogen rekenen. Kan een dergelijk vuur aan het gevechtsdoel beantwoorden? Het gevechtsdoel is nooit, eenige vijanden buiten gevecht stellen zonder meer. Meestal zal het gevechtsdoel bij de beschieting van een loopgravenstelsel of batterij e. d. zijn, de gevechtskracht van het aanwezige personeel te breken, althans tijdelijk ernstig te schokken. Dat we dit zouden kunnen bereiken door met 1 batterij enkele % verliezen toe te brengen + het moreel effect van een B.G.T. vuur, mogen we gerust als een illusie aanduiden, tenzij onder zeer gunstige toevallige omstandigheden. Zal het gevechtsdoel bereikt worden dan kunnen we ons B.G.T. vuur slechts denken als element van een vuurconcentratie. Nu

zal de onmiddellijke reactie op een vuurconcentratie zijn, dat de daaraan blootgestelde troepen zich meer dan ooit toeleggen op dekking. De daarbij in te nemen plaatsen en houdingen beperken voor iederen man het zien van uitwerking tot een zeer kleinen kring. Bovendien maakt het uitermate egocentrisch gevoelsleven van den mensch, die onder vuurconcentratie staat, zijn geest ongevoelig voor verschijnselen i.e. verwonding of dood, die niet in de onmiddellijke nabijheid optreden.

Noemen we nu de sferen van moreele uitwerking tengevolge van het bewust zien van verwonding of dood S_1 ; die tengevolge van een detonatie of schervenneerslag op gevaarlijken afstand S_2 , dan is, als gelijke aantallen* B.G.S. en B.G.T. worden verschoten:

1. het aantal S_1 in verband met de trefkans vrij gering; misschien bij B.G.T. gunstiger dan bij B.G.S., hetgeen echter twijfelachtig blijft;

2. het aantal S_2 belangrijk grooter dan S_1 , omdat het lawaai niet uit de lucht is en omdat boven en behalve die, welke tot S_1 aanleiding geven, vrij veel projectielen op korten afstand springen, die niemand buiten gevechtstellen; in verband met de L.S. is S_2 bij B.G.S. gunstiger dan bij B.G.T.;

3. de mate van moreel effect — tenzij misschien op troepen die nooit in het gevecht waren — is bij S_2 grooter dan bij S_1 , omdat de uitwerking S_1 betrekking heeft op anderen, terwijl de man elk verschijnsel S_2 op zichzelf betreft; het moreel effect van S_2 is bij een detonatie van B.G.S. grooter dan bij B.G.T. met het oog op den afstand van het S.P. boven het doel;

4. de stralen der sferen S_1 en S_2 vallen ten gunste van S_2 uit en in S_2 weer ten gunste der B.G.S.;

5. in verband met de onder vuur te nemen frontbreedte en L.S. zal de dichtheid der B.G.S.-S.P. in het algemeen grooter zijn dan die der B.G.T.

Resumeerende valt de conclusie te trekken, dat een vuurconcentratie met B.G.S. sneller tot de gewenschte demoralisatie zal leiden dan bij gebruik van B.G.T. — afgezien van de verliezen, maar deze zijn middel, demoralisatie is doel. *Indien dus een voldoende gevoelige S. buis kan worden geconstrueerd*, is het behoud van het B.G.T. vuur van 12 c.M. Hw. *niet gewenscht*.

Is de ontwapeningsleuze van sommige onzer politieke partijen gerechtvaardigd?

DOOR

W. J. K. BAAIJ,
1e Luitenant der Infanterie.
Leeraar 1e S. V. O. I.

Een vraagstuk, dat vooral in Nederland na het einde van den oorlog 1914—1918 weer actueel is geworden. En dit wel te meer nu in December 1922 een internationaal vredescongres is gehouden, uitgeschreven door het I. V. V. en waaraan werd deelgenomen door pacifisten van allerlei politieke kleur. De Fransche gedelegeerde J o u h a u x beriep zich in zijn rede op zijn landgenoot J a u r è s; wij vermeenen dus niet voor „ultra-militairistisch” te worden aangezien, wanneer wij ons op denzelfden socialist beroepen en gebruik maken van zijn werk: „L'armée nouvelle”, waarin hij zich beklagt, dat het Fransche volk zoo weinig belang stelt in het leger.

Wij vragen ons dikwijls af of er in Nederland niet te veel — maar dan negatieve — belangstelling voor het leger bestaat.

Immers, geheel getrouw aan de historische traditie van het Nederlandsche volk, komt sinds het einde van den oorlog 1914—1918 de roep om ontwapening heftiger dan ooit naar voren.

De Vrijzinnig-Democraten achten het beroepskader een belangrijke hinderpaal voor hun streven naar minder militaire lasten en spreken van „uitbranden”. De anti-revolutionaire leider vond het noodig het overtollige „af te snijden”. De trits wordt voltooid door de Regeering, die harerzijds het „afvloeiën” erbij voegt.

Dat we onzerzijds sceptisch staan tegenover de resultaten van een streven, waarin de meest uiteenlopende richtingen samengaan; wie zou het anders verwachten?

De leider der S. D. A. P. heeft op het bovengenoemde congres voor den vrede de stelling verkondigd, dat Nederland rijp is voor de ontwapening. Meermalen is van dezelfde zijde betoogd, dat de Nederlandsche S. D. A. P. niet wenscht te wachten op ontwapening van andere landen, maar dat zij eischt dat Nederland zal voorgaan.

In dezen gedachtengang past dan ook volkomen, dat wij op het program der S. D. A. P. thans vinden, dat actie zal worden gevoerd voor nationale en internationale ontwapening. Waaruit dus blijkt, dat de nationale ontwapening op den voorgrond is gesteld.

Wij hopen straks deze leuze te bezien door den bril van den leider der S. D. A. P. zelf, zooals deze nog in 1915 een dergelijk streven bezag.

Hoever we al zijn genaderd tot een absoluut verval van onze defensiemiddelen, blijkt uit de Memorie van Antwoord op de Marinebegrooting voor 1923, waarin onze Regeering tot Haar leedwezen moest

mededeelen, dat de Nederlandsche vloot niet in staat was om hulp te verleenen aan Nederlandsche onderdanen in Smyrna. Het eenig bruikbare schip was in de Noorsche wateren. Wat een ellendig beeld, dat een koloniale mogendheid als Nederland gebruik moest maken van een vreemde vlag om in een dergelijk geval, niet Haar belangen, maar de belangen van Haar *onderdanen* te kunnen behartigen.

Behalve natuurlijk dat deze bevriende natie na afloop der expeditie zeer beleefdelijk haar rekening kan en vermoedelijk zal aanbieden.

Laat ons daartoe het verleden tot voorbeeld nemen. De Britsche vlag beschermde in den Franschen tijd de Nederlandsche koloniën. De prijs voor dezen vriendendienst was o.a. de Kaap en Ceylon, in den tijd vóór de opening van het Suezkanaal de twee belangrijkste tusschenhavens op den weg naar Indië.

Enige jaren tevoren had de Fransche natie zich belast met het brengen van de vrijheid aan het zoo schandelijk geknechte Nederlandsche volk. En wat was de prijs voor die vrijheid? Wat is het resultaat geweest van het „geen man en geen cent” voor de defensie in de 18e eeuw? Het antwoord hierop zal niet moeilijk vallen.

Laat al die Heeren, die nu opnieuw het defensie-wezen in zijn fundamenten aantasten en niet zien of niet willen zien de noodlottige gevolgen van een dergelijk streven, ter schole gaan bij den Franschen socialist *J a u r è s*, die blijkens elke bladzijde van zijn boek „*L'armée nouvelle*”, tintelt van vaderlandsliefde, eischend de verdediging van „*la Patrie*”, waarvan wij slechts één uiting hieronder citeeren: „*la nation en se défendant, défend toutes les familles, la liberté, la sécurité, la fierté de tous*”.

Onze socialisten ontleenen hun „geen man en geen cent” voor een goed deel aan den grootmeester van het hedendaagsche socialisme, *K a r l M a r x*.

In het Communistisch Manifest, dat in 1848 wordt gepubliceerd, zegt *K a r l M a r x*: „De proletariërs hebben geen vaderland”.

Hoe anders zien we het in onzen tijd, welke geheel staat in het teeken van den vredelievenden strijd, die van de wedstrijden.

Gaat het Nederlandsch elftal naar Zwitserland, dan is ook de bezitlooze in spanning, hoe deze strijd zal afloopen. En als des avonds de bulletins een nederlaag vermelden, is de proletariër even verontwaardigd als de „bourgeois” over het feit, dat de Hollandsche voetballers niet beter de eer van de Nederlandsche vlag hebben verdedigd.

Hoe heeft de proletariër niet mede al zijn krachten ingespannen om den Hollandschen wielrenner *M o e s k o p s* als een vorst te ontvangen, alleen omdat een Nederlander de eer van het wereldkampioenschap te beurt viel? Is dit wellicht omdat de proletariër geen vaderland heeft?

Ook hebben we daar 1914 om het tegendeel te bewijzen; pacifisten mogen dit „oorlogspsychose” noemen, wij gelooven dat we deze oorlogspsychose terug krijgen.

Ook *T r o e l s t r a* beijvert zich om aan te toonen, dat *M a r x* de

consequentie van deze woorden niet heeft kunnen aanvaarden en hij wijst dan ook op de houding van M a r x en E n g e l s in verschillende nationale vragen door hen aangenomen.

J a u r è s zegt van de boutade van M a r x :

„Ce n'était qu'une boutade passionnée, une réplique toute paradoxale et d'ailleurs malencontreuse à la polémique des patriotes bourgeois, qui dénonçaient le communisme comme destructeur de la patrie.

„C'est l'idée sacrifiée à la boutade.”

In Nederland is de ontwapeningsleuze van practisch-politieke betekenis geworden door hare plaatsing op het partijprogram der S. D. A. P., terwijl zij in dit streven naar ontwapening door enkele andere partijen wordt gevolgd.

Wij willen trachtten na te gaan, in hoeverre de redenen, door de socialisten e. s. voor de ontwapening aangevoerd, juist zijn.

Deze redenen zijn dan:

a. Het leger heeft in 1914 niet voldaan aan zijn roeping en heeft slechts in schijn onze neutraliteit gehandhaafd.

b. Wanneer we een leger wenschen te bezitten, dat voldoende op moderne wijze is uitgerust, dan gaat dit boven onze financiële draagkracht. Dus... dan maar geen leger.

c. De Volkenbond is gevestigd.

d. De arbeiders zullen in de toekomst een oorlog weten te verhinderen door het afkondigen der algemeene werkstaking.

Ad a. Dit argument is het best te qualificeeren als een agitatie-middel. Allereerst hebben wij ter staving hiervan de meening van den Luit.-Gen. S n i j d e r s, die aantoonde, dat ons leger wel degelijk heeft medegewerkt tot handhaving onzer neutraliteit.

De leider der S. D. A. P. oordeelde, althans in 1915, evenals de Luit.-Generaal S n i j d e r s over de waarde van ons leger, getuige zijn bekende brochure „De Oorlog en de Sociaal-democratie”. Deze brochure diende om de Kamerfractie te verdedigen tegen opposanten in de partij, welke de fractie aanvielen, wjl zij op 3 Aug. 1914 vóór de mobilisatiekredieten stemde.

Eenige van zijn uitlatingen volgen hieronder:

„Indien de Partij — S. D. A. P. — ook maar eenigen twijfel aan den ernst van haren wil in dezen d.i. aan de betrouwbaarheid van haren aanhang in het leger, had laten opkomen, dan zou dit *de betekenis der mobilisatie verzwakt, het oorlogsgevaar voor ons land vergroot hebben*”.¹⁾

„Het mobilisatiekrediet werd van ons gevraagd, niet om ons land aan den oorlog te doen deelnemen, *om het er buiten te houden*¹⁾ althans om niet, door *ons land weerloos te laten, de oorlogvoerenden te dwingen het te bezetten*¹⁾ en aldus tot het terrein van hun onderlingen strijd te maken. *Het eenige*, wat onzerzijds kan worden gedaan

¹⁾ Cursiveering van mij.

om dit te voorkomen, was, *onze beschikbare militaire macht op de been te brengen.*"¹⁾

Over de vraag of ons leger niet te zwak was, werd toen door denzelfden schrijver als volgt geoordeeld:

„Het argument, dat het leger tegen de legers der groote staten geen gewicht in de schaal legt, is door het gebeurde in dezen oorlog niet versterkt, maar verzwakt. En wel omdat — getuige België — zelfs kleine en zwakke legers voor den afloop van een oorlog groote, doorslaande beteekenis kunnen hebben.”

Jaurès beoordeelt het Nederlandsche leger in „L'armée nouvelle” met deze woorden:

„L'armée hollandaise représente une force avec laquelle toute puissance militaire, même la plus grande, doit compter. Car sa force pourrait, à l'heure de la crise européenne, incliner dans tel ou tel sens, du destin.”

En waar de lezers wellicht beter dan wij de bezwaren van den marsch van de Duitsche legers om Limburg heen, inplaats van over Nederlandsch gebied te gaan, kunnen beoordeelen, daar gelooven wij onze eerste qualificatie „agitatiemiddel” veilig te kunnen handhaven.

Ad *b.* Op den voorgrond stellen wij, dat de financieele krachten van ons volk zullen moeten bepalen, hoever men kan gaan met de uitrusting van leger en vloot. En nu kunnen wij gaan confereeren over de grootte van het ter beschikking te stellen bedrag, mits aan het principe getrouw worde gebleven en beide partijen het hier over eens zijn, dat zij het leger *zoo goed mogelijk* van hulpmiddelen wenschen te voorzien.

En al kan deze uitrusting niet zoo volledig zijn als die van een financieel krachtiger natie, de moreele factoren spelen toch ook een rol. En dit moreel zal sterk zijn, als het volk voelt, dat alle partijen haar krachten hebben ingespannen om het leger en de vloot, beide bestemd om onze onafhankelijkheid te verdedigen — immers onze Grondwet spreekt: „*Van de Defensie*” — zoo krachtig te maken, als de natie het vermag.

Jaurès beoordeelt een optreden, in den geest als ad *b.* aantoot, als volgt:

„Un parti qui n'aurait pas le courage de demander à la nation les sacrifices nécessaires à sa vie, à sa liberté, serait un parti misérable et bientôt perdu par son indignité même. Les problèmes techniques ne sont insolubles qu'aux pays, qui ne veulent pas les résoudre”.

Dr. Bavinck zegt in zijn brochure: „Christendom, Oorlog en Volkenbond”:

„De christelijke moraal is niet in volstrekten zin antimilitaristisch en acht *verdediging van het Vaderland, desnoods met wapengeweld, een heiligen plicht.*”¹⁾

En nu Mr. Troelstra in zijn reeds boven aangehaald werk:

„De ligging van ons land tussehen de beide brandpunten van Euro-

¹⁾ Cursiveering van mij.

peesch imperialisme, zal steeds ten gevolge hebben, dat de eisch der ontwapening slechts practisch politieke beteekenis kan hebben, hetzij in internationalen zin, hetzij bij eventueele totstandkoming van een Europeesche statenverhouding, die het antagonisme tusschen Duitschland en Engeland, en daarmee de strategische beteekenis van ons land als bufferstaat tusschen die beiden opheft."

En verder:

„In dezen gedachtengang past niet de onverschilligheid voor de landsverdediging, die men de sociaal-democratie, wegens haar strijd tegen staande legers, de opdrijving der militaire bewapening en het imperialisme ten laste legt. Wel past er in het tot zelfverdediging en tot handhaving zijner neutraliteit gewapende volk, het volksleger. In dezen eisch is erkenning van den plicht tot verdediging van de nationale onafhankelijkheid, van de souvereiniteit van elke natie op zijn grond, practisch uitgedrukt."

„En wanneer een staat zoodanig is gelegen tusschen twee oorlogvoerenden, zijn gebied, zijn kusten en havens zoodanige strategische beteekenis hebben in een uitgebroken oorlog, dat het onverdedigd zijn van dat gebied, deze oorlogvoerenden in de noodzakelijkheid brengt, om, elk voor zich, het tegen den ander in staat van tegenweer te brengen, dan *dwingt* hij hen feitelijk zijn land te bezetten en het als oorlogsterrein te gebruiken."

Merkwaardig zijn de volgende uitlatingen van Mr. Troelstra:

„Daar is dan verder de kwestie der landsverdediging, in den tijd van langdurigen vrede door de groote sociale en politieke eischen der arbeidersklasse in haar bewustzijn verdrongen, met die van een hatelijk, duur, volksvijandig militarisme vereenzelvigd, *maar thans de volle aandacht eischend*¹⁾ en voor het eerst sedert het bestaan der moderne arbeidersbeweging — althans in ons land — *zich doen geldend als een zeer dringend volksbelang.*"¹⁾

„Pogingen om de ontwapening nationaal, met verwaarloozing van de internationale beteekenis, ligging, plichten en verhoudingen van het land, te doen plaats hebben, *zullen hoogstens aan de Partij een mooi lijkend programmpunt, waarmee in zekere kringen te paradeeren valt, verschaffen, maar de natie daarom nog niet verlossen van het militarisme.*¹⁾ Zoolang gewapende inval mogelijk blijft, zal een regeering, die daartegen geen geregeld defensiewezen inricht, het volk bij aanval drijven in den franc-tireurskrijg, den vreeselijksten dien men zich denken kan."

In het debat tusschen Dr. Gorter en Mr. Troelstra in Mei 1913 zegt deze laatste:

„De grond, waarop we geboren werden, de bodem, waarop wij streeden, tegen onze eigen bourgeoisie, is ons heilig, niet het minst om dien strijd zelf. Het feit, dat op de verschillende socialistische programma's het volksleger voorkomt, bewijst al voldoende, dat de inter-

¹⁾ Cursiveering van mij.

nationale sociaal-democratie den plicht om het vaderland te verdedigen erkent."

In de eischen van Troelstra, gesteld aan een bijeen te roepen congres lezen we:

„Ten opzichte van de voorstellen tot nationale ontwapening worde geconstateerd, *dat deze slechts internationaal kan plaats hebben*¹⁾ en dat het vraagstuk der landsverdediging niet door één natie kan worden geregeld zonder hare internationale positie daarbij te laten gelden."

En deze zelfde Troelstra betoogde op het Vredescongres van December 1922 dat Nederland rijp is voor de ontwapening!

Ad *c.* Een beroep op den Volkenbond om tot ontwapening te komen lijkt ons vooralsnog onjuist. De stichting is nog te jeugdig om reeds nu hare daden te be- en veroordeelen. Intusschen kunnen wij wel be- treuren, dat de Volkenbond voorloopig meer lijkt op een verbond van een groep overwinnende mogendheden, dan wel op een bond van gelijk- gerechtigde soevereine staten. Wij zullen hebben af te wachten of de Volkenbond in staat blijkt te zijn te ontgroeien aan politieke factoren, die bij zijn stichting hun invloed hebben doen gelden.

Het statuut voor den Volkenbond is in alle vredesverdragen als eerste hoofdstuk ingelascht en in dien vorm is het gedieteed aan de overwonnenen.

In het Vredesverdrag van Versailles wordt de Uitvoerende Raad van den Volkenbond maar al te dikwijls aangewezen als contrôlelichaam over het naleven van de verplichtingen, uit dit Verdrag voortvloeiende. Deze Uitvoerende Raad wordt daardoor maar al te zeer een politieke machtsgroep, waarin aan de vijf groote mogendheden een ruime be- voegdheid is toegekend.

Professor de Louter beoordeelt den Volkenbond als een zeer grootsche instelling, doch ziet in hare organisatie eenige fouten, welke zijn:

- 1°. Hij wordt gebruikt om den Vrede van Versailles te garandeeren;
- 2°. Hij is geen Bond van gelijk berechtigde Soevereine Staten.

Dr. Bavinck zegt van den Volkenbond en het Vredesverdrag in zijne brochure: „Christendom, Oorlog en Volkenbond" het volgende:

„Maar noch in de wapenstilstands-, noch in de vredesvoorwaarden is er veel terecht gekomen van de ideale beginselen van de zijde der Entente, tijdens den oorlog over heel de wereld rondgebazuind. Christendom en humaniteit hebben er geen woord in medegesproken. Openbare vredesverdragen en afschaffing der geheime diplomatie, opruiming van alle economische beperkingen en gelijke mogelijkheden voor alle volken om handel te drijven, algemeene inkrimping der militaire uitrustingen tot den kleinst mogelijken omvang, onpartijdige beoordeeling van alle koloniale aanspraken en zelfbeschikkingsrecht der volken, het zijn grootendeels beloften op het papier gebleven."

„De dusgenaamde Volkenbond is een imperialistische bond van de

¹⁾ Cursiveering van mij.

vijf groote mogendheden; meer een bond van deze mogendheden, die aan de overwonnen landen den machtsvrede dicteeren, dan een bond van vrije, over zich zelfbeschikkende, gelijkstaande volkeren."

Over den Uitvoerenden Raad oordeelt Dr. B a v i n e k aldus:

„De Raad van tien, en in dien Raad de 5 groote mogendheden, krijgt een macht, welke die van vele vroegere dictators overtreft."

Voor wat betreft uitspraken van de lichamen van den Volkenbond, lezen wij in hetzelfde werkje:

„Al zijn Raad en Bondsvergadering, scheidsgerecht en gerechtshof nog zoo onpartijdig, dan hebben zij toch nooit het karakter van een boven alle partijen verheven gedenationaliseerde en gesupranationaliseerde rechtbank."

„Voor een regeering, die in het ongelijk wordt gesteld, blijft dus altijd de vraag over, of zij voor haar volk, voor God en haar geweten verantwoord is, indien zij zich bij de beslissing neerlegt en daarmee, naar haar eigen overtuiging, hooge beginselen en geestelijke goederen prijs geeft, waarvan de bewaking haar toevertrouwd is. Is het dan niet geoorloofd, is het dan geen plicht, desnoods met de wapenen het haar toevertrouwde pand te verdedigen?"

Of in Nederland vermindering van bewapening gevolg zal zijn van zijn lidmaatschap van den Volkenbond, is volgens Dr. B a v i n e k nog een open vraag.

„'t Is zelfs de vraag, of toetreding tot den Volkenbond ons land, vanwege zijn eigenaardige ligging, zelfs niet tot verhooging zijner militaire uitgaven verplichten zou".

Zelfs bij de stichters van den Volkenbond is het vertrouwen in den Bond nog niet groot, daarvan getuigt de reis van C l e m e n c e a u naar Amerika om dit land te herinneren aan het garantieverdrag met Frankrijk. Het militair verbond met België is ook geen bewijs van groot geloof in het jonge instituut.

Als R o b e r t C e c i l en de J o u v e n e l op de 3e Volkenbondsvergadering hun ontwapeningsresoluties indienen, dan vragen zij onderlinge garantieverdragen. Ook dit toont toch niet, dat men de organisatie in den Volkenbond zoo vast acht; het komt ons voor juist een bewijs van het tegendeel te zijn.

Het bovenstaande moge voldoende zijn om te doen inzien dat wachten op de ontwikkeling van den Volkenbond geboden is en dit wel te meer, nu juist in de quaestie der Roerbezetting de Volkenbond zoo duidelijk zijn onmacht, zelfs om te bemiddelen, heeft getoond.

ad d. Dit vraagstuk is niet nieuw, immers het werd reeds opgeworpen door D o m e l a N i e u w e n h u i s op het Internationaal Socialisten Congres van 1891 te Brussel. In de politieke resolutie, aangenomen door het Internationaal Congres voor den vrede in December 1922, is opnieuw dit strijdmiddel naar voren gebracht.

Intusschen spreekt T r o e l s t r a in zijn reeds meermalen aangehaald werk meer septicisch over een dergelijk streven.

Hierover zegt hij :

„Aan deze psychologische massabeweging kunnen zich enkele individuen, misschien óók enkele secten onttrekken, voor zoover deze een geestelijke selectie vertegenwoordigen, of, door hun isolement in het volk, geplaatst buiten het werkelijke leven van dat volk, reeds bij voorbaat onvatbaar zijn voor de massasuggestie, die aan elken oorlog voorafgaat en dezen juist mogelijk maakt. Maar werkelijke partijen kunnen dit niet, te minder, naarmate zij grooter zijn.”

T r o e l s t r a trekt o.a. deze conclusie :

„Dat de vakbeweging, naarmate zij over meer steunfondsen en grooter vermogen beschikt en hare uitbreiding leidt tot meer bureaucratie in de leiding, de massaas die tot haar behooren, steeds minder disponeert tot opstandig verzet en een heroïsche overgave aan idealen, als voor een massaal feitelijk optreden tegen een uitbrekenden oorlog een onmisbare voorwaarde is.”

En als wij dan zien, dat de Belgische socialist V a n d e r V e l d e en de Duitse professor Q u i d d e bij de ontwapeningsresolutie de nadrukkelijke reserve maken, dat zij verdediging van het vaderland ten allen tijde gewettigd achten, als de Fransche socialist J o u h a u x zich beroept op J a u r è s, die intenser dan iemand anders strijdt voor hetzelfde doel, dan is het onzerzijds gerechtvaardigd voorloopig nog sceptisch tegenover een dergelijke actie als een massastaking te blijven staan. Al kunnen wij anderzijds den groei van deze beweging, evenals de ontwikkeling van den Volkenbond, met belangstelling blijven volgen.

De twijfel aan de kracht van de internationale actie is versterkt, nu we die kracht hebben kunnen beoordeelen tijdens de Fransche bezetting van het Roergebied.

Dat ook de socialisten de gevaren aan deze politiek verbonden, niet hebben onderschat, blijkt uit de resolutie, aangenomen door het Int. Congres voor den Vrede en voorgesteld door de Fransche socialistische partij, de C. G. T. en de Belgische socialisten. In welke resolutie de politiek van sancties en geweld zeer krachtig wordt veroordeeld; waarin wordt gezegd dat het Congres met verontwaardiging de verkapte annexatie van Duitsch gebied laakt en waarin eindelijk een beroep wordt gedaan op alle volkeren, om „op onverzettelijke wijze op te komen tegen elken maatregel van geweld”.¹⁾

De resultaten zijn niet vertrouwenwekkend.

In Frankrijk stemmen de socialisten tegen de motie van vertrouwen in P o i n c a r é, zeker! Maar het lijkt ons zeer twijfelachtig, of zij diezelfde houding zouden hebben aangenomen, als dit het heengaan van P o i n c a r é tengevolge zou hebben gehad. Immers in het Fransche volk was te zeer de overtuiging levendig: „Le boche paiera”; en hiertoe krachtige middelen gebruiken, geen Franschman was in ernst hiertegen.

Ook in de andere landen blijven de socialisten bij een formeel protest, behalve in Duitschland, waar de sociaal-democraten besloten de politiek der regeering te steunen, zij het dan ook na eenige aarzeling.

¹⁾ Cursiveering van mij.

En zoo blijkt het resultaat van de poging van het I. V. V. vrijwel negatief te zijn.

De vereeniging „Het vrije Ruilverkeer” heeft een open brief gericht aan het Internationaal Vredescongres, waarin zij vraagt — en onzes inziens zoo heel juist — of men niet in een uiterste vervalt door de wapenfabrieken te sluiten. „Loopt men” — aldus zegt deze brief — „geen gevaar, wanneer men de ontwapening beschouwt als een machtig middel tot den vrede, het gevolg (de bewapening) voor de oorzaak (de oorlogszuchtige geest), het ziekteverschijnsel voor de ziekte, den uiterlijken verschijningsvorm voor het innerlijk motief aan te zien?”

In België denken de linkerpartijen anders over het defensiewezen dan onze ontwapeningspredikers. In de nieuwe legerwet wordt bepaald, dat alle Belgen tusschen 20 en 45 jaar dienstplichtig zijn. Aldus zal men beschikken over een leger van 500.000 man, een reserve van 250.000 man, terwijl een soort industrieele dienstplicht is ingevoerd, welke zich ook over 250.000 man uitstrekt.

Een *socialistisch officier* uit zich in „Le Peuple” als volgt over de industrieele voorbereiding:

„La mobilisation industrielle est un travail qui impose une préparation, une formation qui n'est pas encore pratiquement commencée, qui doit se faire au plus tôt et avec un soin tel qu'on n'ait plus à craindre les graves mécomptes de 1914.” Ook dit wijst toch waarlijk niet op ontwapening.

Wij gelooven als bekend te mogen onderstellen de geweldige militaire macht, welke thans in Rusland wordt onderhouden. Mocht één onzer lezers zich dienaangaande nog eenige illusie maken, zoo moge het volgende bericht, gevonden in „de Vrijheid” voor hem voldoende zijn.

„Het leger van Moskou telt op het oogenblik ruim anderhalf millioen terdege uitgeruste, goed geoefende manschappen. De jaarlijksche lichteningen zullen — naar men verwacht — 350.000 man tellen. Er heerscht een ijzeren discipline. Ook het Russische reglement kent onvoorwaardelijke gehoorzaamheid.”

Op bladzijde 549 van het orgaan der V. O. N. L. vinden we het bewijs hoe het socialistisch bewind in Oostenrijk de ontwapening opvatte, hetgeen voor een juist inzicht in de practische waarde van „ontwapening” van veel belang is.

Leerrijk is voor ons nog het praeadvies van Dr. Ritter, uitgebracht op het Congres der Tuchtunie, over „Tucht en Volkswelzijn”, waarin deze o.a. zegt: „Door de bekwame balanceerkunst van onze diplomaten en de gunst der omstandigheden ontslopen wij de conflicten, zij het ook niet altijd met eer. En het uitblijven van daadwerkelijk gevaar gaf ons die onverschilligheid voor de weermacht, die langzamerhand tot een bleke traditie is geworden in ons land, en ons reeds teer zelfbewustzijn als natie nog aanmerkelijk heeft verzwakt. Die onverschilligheid strekt zich uit over alle vraagstukken van nationale beteekenis

— wij maken ons warm voor quaesties van nuchter practisch belang of voor de vaagste abstracties, — als natie zijn wij zonder veel idealisme.”

En als wij in Italië den fascist Mussolini weer zien optreden met een bij uitstek nationalistisch program, als wij deze beweging zich zien uitbreiden over verschillende Europeesche landen, zooals Hongarije, Beieren, zelfs Rusland, als wij in Turkije zien wat het optreden van een sterken nationalistischen leider als Moestapha Kemal vermag, die zelfs zoo krachtig optreedt, dat de mogendheden worden gedwongen, het reeds vastgestelde, maar gelukkig nog niet geratificeerde, verdrag van Sèvres te herzien, dan twijfelen we nog meer aan ontwapeningsleuzen.

In Frankrijk moest Briand, de man die een gematigde politiek voerde, plaats maken voor den nationalist Poincaré. Van deze persoonswisseling is thans het gevolg, dat Frankrijk aan de Roer staat, veroorzaakt door het feit, dat het Fransche volk daden van Poincaré eischte.

Clemenceau „vreesde den Roer”, en Lloyd George heeft zeer sombere voorspellingen gedaan, in den tijd toen alleen nog maar werd bedreigd met de bezetting. Zou deze voorspelling profetisch blijken te zijn?

En als wij uit dit alles onze conclusies zouden willen trekken dan moeten wij er voor alles op wijzen, dat „de Internationale” schipbreuk leed in 1914; dat het socialisme niet in staat bleek den vrede van Versailles te verzachten en eindelijk dat de bezetting van het Roergebied toont, hoe weinig vertrouwen wij vooralsnog kunnen stellen in algemeene werkstakingen.

En juist daarom achten wij alle actie, welke er op gericht is om de weermacht te verzwakken en het Nederlandsche volk daardoor het vertrouwen in zich zelf te doen verliezen, zoo noodlottig. Al ware het dat Nederland rijp is voor de ontwapening, een woord, waarvan wij niet gaarne de consequentie zouden dragen, dan dienen wij als Nederlanders te bedenken, dat ons land niet de gedragingen van de groote mogendheden bepaalt. Het zou, ook in de hedendaagsche politieke constellatie de groote vraag zijn of men aan Entente-zijde een weerloos Nederland zou dulden aan de monden van Rijn, Maas en Schelde.

Zal er in de toekomst sprake zijn van ontwapening, dan diene Nederland te volgen en niet voor te gaan.

Intusschen schijnt voor ons de mogelijkheid veel grooter, dat men het ideaal van wereldvrede meer nabij komt door de samenwerking van flinke, krachtige naties, waarin de Volken doordrongen zijn en zich bewust zijn van de groote beteekenis van de *nationale verdediging*, want:

„L'organisation de la défense nationale et l'organisation de la paix internationale sont solidaires.”

Het nieuwe hoofdstuk veiligheidsdienst van het voorschrift op den velddienst.¹⁾

DOOR

B. VAN SLOBBE,
Kapitein der Infanterie.

Marschveiligheidsdienst. Het nieuwe velddiensthoofdstuk wijkt, wat den marschveiligheidsdienst betreft, weinig af van de bepalingen, die vóór 1914 dien dienst behandelden.

Voor den marschveiligheidsdienst van afzonderlijk marcheerende cavalerie en van afzonderlijk marcheerende wielrijders zou men zonder bezwaar gebruik kunnen maken van de oude bepalingen. Ook in den marschveiligheidsdienst voor gemengde troepen is weinig veranderd.

Punt 183 noemt als mogelijke taak der voorhoede: „het terugwerpen van de vooruitgeschoven organen van een ter verdediging ontwikkelde vijand, ten einde het beloop van 's vijands hoofdweerstandstrook te kunnen vaststellen”. Blijkbaar moeten de bepalingen van het hoofdstuk dus ook gelden voor de beveiliging van een troep, die tegen eene vijandelijke stelling opmarcheert. De velddienst meent waarschijnlijk, dat deze beveiliging dezelfde kan zijn als die bij een ontmoetingsgevecht en dat voor deze ééne, altijd geldende beveiliging gebezigd kan worden die, welke vóór den grooten oorlog werd toegepast.

Het nieuwe velddiensthoofdstuk kon moeilijk van andere beginselen uitgaan, indien het zijn basis wilde vinden in het A. G. V. Dit laatste toch behandelt in een zestal punten het voorhoedegevecht in den bewegingsoorlog. In deze korte beschrijving zoekt men tevergeefs naar een modern beginsel. In zeer groote lijnen wordt het optreden der voorhoede geschetst. Men verneemt daaruit, dat een troep, in de richting van den vijand marcheerd, wordt voorafgegaan door een voorhoede, die, wanneer zij op de tegenpartij stuit, door het aangaan van een gevecht gegevens verschaft, welke voor den A. B. noodzakelijk zijn voor het opmaken van zijn gevechtsplan.

Misschien wil men om te antwoorden op het verwijt, dat onze bepalingen betreffende den marschveiligheidsdienst niet op moderne begrippen berusten, verwijzen naar het Duitsche algemeen gevechtsvoorschrift „Führung und Gefecht der verbundenen Waffen” van 1921, waarin de marschveiligheidsdienst op ongeveer dezelfde wijze als in onze voorschriften wordt behandeld.

Er is echter een verschil tusschen het Duitsche A. G. V. en het onze.

Het Duitsche A. G. V. is, wat den marschveiligheidsdienst aangaat, onduidelijk en onvolledig; het wekt bij het behandelen van dien dienst den indruk alsof er maar één soort van voorhoede bestaat, die slechts op

¹⁾ Het eerste gedeelte van dit artikel, t.w. de voorpostendienst, verscheen in de Mei-aflevering van dit tijdschrift.

één wijze kan optreden, maar het voorschrift onderscheidt zich gunstig van het onze, omdat het voor den bewegingsoorlog verschil maakt tusschen de wijzen van aanvallen bij het ontmoetingsgevecht en tegenstellingen, waardoor in de practijk aan de voorhoede(n) met de omstandigheden overeenkomende eischen, wat betreft samenstelling en optreden, zullen worden gesteld.

Ons A. G. V. is ten aanzien van den aanval in den bewegingsoorlog zeer onvolledig. De oude Gevechtshandleiding maakte een duidelijk onderscheid tusschen het optreden der beveiligende afdeelingen van den aanvaller bij een voorafberaamd gevecht en bij een ontmoetingsgevecht. De bepalingen der G. H. zijn niet meer volkomen bruikbaar, daar zij natuurlijk geen rekening houden met de lessen van den oorlog, maar de handleiding doet de verschillende omstandigheden, waarin men kon verkeerden, goed uitkomen; het A. G. V. en bijgevolg het nieuwe veld-diensthoofdstuk bepalen zich tot het geven van algemeenheden. En daarmee kunnen we niet volstaan. Wij kunnen niet terugkeeren tot de tactiek van 1914.

Over het algemeen huldigen de Franschen beginselen, waarmee wij ons niet voetstoots kunnen vereenigen. Wij vinden de beschouwingen van hunne schrijvers en van hunne reglementen dikwerf te veel beïnvloed door den loopgravenstrijd. Maar dat neemt niet weg, dat zij weldoordachte, op oorlogservaring gebaseerde begrippen verkondigen, die wij tot onderwerp van onze studie moeten maken.

In zijn „Cours de Tactique Générale” geeft CULMANN zeer nuttige beschouwingen over den marschveiligheidsdienst.

CULMANN verdeelt de marschen in:

1. die ver van den vijand (wanneer een ontmoeting gedurende de geheele uitvoering van den dagmarsch is uitgesloten);

2. de naderingsmarschen (binnen bereik van het vijandelijk geschut).

Hij kent geen andere marschen in de richting van den vijand, want naar zijn meening kan, zoodra men binnen dagmarschafstand van den vijand is, deze, vooral wanneer hij zich heeft opgesteld, zijn lange zware artillerie in actie brengen. Men zal dus dan moeten overgaan tot het aannemen van naderingsvormen. De groote dracht van de artillerie (veldkanonnen 10—12 K.M.; lange zware artillerie 15—20 K.M.) heeft z. i. de taak der voorhoede zeer veranderd.

1. De voorhoeden kunnen de hoofdmachten niet meer tegen vijandelijk artilleriesvuur beschermen, tenzij men ze op zeer groote afstanden en dus geïsoleerd zou vooruitschuiven, hetgeen niet toelaatbaar is.

2. De voorhoeden kunnen aan den C. niet meer de inlichtingen geven, die hij behoeft om zijn manoeuvre te bepalen. Die inlichtingen zouden te laat komen. De C. moet zijn plan opmaken, vóórdat de voorhoeden in gevecht komen, daar vóór dien tijd de hoofdmacht al gedeeltelijk ontwikkeld moet zijn.

3. De voorhoede kan den colonne C. geen vrijheid van handelen meer waarborgen. De voorhoede is niet meer een detachement met een eigen taak; zij is het eerste gevechtsechelon.

4. Maar meer dan vroeger en met minder krachten beschermt de voorhoede de hoofdmacht. Dank zij zijn automatische wapens kan het bataljon tegenwoordig op een front van 2—3 K.M. een samenhangend scherm van kruisvuur, over een bepaalde diepte gecheloneerd, ontplooiën.

De voorhoede verschaft den C. den tijd om zijn gevechtsmiddelen overeenkomstig zijn voorgenomen plan te vereenigen en te organiseeren; de voorhoede geeft den troepen den tijd om de detailverkenningen uit te voeren en de verbindingen te regelen.

C u l m a n n gaat bij zijn verdere beschouwingen uit van het leger, bij hetwelk de beslissingen in eerste instantie moeten worden genomen. Hij onderscheidt 2 gevallen:

1. Men treedt met goed geoefende troepen op tegen een tegenstander als de Duitschers einde 1918 waren. Dan dringt men met voorhoeden op tegen manoeuvreerende achterhoeden. Dan wil C u l m a n n, dat de groote eenheden in 1e linie, elk in hun zone, doorstooten tot het gros van den vijand. De voorhoeden werpen de vooruitgeschoven vijandelijke elementen terug, totdat zij stuiten op een lijn van samenhangend vuur, welke zij insluiten en waarmede zij het contact bewaren. De divisieën mogen dan plaatselijk ageeren om de kracht van den vijandelijken weerstand vast te stellen. Zij mogen geen gezamenlijke actie beginnen dan op bevel van den legerkorpse., die handelt naar de aanwijzingen van den C. van het veldleger.

2. Beschikt men over minder ervaren troepen of treedt men op tegenover een vijand, die in het bezit van al zijne strijdkrachten stelling heeft genomen, dan wil C u l m a n n in het algemeen, dat de legere. vooraf een lijn aangeeft, die zonder nader bevel niet mag worden overschreden dan door verkenningorganen, die door de artillerie krachtig worden gesteund. Ook wanneer het gaat om een marsch, gedurende welken men op den vijand kan stooten, zullen de bewegingen der legerkorpsen tusschen twee, door den legere. aangegeven, lijnen worden beperkt. De legerkorpse. bepalen dan de te bereiken tusschenlijnen, die minder afstand krijgen, naarmate men den vijand nadert. Deze lijnen moeten:

1. goede waarneming opleveren voor het verkennen van den vijand, van doelen, van het terrein;
2. de voorgenomen manoeuvre vergemakkelijken en de mogelijkheid van vijandelijke manoeuvres beperken;
3. de ontplooiing der artillerie en de nadering der hoofdmacht aan het gezicht van den vijand onttrekken;
4. zich leenen voor een economisch gebruik der infanterie, vooral als het front van het korps (de divisie) uitgestrekt is.

Zoo wordt het vraagstuk van het nemen van het contact en van de ontwikkeling hoe langer hoe meer beperkt ten bate van de nauwkeurigheid der bevelen en van de tot standbrenging der verbindingen tusschen infanterie, artillerie en vliegers.

De divisiën passeeren met hunne hoofdmachten geen lijn, voordat de voorhoeden de volgende hebben bezet, dus is de afstand van de voorhoede gelijk aan het geleidelijk kleiner wordend interval van twee opeenvolgende lijnen. De hoofdmachten gaan, de marschas volgende, vooruit in een vorm, geschikt om snel de gevechtsformatie aan te kunnen nemen. Zij vormen terstond zooveel colonnes als de wegen in hare zones veroorloven. Het getal colonnes zal door ook buiten de wegen te marcheeren grooter worden naarmate de toestand zich teekent en de ontmoeting met den vijand dreigender wordt, zoodat men geleidelijk tot een half ontwikkelde vorm komt, wanneer de omstandigheden het noodig maken. De artillerie zal op dezelfde wijze handelen en ten slotte met sprongen van afdelingen of batterijen van dekking tot dekking door het terrein voorwaarts gaan. Een zoodanige marsch geschiedt met geringe snelheid, die ten slotte niet meer dan 2—1 K.M. per uur zal bedragen. Maar deze geringe snelheid brengt geen tijdverlies mede, daar zij de noodige verkenningen mogelijk maakt en verliezen doet vermijden. Bovendien zal de vijand, als hij voorwaarts gaat, op dezelfde wijze optreden. Is hij niet in beweging, dan is er geen haast.

Voortgaande op bovenstaande beginselen vermeldt *Culmann* betreffende de samenstelling en de taak der voorhoede de volgende denkbeelden.

De taak der voorhoeden is achtereenvolgens lijnen, gunstig voor de ontwikkeling van de hoofdmacht, te bezetten. Zij moeten zich daartoe in het bezit stellen van het terrein op ongeveer 1000 M. voorbij die lijnen. Om een terrein stevig vast te houden, moet moderne infanterie een onafgebroken scherm van kruisvuur kunnen ontwikkelen. Daarvan en van het terrein, dat de inzet van een meer of minder groot aantal automatische wapens vordert, hangt de sterkte van de voorhoeden af. Op een terrein, dat normaal geaccidenteerd en bedekt is, kan een bataljon een front van 2—3 K.M. innemen en dan zelfs nog eenigszins in de diepte zijn georganiseerd. In beginsel zijn dus 1 of 2 bataljons voldoende als voorhoede eener divisie, zelfs als men kleine reserves wil achterhouden met het oog op plaatselijke verrassingen. Een divisie, die in haar zône langs 2 marschassen marcheert, zal langs elke ervan 1 bataljon als voorhoede hebben. Hierbij valt op te merken, dat gedurende de nadering de breedte dier zône geleidelijk zal verminderen tot het gevechtsfront.

De voorhoede gaat in sprongen vooruit, spoedig in half ontwikkelde vorm. De sectiën zware mitrailleurs worden terstond verdeeld over de compagnieën van het bataljon om snel een vuurlinie te kunnen vormen en om het moreel der infanterie te versterken.

De cavalerie der divisie vormt de voorspits en verkent in een rayon van eenige kilometers. Beschikt de divisie over meerdere eskadrons, dan zullen deze meestal ten behoeve der voorhoede verkennen, terwijl zij haar tevens beveiligen. Het gros der cavalerie gaat met sprongen van lijn tot lijn; zij drijft de vijandelijke cavalerie terug. Zoo mogelijk bezet

zij een gunstig punt tot de komst der infanterie. De cavalerie kan echter het bezit van de te bereiken lijn niet waarborgen. Hare berichten kunnen, wanneer zij worden afgeleverd, reeds niet meer juist zijn.

Daarom kan men, al beschikt men over eenige eskadrons, niet afwijken van de bovenaangegeven, voorzichtige, maar langdurige maatregelen. Wel kan men de bedoelde maatregelen vereenvoudigen, wanneer bij uitzondering het legerkorps over sterke cavalerie (b.v. een divisie) beschikt.

Iedere C. van een voorhoede verlangt gedurende zijn marsch in 't onbekende en in 't gevaar beschermd te worden door artillerie. Dit verlangen is gewettigd niet alleen omdat de artillerie soms snel weerstand op kan ruimen, die de infanterie tijd en bloed zou kosten, maar vooral om redenen van moreelen aard. Dus moet aan het verlangen der infanterie worden voldaan niettegenstaande de moeilijkheden, die eraan zijn verbonden.

Feitelijk is het noodig de artillerie te brengen in de lijn, die de infanterie gaat overschrijden, opdat de batterijen het terrein bewaken, dat de infanterie over moet naar de volgende lijn. Het maken van een sprong met het geheele regiment divisie artillerie van 7.5 c.M. is uitgesloten, daar dan de steun niet onafgebroken zou zijn. Dus zou met echelons voorwaarts moeten worden gegaan, zoodat de nadering der achtereenvolgende lijnen telkens zou worden gesteund door een deel van het regiment. Handelde men op deze wijze dan zouden telkens nieuwe verbindingen met de infanterie noodig zijn. Dit stelsel vraagt veel van de troepen en is gecompliceerd. Zelfs als de verkenningen ten behoeve van het in stelling komen der artillerie vooraf zijn geschied, vorderen de inwendige verbindingen bij de artillerie en de voorbereiding van het vuur nog tijd. Deze tijd kan veel grooter zijn dan die, welke de infanterie noodig heeft om voorwaarts te gaan, als zij niet door den vijand wordt gehinderd. Dus zou de infanterie moeten wachten of er genoeg mee moeten nemen, dat zij niet onafgebroken wordt gesteund. Bovendien zal de artillerie, nadat eenige malen in stelling is gekomen, langs de marschas zijn versnipperd, waardoor zij bij eene ontmoeting met een krachtigen vijand te zwak zou zijn.

Ten slotte bezit het kanon van 7.5 c.M., het eenige, dat voldoende bewegelijk is om te voldoen aan redelijke eischen van snelheid, te weinig dracht om vijandelijke lange zware artillerie te bestrijden. De voorhoede zou zich beschermd denken, maar zou het niet zijn.

Om al deze redenen is het beter slechts met een minimum aan artillerie de nadering der voorhoede te dekken. De beveiliging der nadering van de voorhoede is vooral een kwestie van moreel. Men zal dus kunnen volstaan met het aanwijzen van een artillerieeenheid, sterk van eene batterij tot eene afdeeling, afhankelijk van het terrein en de breedte der zône.

Bij de eerste aanwijzingen van eene ontmoeting — dus feitelijk terstond — moet men zich bezig houden met de stellingen, die eventueel

aan de artillerie moeten worden aangewezen. Daartoe beweegt zich de afdeelingcommandant met zijne verkenningsorganen bij den C. der voorhoede. De batterijen marcheeren in de ruimte tusschen de voorhoede en de hoofdmacht om gevrijwaard te zijn tegen verrassende beschieting op korten afstand (3—4 K.M.).

Zoo de aanwijzingen worden bevestigd — doch slechts dan alleen — houdt de afdeelingse. zich gereed om stellingen te doen bezetten (dus plaatst de batterijen in afwachtingsstelling) of doet werkelijk de opeenvolgende stellingen bezetten (dus plaatst de batterijen in bewakingsstelling).

Handelt men niet op de juist aangegeven wijze, dan staat de artillerie wellicht niet gereed, wanneer zij noodig is.

Wanneer men niet overhaast handelt, zal men het aantal keeren, dat de artillerie vóór het gevecht in stelling wordt gebracht, kunnen beperken tot 1 of 2.

De lange kanonnen van 10.5 c.M., die de C. van het legerkorps soms aan de divisie toevoegt, marcheeren aan het hoofd van de hoofdmacht; hunne verkenningsorganen bij de voorhoede. Zij komen in stelling, wanneer eene ontmoeting met den vijand werkelijk dreigend is en dan zoo ver mogelijk naar voren.

Van de afdeelingen van 15.5 c.M. der divisieartillerie marcheeren de verkenningsorganen aan het hoofd van de hoofdmacht.

De divisie gaat op de aangegeven wijze van lijn tot lijn. Met behulp van hare artillerie breekt de voorhoede den vooruitgeschoven weerstand van den vijand. Wanneer zij op een onafgebroken front van kruisvuur stoot, ontplooit de voorhoede een lijn van samenhangend vuur, waarvan het geraamte wordt gevormd door de sectiën zware mitrailleurs. Het nemen van het contact is dan begonnen. Hierop volgt eene krachtactie op een beperkt deel van het front volgens een vastgesteld plan om de kracht van het front te bepalen (vóórlinie of weerstandsstelling). Maar daartoe is de vereeniging en de voorafgaande organisatie van krachtige middelen noodzakelijk. De chef valt slechts aan, wanneer hij gereed is, d. w. z. wanneer zijne vuren (artillerie en infanterie in verbinding) gereed zijn. Het maken van de bres is werk voor de versterkte voorhoede.

Is het vijandelijk front slechts een scherm, dan is de voorafgaande vereeniging der middelen eenigszins een valsche ontplooiing. Maar de werkelijke linie is niet ver van de vóórlinie verwijderd en een vroegtijdige ontwikkeling stelt in staat de werkelijke linie aan te klampen met troepen, die reeds gedeeltelijk gereed en onderling verbonden zijn en den strijd te beginnen met machtige middelen.

Wilde men ontkomen aan het risico van een te vroegtijdige ontwikkeling, dan zou men zich moeten bloot stellen aan het vrijwel ernstiger risico het gevecht te beginnen met een gedeeltelijken tegenslag. Men mag zich niet opnieuw wagen aan de kostbare ondervindingen van 1914.

Detachementen op de vleugels en voor de verbinding.

Is de vijand zoo dichtbij, dat men gedurende den dagmarsch op hem kan stooten, dan is het gewoonlijk gewenscht op de vleugels buiten de opstelling de actie van de voorhoede aan te vullen door het uitzenden van detachementen infanterie (compagnie, bataljon) met wat cavalerie. Deze detachementen volgen wegen evenwijdig aan de aslijn der colonne. Zij verzekeren de verbinding met de nevencolonnen, vullen de bescherming, die de voorhoede geeft, aan, vergemakkelijken de verkenning van den vijand, doordat zij het contactfront vergrooten, verhaasten de ontplooiing en dekken de artillerie, die dus eerder ontwikkeld kan zijn. Zij marcheeren ter hoogte van de voorhoede of voor- of achterwaarts met haar geëchelonneerd.

Tot zoover de beschouwingen van C u l m a n n betreffende den veiligheidsdienst bij een marsch in de richting van den vijand.

Deze beschouwingen zijn belangwekkend, al kunnen wij er ons niet geheel en al mede vereenigen. Zij vormen een goede inleiding om binnen te dringen in den geest van de Fransche voorschriften. Deze voorschriften huldigen in het algemeen dezelfde beginselen als C u l m a n n. Als hoofdverschil valt op te merken, dat deze schrijver geen onderscheid maakt tusschen de maatregelen, te nemen bij marschen naar eene vijandelijke stelling en bij marschen, die tot een ontmoetingsgevecht kunnen voeren. De Fransche voorschriften maken dit onderscheid wel, zij het dan op vage wijze.

De „Instruction provisoire des Grandes Unités”, het Fransche A. G. V., kent de voorhoeden, welke de troepenafdeelingen beveiligen, voordat deze tot het gevecht zijn ingezet en de voorhoeden, die, nadat de vijandelijke weerstand is gebroken, den vijand nadringen. De laatste worden zeer in het kort behandeld bij het gevecht van de divisie. Punt 186 verlangt, dat, zoo de geslagen vijand den strijd opgeeft en in wanorde teruggaat, de vervolging hardnekkig wordt ingezet, aanvankelijk door de troepen van de 1e linie, voorafgegaan door de cavalerie en geholpen door de vliegers. De D. C. zal echter zoodra mogelijk voorhoeden vormen, goed voorzien van artillerie en zoo mogelijk van aanvalswagens. Deze voorhoeden hebben tot taak om snel de plaatselijke weerstanden, die de vijand nog zou kunnen bieden, te breken en de pogingen, die hij zou willen aanwenden, om zich onder begunstiging van het terrein te herstellen, te doen mislukken. Het gros der divisie volgt dan, gereed om in te grijpen. Uit de punten 121 en 155 blijkt, dat op deze wijze wordt verder gegaan, totdat men op een nieuw weerstandfront stuit. Hierop zullen de divisieën niet dan op bevel aanvallen.

De voorhoeden, welke de troepen beveiligen, voordat deze tot het gevecht zijn ingezet, worden in het Fransche A. G. V. zeer verspreid behandeld en wel bij de hoofdstukken Veiligheidsdienst; Het leger in den slag; Het legerkorps in den slag en De divisie in het gevecht.

In punt 77, H. S. Veiligheidsdienst, wordt in enkele zinnen het verschil aangegeven tusschen de voorhoeden van eene afdeeling, welke in

de richting van eene stelling marcheert en die van een troep, welke den vijand in beweging verwacht.

Voor eenen vijand, die stelling heeft genomen, bereiken op een gegeven oogenblik de voorhoeden de cavalerie, die contact met den vijand heeft gekregen. Voorzichtig optredend werken zij zich vooruit om de lijn te bepalen, waarin de vijand een solieden en aaneengesloten weerstand biedt; vervolgens stellen zij zich op om de ontplooiing van de hoofdmacht te dekken.

Voor een vijand in beweging gaan de voorhoeden, het vooruitgaan der colonnes dekkend, sprongsgewijze voorwaarts. Zij ruimen den plaatselijken weerstand op, dien de cavalerie niet kon overwinnen en maken zich meester van sterke punten, waarvan het bezit de eventueele ontplooiing der hoofdmachten zal begunstigen. Zoo de tegenpartij een krachtigen druk op haar uitoefent, klampen zij zich aan het terrein vast en vormen zij, zoo noodig versterkt, een voldoende stevig front om den C. in staat te stellen zijn gevechtsbeschikkingen overeenkomstig zijn plan te nemen.

Daar het Fransche A. G. V. door de achtereenvolgende behandeling van het leger, het legerkorps en de divisie dikwijls in herhaling treedt, zal de inhoud der op ons onderwerp betrekking hebbende punten hieronder worden samengevat.

Gedurende de nadering, die begint zoodra het legerkorps, dat voorwaarts gaat om slag te leveren, in de zône binnendringt, waar het door de vijandelijke artillerie onder vuur kan worden genomen, verplaatst de commandant van het korps zijn samenstel van troepen door, rekening houdend met de aanwijzingen door den legere. gegeven, de opeenvolgende lijnen te bepalen, die door de voorhoeden, door het hoofd en door de staarten van de hoofdmachten moeten worden bereikt.

Gewoonlijk wordt iedere divisie van 1e linie beschermd door één of meer voorhoeden, waarvan het aantal afhankelijk is van het aantal colonnes en de uitgestrektheid van het marschfront. De voorhoeden gaan sprongsgewijze vooruit, zoo noodig gesteund door echelons van in stelling staande artillerie.

De C. van het legerkorps bepaalt de algemeene taak der voorhoeden en dikwijls ook de samenstelling ervan. De divisie. marcheert bij zijne hoofdmacht. Hij geeft de achtereenvolgende lijnen aan, die door zijn voorhoeden en door zijne hoofdmacht moeten worden bereikt.

Het nemen van het contact geschiedt aanvankelijk door de cavalerie, die in grove trekken den vorm van het vijandelijk troepensamenstel bepaalt. Het is voordeelig dit eerste contact zoo ver mogelijk voorwaarts op te zoeken en in alle gevallen ver genoeg naar voren om de hoofdmachten der legerkorpsen in eerste linie te vrijwaren voor eene verrassende beschieting door de vijandelijke artillerie.

Wanneer de cavalerie contact heeft gekregen, komen de voorhoeden haar steunen en lossen haar daarna af.

Tegenover een vijand die heeft halt gehouden en wiens vuurfront

niet onafgebroken is, ruimen de voorhoeden de locale weerstanden op, die de vooruitgeschoven elementen niet konden meester worden. Daarna stellen zij de eerste lijn van vijandelijken weerstand vast en beginnen zij zich in het terrein in te richten om de ontwikkeling van de hoofdmacht te dekken. De lijn, die zij ten slotte vasthouden, geeft gewoonlijk het front aan, dat het legerkorps na zijne ontwikkeling zal innemen.

De C. der divisie ontplooit de hoofdmacht hetzij op het front, door de voorhoeden uitgezet, hetzij erachter. Hij volgt van nabij de handelingen van de voorhoeden om de resultaten van het contact nemen te leeren kennen en onderricht dienaangaande den C. van het legerkorps. Wanneer hij meent, dat de vijand een voorstelling inneemt, spant hij zich in om den toestand op te helderen. Daartoe beveelt hij plaatselijke acties op bepaalde punten, die daarvoor worden gekozen wegens hun belang voor het vervolg der gevechtshandelingen (waarnemingspunten, sterke punten) en de aanvalsmogelijkheden, die zij aan een beperkte infanterie-sterkte bieden. Hij verzekert aan deze plaatselijke acties eene voorbereiding, eenen steun en eene bescherming door vuur, die niet te krachtig kunnen zijn. Hij houdt de hoofdmacht gereed om in te grijpen. In geval van succes gaat hij op overeenkomstige wijze verder, beweging en vuur combineerend tot hij komt voor eene stelling, die ernstig verdedigd schijnt te worden.

Gedurende het contact nemen versterken de C. der legerkorpsen in eerste linie de vuurkracht van de voorhoeden, die dan het eerste echelon van hunne gevechtsofstelling vormen.

Voor het geval, dat de stelling, die moet worden aangevallen, het karakter heeft van een versterkt front, moeten de voorhoeden voorzichtig te werk gaan, teneinde te zorgen, dat de hoofdmacht niet ontijdig in het gevecht wordt betrokken.

Wanneer de vijand in beweging is en zelf offensief optreedt, bepaalt de C. van het legerkorps, dat hem tegemoetgaat, de groote lijnen van zijn gevechtsplan volgens de bevelen, die hij heeft ontvangen en rekening houdend met de bijzonderheden van het terrein, waarop hij zijn gevechtsveld gaat zoeken; hij bepaalt voor de divisieën in eerste lijn de richting en de zone, waarin zij de inleidende actie moeten voeren; zoo noodig stelt hij de divisieën nog aanvullende middelen ter beschikking.

Ook nu geschiedt het contact nemen aanvankelijk door de cavalerie, die daarna door de voorhoeden wordt gesteund en vervolgens afgelost. De voorhoeden gaan dan verder voorwaarts, zich meester makend van sterke punten, die geschikt zijn om de ontwikkeling van het legerkorps te begunstigen; zij stooten door tot het oogenblik, dat de kracht der vijandelijke tegenactie de tusschenkomst der eerste elementen van het gros noodig maakt. Dan klampen zij zich aan het terrein vast en nemen het front in, waarop of waarachter zich de elementen, bestemd om haar te steunen of te versterken, zullen ontplooiën. De inleiding volgt onmiddellijk op het contact nemen; zij heeft tot doel den tegenstander definitief te immobiliseeren, het front vast te stellen, dat hij

heeft ingenomen en zoo noodig de punten te veroveren, waarvan het bezit aan het legerkorps zal veroorloven den aanval onder gunstige omstandigheden uit te voeren.

De D. C. wijst te voren de belangrijke punten of de gunstige terreindeelen aan, waarop de voorhoeden successievelijk de hand moeten leggen. De artillerie gaat met echelons vooruit, steeds gereed de voorhoeden te steunen. Het gros van de divisie verplaatst zich sprongsgewijze. Zoodra het contact nemen begint, doet de D. C. zoodra mogelijk zijn artillerie ingrijpen. Zoo noodig beveelt hij de terreinpunten te veroveren, waarvan het bezit voor den lateren aanval van de divisie gunstig is. Hij zendt geleidelijk berichten van de resultaten door de eerste ontmoetingen verkregen. Hij treft voorbereidingen om tot den aanval over te gaan onder de omstandigheden en op het oogenblik, door den C. van het legerkorps te bepalen.

Dit zijn de voornaamste bepalingen van het Fransche A. G. V. betreffende de handelingen, die voorafgaan aan het algemeene gevecht van een in de richting van den vijand marcheerenden troep.

Alvorens verder in andere Fransche voorschriften den marschveiligheidsdienst te bezien, is het gewenscht de waarde der beschouwingen van Culmann en van de bepalingen van het Fransche A. G. V. na te gaan.

Culmann maakt feitelijk de tegengestelde fout van onze voorschriften. Hij wil in het ontmoetingsgevecht handelen als bij den marsch naar eene vijandelijke stelling. De vrees voor het artillerievuur op groote afstanden speelt hem parten. Een optreden, zooals hij aangeeft, zal tegenover een in beweging zijnden tegenstander tot onaangename verrassingen kunnen leiden, daar deze dan gelegenheid zal krijgen om door krachtige en snelle handelingen gunstige voorwaarden voor het gevecht te bekomen. Culmann gebruikt zijne artillerie om de zich bewegende troepen te beschermen. Van een gereedhouden der artillerie om den tegenstander op grooten afstand afbreuk te doen spreekt hij niet en dit is ook logisch, daar, zoolang de eigen marsch wordt voortgezet, de voorbereidingen voor het vuur op groote afstanden niet kunnen worden genomen bij gebrek aan tijd en omdat bovendien door het voorwaarts gaan der eigen troepen de afstand tot de grootere, kwetsbare eenheden van den vijand vrij aanzienlijk zal zijn. Men mag wel aannemen, dat de vijand, zoo hij in beweging is, niet in gunstiger condities zal zijn en dat ook hij niet krachtig zal kunnen ingrijpen met artillerievuur op de zeer groote afstanden. De mogelijkheid, dat men niet tijdig kennis krijgt van het halthouden der tegenpartij, is niet uitgesloten. Deze mogelijkheid zal zich echter slechts voordoen, wanneer de eigen luchtverkenning niet voldoende kan werken en wanneer de vijandelijke snelle organen de verkenning door de eigen cavalerie en wielrijders kunnen belemmeren. Zijn de verkenningsorganen in staat tijdig vast te stellen, dat de vijandelijke infanterie zich niet meer beweegt, dan heeft de commandant van de hoofdmacht gelegenheid om zijn troepen

zoodanig te ontwikkelen, dat zij niet in een zeer kwetsbaren vorm door de vijandelijke artillerie werkdadig onder vuur kunnen worden genomen. Beschikt de commandant niet over voldoende veiligheid waarborgende verkenningorganen en kan hij deze niet door toevoeging van infanterie (b.v. op auto's) voldoende versterken, dan zal hij wel gedwongen zijn tot voorzichtig optreden.

Van de beschikbare luchtstrijdkrachten, van de sterkte der snelle verkenningorganen hangt het optreden van de troepen en van de voorhoede voor een groot gedeelte af. Ongetwijfeld zal men, al is men wat de genoemde factoren betreft in het voordeel, kans loopen onverwachts op zeer grooten afstand onder vuur te worden genomen, maar dit vuur — afgegeven door artillerie, die weinig tijd heeft gehad om haar moeilijke taak voor te bereiden — zal betrekkelijk weinig effectvol zijn. De bedoelde mogelijkheid mag niet leiden tot een al te methodisch optreden der troepen, dat het bekomen van voordeelen bij de gevechtsontwikkeling uitsluit.

Het Fransche A. G. V. gaat niet geheel mede met de meening van Culmann. Het wil, zooals werd aangetoond, tegenover een vijand in beweging anders optreden dan tegenover eene stelling. De divisieën worden gedurende den marsch minder gebonden; de voorhoeden stooten bij ontmoeting met den vijand krachtiger door. Doch er blijft voorbereiding, men waagt niet veel. De D.C. geeft te voren aan tot waar de voorhoeden successievelijk mogen gaan. De artillerie gaat sprongsgewijze vooruit; het gros der divisie eveneens. De D.C. mag met zijn hoofdmacht slechts tot den aanval overgaan, wanneer de C. van het legerkorps dit wenscht.

Een verder ingaan op de Fransche aanvalswijze zou te ver buiten het eigenlijke onderwerp van dit artikel voeren en het vraagstuk van den veiligheidsdienst vertroebelen.

Het Fransche A. G. V. huldigt gezonde beginselen. De maatregelen, te nemen door troepen, die naar een vijandelijke stelling marcheeren, schijnen logisch en noodzakelijk. De maatregelen, te nemen, wanneer een ontmoetingsgevecht wordt verwacht, zijn wellicht een weinig overdeven voorzichtig te noemen. Dat men in het algemeen de artillerie der hoofdmacht, indien een ontmoeting met den vijand te verwachten is, gereed wil hebben staan om de voorhoede te kunnen steunen is begrijpelijk, maar men zal het niet voor alle gevallen imperatief kunnen voorschrijven. Wij zien de Fransche voorhoeden zich meester maken van een te voren bepaalde lijn; dan wordt een deel der artillerie van de hoofdmacht in stelling gebracht en pas als deze gereed is tot het geven van steun mogen de voorhoeden weer terrein winnen tot een volgende lijn. Hierdoor wordt snel optreden uitgesloten en toch zijn gevallen denkbaar, dat snel optreden noodzakelijk is. Wanneer het er om gaat een bepaald punt of een bepaalde lijn spoedig te bereiken, zal men met minder omzichtigheid te werk moeten gaan. Een ontwikkeling uit de marshecolonne behoeft niet tot het verleden te behooren.

De beschouwing der Fransche denkbeelden leert ons wel, dat onze voorschriften niet voldoende geven, slechts weinig rekening houden met de moderne begrippen. Het is noodzakelijk ze te herzien. Dan moet verschil worden gemaakt wat betreft de samenstelling en de taak der voorhoede en het optreden der hoofdmacht bij een marsch gedurende welke een ontmoeting met den vijand niet is uitgesloten:

1. wanneer de troepen (divisiën) over een breed front worden verplaatst, terwijl van den vijand bekend is, dat hij zich niet beweegt;

2. wanneer de troepen over een breed front voorwaarts rukken, terwijl men zeker weet, dat de vijand in beweging is;

3. wanneer de troepen over een breed front voorwaarts rukken en men in twijfel is over de houding, die de vijand aanneemt;

4. wanneer een troep niet door andere troepen ingesloten tegenover een vijand oprukt. Hierbij kunnen zich weer verschillende gevallen voordoen;

5. wanneer men een terugtrekkenden vijand vervolgt.

Bovendien moet rekening worden gehouden met den toestand in de lucht en met de sterkte der vooruitgeschoven snelle verkenningorganen.

Wij zullen, willen we van onze cavalerie en wielrijders voldoende nut hebben, er meermalen toe over moeten gaan er infanterie (op wagens of op auto's) aan toe te voegen. Slechts wanneer de snelle organen eenige kracht kunnen ontwikkelen, kunnen zij melden hoe in het algemeen de toestand bij den vijand is, kunnen zij waarschuwen, wanneer de vorm der marcheerende troepen met het oog op te verwachten artillerievuur moet veranderen, kunnen zij dus voorkomen, dat te spoedig de marschsnelheid zeer gering wordt.

Men zal misschien opmerken, dat door het behandelen van elk dezer gevallen de voorschriften te schematisch worden, maar men moet bedenken, dat het niet noodig zal zijn aan elk ervan een lange afzonderlijke bespreking te wijden. Zij kunnen de een uit de ander worden afgeleid.

Men kan niet volstaan met een algemeene vluchtige behandeling van hetgeen moet geschieden bij het brengen van de troepen naar den vijand. De nieuwe beginselen zijn nog geen gemeengoed voor de beroeps-officieren; voor de verlofsofficieren, die in de toekomst met belangrijke commando's zullen worden belast, zullen de tactische begrippen steeds vrij nauwkeurig moeten worden vastgelegd, opdat zij met behulp ervan en met hun gezond verstand de vraagstukken zullen kunnen oplossen, die het gevechtveld stelt en tegenover welke zij in vreedstijd wegens gebrek aan gelegenheid niet konden worden geplaatst.

In het Fransche „Règlement provisoire de manoeuvre d'infanterie" 2e deel wordt de marschveiligheidsdienst behandeld voorzoover deze bij het gevecht aansluit.

In de punten 355 t/m 359, handelende over marschen, die de nadering voorafgaan, worden de taak en de samenstelling der voorhoede kortelings aangegeven. Punt 359 gaat nader in op de voortgezette actie der

voorhoede. Het luidt: „Zoodra de eenheden der voorhoede van het artilleriesvuur of van herhaalde aanvallen van vliegers te lijden hebben, blijven zij niet langer in marschcolonnen, maar nemen zij een naderingsformatie aan, in de breedte en de diepte uitgespreid. Deze formatie kan in het begin een verdeling in geheele compagnieën zijn, die van de wegen gebruik maken zoo er een voldoende aantal in de gevolgde richting loopen. Zij vervormt zich vervolgens geleidelijk tot zij wanneer het noodig is overgaat in dien naderingsvorm, die past bij de vordering der eenheden vóór het nemen van het contact.

In den loop van deze nadering dekt elk der naast elkaar marcheerende regimenten of bataljons zich in zijn eigen marschzone. Het detachement, dat het daartoe vooruitschuift, is zijn voorhoede. Het is gewoonlijk een bepaalde eenheid (bataljon, compagnie), versterkt met bereden verkenners, mitrailleurs, eventueel met lichte artillerie en vechtwagens.

De wijze, waarop dit beveiligend en verkennend orgaan moet optreden, zoodra het den vijand ontmoet, is in de hoofdstukken, die het gevecht behandelen, aangegeven.”

De punten 74 t/m 76 hebben betrekking op de nadering vóór het contact nemen en op het contact nemen zelf. Hun inhoud komt op het volgende neer: Het troepensamenstel verplaatst zich successievelijk en met groote sprongen, zich wijzigende naarmate wordt gevorderd. Het wordt beveiligd door zijn eerste echelon, dat, op behoorlijken afstand als voorhoede vooruitgeschoven, tot taak heeft het contact op te nemen en iedere verrassing te voorkomen. De eenheden der voorhoede worden zelf voorafgegaan door lichte elementen, optredend op grooten afstand (vliegers, cavalerie) of op korteren afstand (bereden verkenners, patrouilles, enz.). Deze elementen worden zoodanig in de breedte verdeeld, dat alle belangrijke punten van het terrein worden verkend. Hun voorwaartsgaan lokt schoten uit, die in staat stellen geleidelijk een lijn te bepalen, welke men niet zonder te vuren kan overschrijden. Deze eerste weerstand kan zijn van zwakke afdeelingen, zeer verspreid en ver voor het gros van den vijand vooruitgeschoven om te misleiden betreffende opstelling of beweging. De eenheden der voorhoede vallen ze onverwijd aan. Dit gevecht is een verkennend gevecht om deze eerste zone te doorboren en zoo diep mogelijk contact te nemen en te komen tot het bepalen van den omtrek van den vijandelijken weerstand.

Van de deelen, die het eerste gevechtsechelon vormen, stooten sommige op een vooruitgeschoven element, andere vinden den weg vrij en maken er gebruik van om stoutmoedig in de niet bestreken strooken door te dringen. De punten, van welke het vuur komt, worden het doel van de eenheid, die er zich tegenover bevindt. Hier en daar grijpen geleidelijk de mitrailleurs, de begeleidende werktuigen en zelfs de artillerie van de voorhoede in, totdat de weerstandsorganen buiten gevecht zijn gesteld. Intusschen gaan de niet tegengehouden deelen door en

dragen zoo bij tot de opruiming van den geïsoleerden weerstand. Zoo ontstaat op het geheele front eene onafgebroken doorsijpeling van kleine elementen, die overal waar zij kunnen doorglijden, terwijl zij de bezette punten ontwijken en voorbijtrekken, zonder zich om iets te bekommeren dan om verder te gaan door de vrije ruimten of daar waar de minste weerstand wordt geboden. Is deze doorsijpeling niet meer mogelijk met de eigen middelen der voorhoede dan is waarschijnlijk de infanterie door de vooruitgeschoven deelen van de vijandelijke stelling of de zone, waarin zijne voorhoeden zich bewegen. Dan bevindt zij zich voor soliden en samenhangenden weerstand, dien zij niet kan breken dan met den steun van de artillerie of de hulp der vechtwagens. Het contact is dan innig genomen. De voorhoede organiseert de uiterste bereikte lijn, die als base de départ zal dienen voor de troepen, bestemd om het gevecht verder te voeren.

Zooals uit het bovenstaande blijkt, teekent het Fransche infanterie gevechtsvoorschrift in enkele trekken de wijze, waarop de voorhoede vóór en in den aanvang van het gevecht wordt gebezigd. Hoewel in den tekst wordt gesproken van vijandelijke voorhoeden hebben de behandelde punten feitelijk slechts betrekking op een optreden tegen een vijand, die zich defensief gedraagt.

De voorhoeden, die, wanneer de aanval is gelukt, worden gevormd, zijn beschreven bij de behandeling van het regiment. De inhoud van het voorschrift komt betreffende deze voorhoeden in beginsel overeen met hetgeen C u l m a n n erover opmerkte.

In het Fransche velddienstvoorschrift is de marschveiligheidsdienst stiefmoederlijk behandeld.

Bij het nagaan van den marschveiligheidsdienst in de Fransche voorschriften komt weer tot uiting, wat telkens bij de bestudeering van deze voorschriften opvalt. Er is te veel naar den stellingoorlog gekeken. Het A. G. V. houdt eenigszins rekening met den bewegingsoorlog, het infanteriereglement vrijwel niet.

Uit de Fransche voorschriften krijgt men wel een duidelijk beeld van de wijze, waarop de Franschen zich het optreden der voorhoede denken. Zij kunnen ons leeren, dat de taak der voorhoede vóór en bij den aanvang van een gevecht duidelijker kan worden aangegeven dan onze voorschriften het doen. Zij geven ons veel stof tot beschouwing. Zij bevatten veel goeds, maar wij kunnen ze niet klakkeloos overnemen.

Bovenstaande beschouwingen raken de grondbeginselen van den marschveiligheidsdienst. Dus konden zij zich niet uitsluitend beperken tot het nieuwe velddiensthoofdstuk. Het A. G. V. diende erbij te worden betrokken. Het verschenen gedeelte van het infanteriegevechtsvoorschrift behandelt geen grotere eenheid dan de compagnie; het geeft dus niet aan hoe men zich de ontwikkeling tot het gevecht van marceerende troepen denkt.

Vast te stellen valt, dat onze voorschriften, voorzoover zij den marschveiligheidsdienst behandelen, moeten worden herzien. Hun opzet is, zoo-

als reeds werd opgemerkt, te eenvoudig, houdt niet voldoende rekening met de veranderde omstandigheden. De fout ligt bij het A. G. V. dat waarschijnlijk is opgemaakt in de jaren, dat de ervaringen van den oorlog nog niet bezonken waren en niet in doorwerkte buitenlandsche voorschriften tot uiting kwamen en daarom feitelijk bestaat uit naast elkaar geplaatste, elk voor zich wellicht zeer juiste, bepalingen, die echter te samen geen geheel vormen, dat voldoende spreekt.

Het A. G. V. moet de wijzen, waarop onze strijdkrachten zullen moeten optreden, voor ons doen leven. De meer algemeene gevallen moeten elk voor zich afgerond behandeld worden; van de bijzondere gevallen kunnen de verschillen, die zij met de algemeene gevallen vertoonen, worden aangegeven. Wanneer het A.G.V. volgens eene logische verdeeling de tactiek behandelt, zal de marschveiligheidsdienst erin ook meer tot zijn recht komen en zullen de gevechtsvoorschriften van de verschillende wapens en het V.V. het gevecht kunnen aanvullen zoodat hij, die naar de voorschriften grijpt, er ook door wordt ingelicht.

Wanneer er geklaagd wordt over de onvolledigheid onzer voorschriften, kan men niet als tegenweer aanvoeren, dat men geen schema's wil geven, dat men den commandanten vrijheid wil laten om te handelen naar omstandigheden. De voorschriften laten ons geen vrijheid; zij doen ons in het duister rondtasten.

Het is niet mogelijk in dit artikel het vraagstuk van den marschveiligheidsdienst met al hetgeen ermede verband houdt gedetailleerd op te lossen. Het vraagstuk zal moeten worden opgelost, nadat het A.G.V. wat den aanval betreft meer is uitgewerkt.

Dit artikel beoogt slechts aan te toonen waarin onze voorschriften ten opzichte van dien marschveiligheidsdienst te kort schieten en aan te geven den weg, waarlangs naar verbetering moet worden gezocht.

In verband met het geuite oordeel over het nieuwe velddiensthooftstuk kan eene bespreking ervan aan de hand van zijne verschillende punten niet vruchtdragend zijn. Zij zou telkens weer vraagstukken, die reeds behandeld zijn, naar voren brengen. Daarom zullen de volgende beschouwingen slechts betrekking hebben op enkele detailzaken van het bewuste hoofdstuk.

Punt 184 geeft aan, dat bij eene voorhoede ter sterkte van twee of meer bataljons ook artillerie kan worden ingedeeld. Aan een voortroep (zijnde het hoofdlichaam der voorhoede of het vooruitgeschoven deel van den hoofdtroep) wordt dus geen artillerie toegevoegd. De Fransche voorschriften zijn — het werd reeds aangegeven — van eene andere meening. Ook het Deutsche A.G.V. acht de indeeling van enkele stukken geschut bij den voortroep dikwijls doelmatig. Ongetwijfeld zijn er meerdere gevallen denkbaar, waarin bij de voorste bataljons eenige artillerie niet kan worden gemist. Wanneer van eene divisie twee of meer regimenten naast elkander marcheeren, zullen zij zich elk door een voorhoede van b.v. een bataljon beveiligen. Deze voorhoeden moeten

om plaatselijken weerstand te kunnen opruimen onmiddellijk over eenige artillerie kunnen beschikken. Ook om redenen van moreelen aard is deze artillerie noodzakelijk. Of infanteriegeschut geheel in deze behoeften zal kunnen voorzien hangt af van den aard van dit geschut en van de beschikbare sterkte. In ieder geval kan voorloopig nog niet op dit geschut worden gerekend. Ook aan de detachementen, die na het nemen der vijandelijke stelling bij de vervolging als voorhoeden optreden, moet eenige artillerie worden toegevoegd. In het algemeen zou men kunnen zeggen, dat, wanneer de beveiliging van de troepen eener divisie bestaat uit meerdere naast elkaar optredende detachementen, toedeeling van eenige artillerie aan die detachementen meestal noodzakelijk zal zijn.

Onze voorschriften zwijgen over de plaatsen van den A. B. en van de commandanten der onderdeelen van de voorhoede. Het Fransche A. G. V. schrijft voor, dat de D. C. bij zijn hoofdmacht marcheert; het Fransche velddienstvoorschrift wil, dat de C. der verschillende eenheden van de voorhoede marcheeren bij het deel, dat voorafgaat aan dat, hetwelk zij feitelijk commandeeren. In het Engelsche A. G. V. is opgenomen, dat de colonnecommandanten, wanneer aanraking met den vijand is te verwachten, zich ver naar voren moet bevinden en wel als regel bij hunne voorhoede. Ook het Duitsche A. G. V. meent, dat, wanneer een treffen met den vijand te verwachten is, de A. B. in den regel bij de voorhoede behoort om voor de eenheid van de gevechtsvoering te zorgen en het gevechtsterrein te leeren kennen.

Het is gewenscht de plaats van den A. B. niet aan te geven. Wanneer de troep langs één weg marcheert met één voorhoede zal de A. B. zich, wanneer een ontmoeting met den vijand niet uitgesloten is, ophouden tusschen voorhoede en hoofdmacht. Hij zal zich, wanneer men contact met den vijand krijgt, op de hoogte willen stellen van het verloop van de eerste gevechten en van het terrein en zich daartoe naar voren willen begeven. Marcheert de troep in een breed front en wordt de beveiliging dus door meerdere voorhoeden verkregen, dan is de toestand weer geheel anders. De C. der verschillende deelen van de voorhoede moeten eveneens vrijheid van beweging hebben. In beginsel behooren zij bij het gros van het onderdeel, dat zij commandeeren. Bij een stooten op den vijand moeten zij zich persoonlijk van den toestand kunen overtuigen. In het V. V. zou een aanwijzing in dezen geest wel op hare plaats zijn.

In punt 186 wordt aangegeven, dat in het voorhoedebevel o.a. moet worden opgenomen de taak van cavalerie en wielrijders der voorhoede. In punt 195 wordt bepaald, dat deze organen een afzonderlijk beveiligend en verkennend lid der voorhoede vormen (voorspits). De wijze, waarop deze voorspits moet optreden, is eveneens vastgesteld. De voorhoedec. dient meer vrijheid te hebben betreffende het gebruik van zijne cavalerie en wielrijders. Men kan hem voorschrijven een voorspits uit te zenden, maar hij moet toch de bevoegdheid hebben

een deel van zijne snelle organen op andere wijze te gebruiken. Wel staat punt 195 hem toe een deel der wielrijders en cavalerie voorloopig ter beschikking te houden, maar feitelijk verbiedt het punt hem van huis uit cavalerie en wielrijders uit te zenden behalve die van de voorspits.

In het voorhoedebevel behoort ook de taak der cavalerie en wielrijders, door den A.B. uitgezonden, te worden vermeld, daar het optreden van deze organen van invloed kan zijn op de handelingen der voorhoede.

Punt 188 geeft aan, waar de aan de voorhoede toegevoegde Wapens en treinen marcheerden. Over het indeelen van artillerie bij de voorhoede werd reeds het een en ander opgemerkt. Dat de bij de voorhoede ingedeelde artillerie niet onafgebroken met de infanterie mede marcheert, zooals punt 188 zou doen gelooven, doch zoo noodig van stelling tot stelling vooruitgaat is duidelijk voor dengene, die punt 51 van het A. G. V. raadpleegt.

Punt 192 handelt over de ontplooiing van de onderdeelen der voorhoede over een breeder marschfront. Het verdient aanbeveling in dit punt op te nemen, dat de gemiddelde frontbreedten, waarop de spitscompagnie, het voortroepbataljon en het voorhoederegiment vechten, grooter zijn dan die door een compagnie, een bataljon en een regiment normaal bij den aanval worden ingenomen. Het A. G. V. geeft dit in punt 50 reeds eenigszins aan. In het V.V. mag een aanwijzing hierover niet ontbreken.

Volgens punt 194 zendt de spits, zoodra 's vijands nabijheid daartoe noopt, rechts en links van den marschweg zijpatrouilles, veelal mitrailleurgroepen, en zoo noodig zijtroepen uit. Waarschijnlijk beteekent dit, dat, zoo de uitgezonden afdeelingen ongeveer een groep sterk zijn, men van zijpatrouilles en wanneer zij ongeveer $\frac{1}{2}$ sectie zijn, van zijtroepen spreekt. Maar de spitspatrouille kan ook een $\frac{1}{2}$ sectie zijn. Hier kan begripsverwarring ontstaan. De moeilijkheid is gemakkelijk te voorkomen door uitsluitend te spreken van zijpatrouilles, die tot twee groepen sterk kunnen zijn. Wenscht men sterkere afdeelingen in het zijterrein, dan zal men de spits moeten ontplooiën b.v. in de kruisformatie, waarbij iedere sectie hare onderdeelen naar de omstandigheden kan groepeeren.

In dit artikel is uitsluitend de marschveiligheidsdienst voor gemengde troepen bij een marsch in 's vijands richting beschouwd, omdat deze het meest belangrijk is en omdat deze het sterkste den invloed ondervindt van de moderne tactische denkbeelden.

De Gasoorlog.

DOOR

Dr. D. H. HIENSCH,

Dirigeerend Officier van gezondheid 3e klasse.

(Vervolg en slot van blz. 353.)

Bestendigheid der oorlogsgassen.

Naast de toxische en vernietigende eigenschappen der oorlogsgassen is de bestendigheid er eene, waarmede nauwkeurig rekening moet worden gehouden en die voor een oorlogsgas deugdelijk moet worden bepaald, alvorens wordt uitgemaakt, welk soort van granaten of bommen er mede zal worden gevuld.

Een oorlogs-gas, -vloeistof of -vaste stof, moet kunnen doorstaan, dat het (zij) door een explosie wordt verspreid, zonder van samenstelling te veranderen (explosievast) of in aanraking met lucht of water kan komen, zonder al te spoedig uiteen te vallen of althans onwerkzaam te worden. Voor de meeste stoffen is water wel de meest voorkomende vijand voor hun bestaan. Daarom moeten in het laboratorium eerst proeven worden genomen omtrent de meerdere of mindere bestendigheid.

Men zou dit calorimetrisch kunnen doen, waarop ik niet nader zal ingaan, doch ook door het vaststellen van de verandering in het geleidingsvermogen voor electrischen stroom, zoodra de stof in water wordt opgelost en de omzettingsproducten over 't algemeen een grooter geleidingsvermogen vertoonen, dat afleesbaar is gedurende het tijdsverloop dat de chemische omzetting plaats vindt.

Daarbij bleek, dat phosgeen onmiddellijk uit elkaar viel, zoodra het met water in aanraking kwam en evenzoo bij kunstmatig bloedserum en dierlijk bloedserum.

Zoodra de verminderde weerstand was tot stand gekomen, bleef de stroomsterkte sedert constant en de chemische omzetting was afgelopen.

Bij chloorpicrine bleek, dat na 48 uur de weerstand nog zeer weinig was verminderd en dus bij aanraking met water de omzetting nog zeer gering was geweest, waardoor een zeer groote bestendigheid was aangetoond.

Mosterdgas bleek daarbij zeer langzaam maar toch geheel te worden ontleed, hetgeen daaruit werd afgeleid, dat eenige druppels van de gebruikte vloeistof, gebracht in een kattenoog, aldaar geen ontsteking meer verwekten.

Diphenylarsinchloride werd onmiddellijk ontleed, van welke eigenschap zou kunnen worden partij getrokken, om deze bekende niesstof, toch in een gasmaskerpatroon te kunnen tegenhouden, wanneer het maar gelukte de fijn verdeelde stof zoodanig met een vloeistof in aanraking te brengen, dat omzetting volgde, voor de stof passeerde.

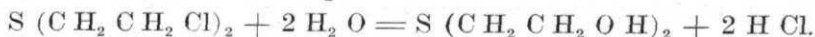
Perstof (chloormierenzure trichloormethyl ester), een van de veel gebruikte stikgassen, viel eveneens onmiddellijk uiteen.

De stoffen die weinig of niet ontleedden waren: benzylbromide, joodaceton, joodazijnzuurester en vooral chloorpicrine.

De therapie van mosterdgasaandoeningen.

Bij de behandeling van dit onderwerp moet allereerst de vraag worden gesteld: Wat is de oorzaak van de ziekmakende werking op het menschelijk lichaam? Het antwoord daarop is, juist met het oog op de vergaande onderzoekingen, niet eenvoudig.

Aanvankelijk zou men geneigd zijn aan te nemen, evenals bij de werking van phosgeen, dat mosterdgas in aanraking met een overmaat van water, uiteenvalt in thiodiglycol en zoutzuur, waarbij de HCl ook weer in statu nascendi zou optreden.

De eigenaardige werking is hiermede echter niet verklaard, daar uit nadere onderzoekingen is gebleken, dat mosterdgas een specifiek celgif is, veroorzakende celnekrose, die zoo heftig, lang nawerkend en gecompliceerd is, dat we ons thans daar niet verder in zullen verdiepen en ons hier met de constatering der feiten tevreden zullen stellen.

Reeds Victor Meyer had in 1886 de verderfelijke werking waargenomen en beschreven; sedert het gebruik van deze stof in den wereldoorlog is het gewenscht de noodige kennis daarvan mee te dragen voor ieder, die in de gelegenheid kan komen met deze stof besmet te worden.

Het personeel, dat met het vervoer van besmette personen is belast; het geneeskundig personeel, aan wien de behandeling en verpleging is opgedragen; onderzoekers, die proeven nemen met deze stof, op mensch en dier; scheikundigen die belast zijn met de vervaardiging en zelfs zij die belast zijn met het vervoer van dit strijdmiddel; de geheele bezetting die onder mosterdgasvuur wordt genomen; de kameraden, die een besmet persoon in hun midden herbergen; zij allen zullen zich slechts dan kunnen beveiligen, wanneer zij weten met welken vijand zij te maken hebben.

Vooraf moeten dan ook voorzichtigheidsmaatregelen worden genomen.

Ieder die verdachte voorwerpen moet aanpakken zal zijn handen eerst inwrijven met droge chloorkalk, die vermengd is met magnesia, (teneinde de heftigheid van de reactie te verminderen); glaswerk zal men reinigen met geconcentreerd salpeterzuur; metalen voorwerpen, als instrumenten, zal men uitkoken in verdunde sodaoplossing.

Werkzaamheden, waarbij mosterdgas in dampvorm kan optreden, moeten in de open lucht of met gasmasker op, worden verricht.

Voor minder geschoold personeel is het gebruik van gummi handschoenen onontbeerlijk, zooals voor de bereiden wapens, die hun besmette paarden hebben te reinigen; voor het personeel van den ontsmettingsdienst, dat in de voorste linies wordt belast met het reinigen der loopgraven en onderkomens is een speciale kleeding van lijnolie-

doek, kaplaarzen en handschoenen niet te ontberen; in één woord, al het noodzakelijk te gebruiken materieel, dat onder den regen van mosterdgasprojectielen is besmet, moet deskundig worden behandeld. Voorkomen is beter dan genezen; de maatregelen tegen besmettingsgevaar met mosterdgas moeten dan ook uitgebreid en streng worden doorgevoerd.

Ofschoon de paarden over 't algemeen een voldoende scherp reukorgaan hebben en gewoon zijn voer met sterk ruikende verontreiniging te weigeren, komt door 't grazen buiten toch herhaaldelijk besmetting voor; honger hebbende, trachten zij tusschen de besmette plaatsen door gras en heide te eten en kunnen zodoende besmetting toch niet ontgaan; evenzoo bij 't drinken van verontreinigd water uit plassen en kuilen, wanneer de dorst de overhand heeft. Digestie-stoornissen, braken, diarrhee, vermagering, versnelde hartswerking, blijven niet uit.

Steeds en overal waar besmettingskans bestaat moet men dus chloor-kalk of kaliumpermanganaat bij de hand hebben om het gevaar af te wenden.

Om het leger in vreedstijd reeds in deze prophylaxis op te voeden is een geweldige taak, die toch naar vermogen moet worden ter hand genomen.

Waar men zich bij stikstofgasprojectielen alleen maar behoeft te beschermen door dekking tegen scherven en met een gasmasker tegen 't gas, moet men zich bij mosterdgas ook nog beveiligen tegen den fijnen regen die door in de luchtspringende mosterdgas brisant granaten, over de stelling wordt verspreid en waartegen men als 't ware een parapluie zou kunnen opsteken.

Wanneer de besmetting heeft plaats gehad en de ontstekingsverschijnselen zich vertoonen, dan kan men over de therapie gaan spreken, waarbij men te voren op de hoogte moet zijn van het te verwachten verloop en moet weten dat eerst enkele uren na de besmetting, de huid eenige roodheid gaat vertoonen en dat na eenige dagen vochtblaren optreden die zich openen en, na b.v. den 5n dag, geïnfecteerd geraken. Niettegenstaande zorgvuldige behandeling geven die blaren soms eerst na een maand blijken tot genezing te willen overgaan. Alle aandoeningen van mosterdgas op huid en slijmvliezen dragen het kenmerk van langzaam te ontstaan, hardnekkig en langdurig zich te handhaven en traag te genezen, waarbij het aangedane weefsel neiging tot necrose vertoont en een zoodanige storing der stofwisseling, dat de regeneratie lang op zich laat wachten.

De etterende wonden kunnen dagelijks worden behandeld met uitwasschingen en zalfverband b.v. ung. praecip. flav. 2 %, enz.

Slijmvliesaandoeningen van oogen, mond en neus, voorzover deze te bereiken zijn, worden ook uitgewassen met $K Mn O_4$ 1:4000, Na Cl 0.8 %, waarbij voor de oogen cocaine 2 % en bij iritis, atropine 1 % niet is te missen.

Bij de inademing van mosterdgas hebben de slijmvliezen van neus, keel, mond en luchtpijp het zwaar te verantwoorden door het optreden

van ontsteking en zweren die elke voedselopname haast onmogelijk maken en zodoende verhongering tot gevolg heeft, en waarvan het begin zich aankondigt door loopenden neus, door hoofdpijn, heeschheid, braken enz.

De aandoening der longen uit zich als longontsteking, pleuritis, pericarditis, emphyseem, die als zoodanig behandeld moeten worden.

Door inslikken komt het mosterdgas ook in de maag terecht, waardoor maagbloedingen optreden en het mosterdgas ook tot resorptie komt en algemeene vergiftigingsverschijnselen geeft.

Opname in 't bloed komt ook tot stand uit optredende zweren op huid en slijmvliezen, waardoor roode bloedlichaampjes ten gronde gaan, terwijl met het bloed de inwendige organen een toxische werking onder vinden en de stofwisseling in 't algemeen wordt benadeeld.

Wanneer de vergiftiging zoo ver is doorgedrongen laat de afloop zich ernstig aanzien.

De meeste mosterdgasaandoeningen zijn echter van mindere uitgebreidheid geweest en hebben vele menschen alleen maar *tijdelijk* buiten gevecht gesteld.

Aangezien er geen speciale therapie voor mosterdgasaandoeningen bestaat, is het waarnemen en kennen der verschijnselen hoofdzaak en kan de behandeling symptomatisch zijn.

In 't algemeen kan nog onder de aandacht worden gebracht:

A. Dat bij longaandoeningen veroorzaakt door oorlogsgassen de navolgende opmerkingen van belang zijn:

1°. Inademing van vochtige lucht (stoomketels) werkt gunstig en doet weldadig aan, waarbij Emser zout de prikkeling der luchtwegen verzacht, als ook menthol spiritus, terpentijndamp; gebruik van codeïne, vooral geen morphine. Direct na de gasvergiftiging ruiken aan ammoniak 1:10.

2°. Als expectorans Jod. kal. 1 á 2 gr. per dag.

3°. Zuurstof toevoer.

4°. Absolute rust.

B. Dat de indikking van het bloed kan worden tegengegaan en de circulatie kan worden bevorderd, zelfs voor dat de noodzakelijkheid blijkt,

1°. Door aderlating 500 c.M³.; door vochttoevoer in den vorm van warme melk, warme thee, druppel Clysmen en door sterk zweeten, waardoor het weefselvocht naar de groote vaten stroomt, waarbij een langzame en blijvende verbetering is te verwachten.

2°. Intraveneuse infusie van physiologische keukenzoutsolutie kan worden toegepast doch geeft niet die blijvende verbetering.

3°. De hartswerking kan worden verhoogd door digitalis en strophantus, liefst intraveneus of intra musculair, waarbij niet mag worden gewacht tot hartzwakte optreedt, of door campher of coffeïne.

4°. Warmte toevoer, door warme dranken, warme kruiken, goede bedekking.

Voor een tijdige beoordeeling van den toestand zal men het haemoglobine gehalte bepalen alsmede den bloeddruk.

Ofschoon de eigenschappen en de werking van chloorpicrine als stikgas in verschillende opzichten verschilt met die van phosgeen kan voor de therapie practisch genomen de zelfde hulp worden verleend.

Een speciaal medisch gedeelte heb ik in dit tijdschrift weggelaten, als zijnde alhier niet op zijn plaats.

Hiermede eindig ik mijn opstel. Beknoptheidshalve heb ik veel, wat toch van belang was voor een volledig overzicht, niet kunnen vermelden.

De bedoeling heeft slechts voorgezeten om een aanvang te maken met een werk, waaraan behoefte wordt gevoeld in 't belang van ons leger dat toch ook geroepen kan worden een strijd te aanvaarden en waar voor ik gaarne het mijne toe bijdraag, om dan te kunnen redden wat te redden is.

In het artikel „De Gasoorlog van Dr. D. H. Hiensch moeten de volgende verbeteringen worden aangebracht.

blz. 99, regel 17 v. b.: in stede van Spanjaarden te lezen: Spartanen.

„ 104, „ 25 „ „ ; „ „ „ 1: 300 „ „ 1: 3000.

„ 229, „ 13 „ „ , blz. 238, regel 23 v. b.: en achter no. 7 der bijlage tegenover blz. 235; in stede van $C_6 H_4 (C H_2 Br)_2$ te lezen $C H_3 C_6 H_4 (C H_2 Br)_2$.

blz. 286, regel 24 v. b.: in stede van arsine te lezen: arsinen.

„ 288. In te voegen: achter 10° : 11° . De schadelijke ruimte moet gering zijn,

en 12° . De wand van het masker mag met de ademhaling niet op en neer gaan.

Gegevens vreemde legers (Juli 1923).

ENGELAND XIII.

Van 2 April tot 1 Juli 1923 werd eene *reorganisatie van de depots der regimenten linie-infanterie* doorgevoerd, waardoor de opleiding der nieuw aangeworven vrijwilligers op betere wijze kan geschieden dan volgens het oude stelsel mogelijk was.

Volgens het oude stelsel werd de vrijwilliger, nadat hij zijn verbintenis had geteekend, bij het depot van het regiment, waarbij hij was ingedeeld, gekleed en uitgerust, waarna hij werd gedirigeerd op het bataljon ⁽¹⁾ van dat regiment, gelegerd in het moederland, teneinde daarbij zijn opleiding tot soldaat te ontvangen. Na het bereiken van het 19e levensjaar en minstens één jaar dienst werd hij gezonden naar het bataljon, gelegerd in de koloniën.

De opleiding der recruten bij het bataljon geschiedde onder zeer ongunstige omstandigheden, doordat het druppelsgewijze aankomen der recruten veel oponthoud veroorzaakte.

Reeds in 1922 werd een proef genomen in het Noordelijk Commandement om de opleiding van den recruit tot veldsoldaat geheel naar het depot over te brengen. Na een zesmaandsche opleiding bij het depot werd hij ingedeeld bij het bataljon in Engeland, of naar behoefte gezonden naar het bataljon in de koloniën indien hij althans den 19-jarigen leeftijd had bereikt.

Met de bovenbedoelde reorganisatie der depots wordt het beproefde stelsel ingevoerd en bestaat elk depot uit:

een *staf*, een *schoolcompagnie* en een *kadersectie*.

Bij den staf wordt ingedeeld al het personeel, dat niet onmiddellijk is betrokken bij de instructie; totale sterkte van den staf 54 man (5 off., 9 onderoff., 3 korpls. en 37 soldaten).

De schoolcompagnie bestaat uit een staf en het instructief personeel voor 5 oefeneenheden, zoogenaamde „training squads” van 30 recruten; totale sterkte der comp. (niet medegerekend de recruten) 18 man (2 off., 6 onderoff. en 10 korpls.).

Bij de kadersectie zijn ingedeeld een luitenant en 5 onderofficieren, waarvan 4 de functie van groepscommandant vervullen.

De oefenstof voor de opleiding der recruten bij de schoolcompagnie is verdeeld over 17 weken, waarin 418 eigenlijke oefeningen beschikbaar zijn en waarvan o.a. kunnen worden besteed: 104 uren aan exercitiën (ook elementaire oefeningen in groep en sectie), 80 uren aanvulling van het schoolonderwijs, 15 uren aan onderwijs in den Lewis-mitrailleur, 7 uren aan granaatwerpen, 9 uren aan richtoefeningen en 9 uren aan schietoefeningen.

Na deze 17 weken volgt eene opleiding van 2 weken bij de kadersectie, waarbij de recruten opgeleid worden in gevechtsoefeningen, en gevechtsschietoefeningen met de sectie.

¹⁾ Het Engelse regiment infanterie bestaat in vreedstijd normaal uit een depot en 2 bataljons, waarvan een in het moederland en een in de koloniën.

Met het oog op eventuele ongunstige weersgesteldheid wordt een week speling genomen, zoodat na 20 weken de geheele opleiding moet zijn afgelopen en de rekrut dan in staat is zijn plaats bij het bataljon in Engeland in te nemen.

ZWEDEN VII.

Reorganisatie van de weermacht.

De Staatscommissie tot reorganisatie van Zwedens weermacht is na 3½-jarigen arbeid met haar rapport gereed gekomen. Dit rapport (1800 bladzijde druks) geeft evenwel op vele punten blijk van gemis aan overeenstemming in de Commissie. Zelfs het zoogenaamde *meerderheidsvoorstel* (van liberalen en boerenbonders) vertegenwoordigt slechts de zienswijze van 5/13 der Commissie en dan nog met tal van reserves in onderdeelen.

Wel schijnt men het tenminste daarover eens te zijn geweest, dat Zweden zich in de toekomst zelf zal hebben te verdedigen zonder te kunnen rekenen op den steun van derden al werd de kans op een oorlog voorloopig minder groot geacht dan vóór den wereldoorlog.

Behalve het meerderheidsvoorstel zijn nog in het verslag opgenomen de wijzigingsvoorstellen der Conservatieven en der Sociaal democraten:

1. Meerderheidsvoorstel.

a. *Kosten.*

Voor vergelijking der kosten met die, geldende voor 1914, zijn deze laatste omgerekend naar het tegenwoordig prijsniveau. Met inachtneming hiervan waren de kosten voor de landsverdediging in 1914 totaal 194,4 mill. Kr. (127,1 voor het leger, 59,1 voor de marine en 8,2 voor de militaire pensioenen).

Volgens het meerderheidsvoorstel komen de kosten der landsverdediging op 73,7 mill. Kr. voor het leger en 38,8 mill. Kr. voor de marine.

Bovendien zijn voor het leger noodig 2,6 mill. Kr. voor nieuwe gebouwen en 36 mill. Kr. voor nieuw materieel; deze bedragen zullen evenwel over 10 jaar worden verdeeld.

Voor de marine zijn deze bedragen 14 mill. Kr. voor aanschaffing van nieuw materieel, te verdeelen over 10 jaar en \pm 1,5 mill. Kr. voor het eerste jaar voor kosten, welke verband houden met den overgang tot de nieuwe organisatie.

Ten opzichte van de uitgaven voor 1914 wordt met dit voorstel belangrijke besparing verkregen, in mindere mate is dat het geval in vergelijking met de militaire begrotingen voor 1922 en 1923. (Zie Gegevens vreemde legers, Mei 1923.)

b. *Jaarlijksch contingent, oefentijden.*

Het aantal jaarlijks in te schrijven dienstplichtigen wordt geschat op 43.000 man.

Terwijl volgens den bestaanden toestand \pm 32.000 worden ingelijfd, welke opvolgend dien bij het actieve leger gedurende 15 jaar (11 jaar bij de 1e ban, 4 jaar bij de 2e ban) en 10 jaar bij den landstorm (van 35e tot 45e levensjaar), worden volgens het meerderheidsvoorstel

± 18.500 man (waarvan ± 3000 voor de zeemacht) aangewezen voor den linedienst, de overigen voor eene aanvullingsreserve (± 24.000 bij de landmacht, ± 600 bij de zeemacht). Behalve de studenten, welke allen voor den linedienst worden aangewezen, wordt het ontbrekende aan 18.500 man door loting verkregen; bij de aanvullingsreserve komen o.m. de kostwinners en de lichamelijk niet geheel geschikten.

Het voorstel bepaalt den oefentijd bij den linedienst voor studenten en luchtvaartroepen op 365 dagen, voor de infanterie op 255 dagen, voor den trein en de verplegingstroepen op 180 dagen en voor de overigen op 350 dagen. Onder genoemde aantallen dagen zijn begrepen 2 herhalingsoefeningen, elk van 25 of 35 dagen.

De oefentijd voor ingelijfden bij de aanvullingsreserve is bij de infanterie en den trein 63 dagen en voor de overigen 90 dagen. De aanvullingsreserve wordt voornamelijk bestemd voor het verrichten van diensten van huishoudelijken aard voor de linietroepen.

Een landstormoefening van 15 dagen wordt gehouden met 20 percent van de dienstplichtigen, die jaarlijks naar den landstorm overgaan en voor de opleiding van het kader.

c. Troepenverbanden.

Het voorstel brengt het aantal divisies terug van 6 op 4.

Het aantal reg. infanterie wordt teruggebracht van 28 op 21, terwijl de cavalerie wordt beperkt van 8 reg. tot 5 reg.

De artillerie wordt verminderd van 10 tot 8 reg., terwijl een der 8 overblijvende regimenten wordt versterkt met eenige lichte batterijen en een ander met een afdeling (3 bt.) luchtdoelartillerie.

Alle thans bestaande geniekorpsen blijven gehandhaafd (24 comp.).

Afgezien is van het plan om de luchtvaart van de landmacht met die der zeemacht te vereenigen. Voor de landmacht zal dit wapen worden uitgebreid tot een korps à 4 comp.

Het aantal comp., waaruit de reg. inf. thans bestaan, wordt behalve gedurende de regimentsoefeningen van 13 (12 inf. comp. en 1 mitr. comp.) op 7 comp. teruggebracht. Bij de cav. wordt het aantal esk. per regiment beperkt tot 4, totaal dus $5 \times 4 = 20$ esk. (thans: 6 reg. cav. à 5 esk. en 2 à 10 esk. = 50 esk.).

Bij de artillerieregimenten wordt het aantal batterijen — behalve gedurende de regimentsoefeningen — van 11 op 6 teruggebracht.

d. Vermindering van beroepspersoneel en paarden.

De vermindering van het actief dienend personeel en van het aantal paarden, die bereikt zal worden, blijkt uit de volgende cijfers.

	1914	volgens voorstel in 1926.
officieren	2657	1908
onderofficieren	1972	1165
muzikanten	1261	487
korporaals en sold. (vrijwilligers en gereëngageerden)	13187	7336
paarden	11132	5665

De muziekkorpsen van de verschillende troepenverbanden zullen normaal (leerlingen niet medegerekend) bestaan uit 12 man (waarvan 4 onderofficieren).

2. Voorstellen van Conservatieven en Sociaaldemocraten.

De *conservatieven* willen het jaarlijks bij de linietroepen in te lijven aantal manschappen verhoogen tot 18.405 man (de studenten niet inbegrepen) en den oefentijd van de aanvullingsreserve, voor wat de infanterie betreft, verlengen tot 73 dagen. Zij stellen voor, de 6 divisies te behouden doch de cavalerie in te krimpen.

De *sociaal democraten* willen bij de linietroepen jaarlijks slechts 12.500 man inlijven (vermeerderd met de helft van het aantal studenten), doch 2050 man hiervan na de inlijving doen overgaan bij de aanvullingsreserve, om huishoudelijke diensten te verrichten. De kostwinners en de lichamelijk niet geheel geschikten worden geheel vrijgesteld van actieven dienst in tijd van vrede.

De sociaaldemocraten wenschen een indeeling in 3 divisies, het terugbrengen van het aantal reg. inf. van 28 op 15, van de cav.reg. van 8 op 3, van de art.reg. van 10 op 5.

Ook stellen zij een korteren oefentijd voor dan de meederheidspartij.

Niet alleen in militaire kringen, doch zelfs van de zijde der liberale partij in Zweden gaan stemmen op tegen de legervermindering, welke door de meerderheid der staatscommissie bepleit wordt.

De voorstellen der staatscommissie zijn door de regeering tot het geven van advies in handen gesteld van eene militaire commissie.

ZWITSERLAND XII.

Reorganisatie van de zware artillerie. (Zie: Gegevens vreemde legers, Juni '23.)

De staf van het regiment Zware Artillerie bestaat uit:

6 off., 1 ond.off., 27 mansch., 8 rijpaarden, 2 personenauto's, 1 kleine lastauto met aanhangwagen (telefoonmaterieel), 1 lastauto, 1 waterwagen.

In de samenstelling van de Afd. van 15 c.M. Houwitsers is geen wijziging gekomen.